

Regels ter uitvoering van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119) (Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming)

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is te voorzien in wettelijke regels ter uitvoering van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119);

Gelet op artikel 10, tweede en derde lid, van de Grondwet;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

Autoriteit: de Autoriteit persoonsgegevens, bedoeld in artikel 6;

bijzondere persoonsgegevens: persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de verordening, alsmede persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten als bedoeld in artikel 10 van de verordening.

Kaderwet: de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen;

Onze Minister: Onze Minister van Veiligheid en Justitie;

verordening: verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119).

2. De begripsomschrijvingen, bedoeld in artikel 4 van de verordening, zijn van overeenkomstige toepassing op deze wet en de daarop berustende bepalingen.

Artikel 2

1. Deze wet en de daarop berustende bepalingen zijn van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens in alle gevallen waarin de verordening op basis van artikel 2 van de verordening daarop van toepassing is.

2. Deze wet is niet van toepassing op verwerking van persoonsgegevens die is geregeld bij of krachtens de Wet basisregistratie personen, de Kieswet en de Wet raadgevend referendum.

Artikel 3

1. Deze wet is van toepassing op verwerking van persoonsgegevens in het kader van activiteiten van een vestiging van een verwerkingsverantwoordelijke en verwerking van persoonsgegevens in het kader van activiteiten van een vestiging van een verwerker in Nederland.
2. Deze wet is van toepassing op verwerking van persoonsgegevens van betrokkenen die zich in Nederland bevinden door een niet in de Europese Unie gevestigde verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker, wanneer de verwerking verband houdt met:
 - a. het aanbieden van goederen of diensten aan deze betrokkene in Nederland, ongeacht of een betaling door de betrokkene is vereist; of
 - b. het monitoren van hun gedrag, voor zover hun gedrag in Nederland plaatsvindt.

Artikel 4

1. De verordening en deze wet zijn van overeenkomstige toepassing op verwerking van persoonsgegevens door de krijgsmacht.
2. In afwijking van het eerste lid zijn de verordening en deze wet niet van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens door de krijgsmacht voor zover Onze Minister van Defensie daartoe beslist met het oog op de inzet of het ter beschikking stellen van de krijgsmacht ter uitvoering van de in artikel 97 van de Grondwet omschreven taken. Van dit besluit wordt zo spoedig mogelijk mededeling gedaan aan de Autoriteit.

Artikel 5

1. Indien artikel 8 van de verordening niet van toepassing is, is in de plaats van de toestemming van de betrokkene die van zijn wettelijk vertegenwoordiger vereist indien de betrokkene minderjarig is en de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt.
2. Indien de betrokkene onder curatele is gesteld, dan wel ten behoeve van de betrokkene een mentorschap is ingesteld, is in de plaats van de toestemming van de betrokkene die van zijn wettelijk vertegenwoordiger vereist.
3. Een toestemming kan door zijn wettelijk vertegenwoordiger te allen tijde worden ingetrokken.
4. De rechten van de betrokkene, bedoeld in hoofdstuk III van de verordening worden, ten aanzien van minderjarigen die de leeftijd van zestien jaren nog niet hebben bereikt, en ten aanzien van onder curatele gestelden uitgeoefend door hun wettelijke vertegenwoordigers.

Hoofdstuk 2 De Autoriteit persoonsgegevens

Paragraaf 2.1 De oprichting en inrichting van de Autoriteit persoonsgegevens

Artikel 6

1. Er is een Autoriteit persoonsgegevens.
2. De Autoriteit is de toezichthoudende autoriteit, bedoeld in artikel 51, eerste lid, van de verordening.

3. De Autoriteit kan bij wet met andere taken worden belast.
4. Ter uitvoering van een bindende EU-rechtshandeling kunnen, gehoord de Autoriteit, bij regeling van Onze Minister aan de Autoriteit taken worden opgedragen.
5. De Kaderwet is van toepassing op de Autoriteit, behoudens de in deze wet genoemde uitzonderingen.

Artikel 7

1. De Autoriteit bestaat uit een voorzitter en ten hoogste twee andere leden. Bij de Autoriteit kunnen voorts buitengewone leden worden benoemd. Bij de benoeming van buitengewone leden wordt spreiding over de onderscheidene sectoren van de maatschappij nagestreefd.
2. De voorzitter moet voldoen aan de bij of krachtens artikel 5 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren gestelde vereisten voor benoembaarheid tot rechter in een rechtbank.
3. De voorzitter, de andere leden en de buitengewone leden worden bij koninklijk besluit, op voordracht van Onze Minister, benoemd.
4. De benoeming, bedoeld in het derde lid, geldt voor een tijdvak van vijf jaar.
5. De leden kunnen eenmaal worden herbenoemd voor een tijdvak van vijf jaar. 6. Op eigen verzoek worden zij door Onze Minister ontslagen. Artikel 12 van de Kaderwet is niet van toepassing.
7. Er is een Raad van advies die de Autoriteit adviseert over algemene aspecten van de bescherming van persoonsgegevens. De leden zijn afkomstig uit verschillende sectoren van de maatschappij en worden benoemd door Onze Minister, op voordracht van de voorzitter van de Autoriteit. De leden worden benoemd voor ten hoogste vier jaar. Herbenoeming kan tweemaal en telkens voor ten hoogste vier jaar plaatsvinden. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur wordt de vergoeding van de kosten aan de leden vastgesteld.

Artikel 8

1. De artikelen 46c, 46d, tweede lid, 46f, 46g, 46i, met uitzondering van het eerste lid, onderdeel c, 46j, 46l, eerste en derde lid, 46m, 46n, 46o en 46p van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren zijn van overeenkomstige toepassing op de leden van de Autoriteit, met dien verstande dat:
 - a. de disciplinaire maatregel bedoeld in artikel 46c, eerste lid, ten aanzien van de leden van de Autoriteit door de voorzitter van de Autoriteit wordt opgelegd;
 - b. het in artikel 46c, eerste lid, onderdeel b, genoemde verbod zich in een onderhoud of een gesprek in te laten met partijen of hun advocaten of gemachtigden of een bijzondere inlichting of schriftelijk stuk van hen aan te nemen, niet op de leden van de Autoriteit van toepassing is;
 - c. de disciplinaire maatregel bedoeld in artikel 46c, eerste lid, ten aanzien van de voorzitter van de Autoriteit door de procureur-generaal bij de Hoge Raad wordt opgelegd.
2. Artikel 12, tweede lid, van de Kaderwet is niet van toepassing.

Artikel 9

De rechtspositie van de voorzitter, de andere leden en de buitengewone leden wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel 10

1. De Autoriteit heeft een secretariaat, waarvan de ambtenaren door de Autoriteit worden aangesteld, bevorderd, disciplinair gestraft, geschorst en ontslagen.
2. Ten aanzien van de tot het secretariaat behorende ambtenaren worden de in de Ambtenarenwet aan het bevoegd gezag toegekende bevoegdheden uitgeoefend door de Autoriteit.
3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld omtrent de uitoefening van rechtspositionele bevoegdheden door de Autoriteit ten aanzien van de tot het secretariaat behorende ambtenaren.
4. De Autoriteit stelt een bestuursreglement vast. Dit bevat in ieder geval regels over het financiële beheer en de administratieve organisatie, alsmede over werkwijzen en procedures met het oog op een goede en zorgvuldige uitoefening van de verschillende taken. Daarbij wordt voorzien in waarborgen tegen vermenging van de toezichthoudende, adviserende en sanctionerende taak van de Autoriteit. Tevens kan het een nadere regeling geven van de Raad van advies, als bedoeld in artikel 7, zevende lid.

Artikel 11

1. De Autoriteit wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door de voorzitter en de andere leden, dan wel door een van hen.
2. De leden stellen een verdeling van taken vast en betrekken hierbij zoveel mogelijk de buitengewone leden.

Artikel 12

Artikel 20 van de Kaderwet is niet van toepassing indien de Autoriteit de informatie van derden heeft verkregen onder de voorwaarde dat het geheime karakter daarvan wordt gehandhaafd.

Artikel 13

1. De artikelen 21 en 22 van de Kaderwet zijn niet van toepassing op de Autoriteit.
2. Artikel 23 van de Kaderwet vindt slechts toepassing ten aanzien van het door de Autoriteit gevoerde financiële beheer en de administratieve organisatie.

Paragraaf 2.2 De uitoefening van de taken en bevoegdheden van de Autoriteit

Artikel 14

1. De Autoriteit is bevoegd om de taken uit te voeren en de bevoegdheden uit te oefenen die bij of krachtens de verordening zijn toegekend aan de toezichthoudende autoriteit.

2. Onder administratieve geldboete als bedoeld in de verordening wordt verstaan: een bestuurlijke boete.
3. De Autoriteit is bevoegd tot het opleggen van een bestuurlijke boete voor de in artikel 83, vierde, vijfde en zesde lid, van de verordening vermelde inbreuken.
4. De last tot het verstrekken van informatie, bedoeld in artikel 58, eerste lid, onderdeel a, van de verordening, geldt als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. De artikelen 5:4 tot en met 5:10 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.
5. De corrigerende maatregelen, bedoeld in artikel 58, tweede lid, behoudens onderdeel a, van de verordening, gelden als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. De artikelen 5:4 tot en met 5:10 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.
6. Het geven van toestemming ter uitoefening van artikel 58, derde lid, behoudens onderdeel b, van de verordening, geldt als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.
7. De Autoriteit kan een bestuurlijke boete opleggen van ten hoogste het bedrag van de geldboete van de zesde categorie van artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht ter zake van overtreding van het bepaalde bij of krachtens artikel 5:20 van de Awb.

Artikel 15

De Autoriteit wordt om advies gevraagd over voorstellen van wet en ontwerpen van algemene maatregelen van bestuur die geheel of voor een belangrijk deel betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens ten aanzien waarvan de Autoriteit is aangewezen als toezichthoudende autoriteit.

Artikel 16

1. Met het toezicht op de naleving van de verordening en op de verwerking van persoonsgegevens overeenkomstig het bij en krachtens de wet bepaalde zijn belast de leden en buitengewone leden van de Autoriteit, de ambtenaren van het secretariaat van de Autoriteit, alsmede de bij besluit van de Autoriteit aangewezen personen.
2. De in het eerste lid bedoelde personen zijn bevoegd een woning te betreden zonder toestemming van de bewoner.
3. De in het eerste lid bedoelde personen behoeven voor de uitoefening van de in het tweede lid omschreven bevoegdheid de uitdrukkelijke en bijzondere volmacht van de Autoriteit, onverminderd het bepaalde in artikel 2 van de Algemene wet op het binnentreden.
4. De Autoriteit is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter handhaving van artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, voor zover het betreft de verplichting tot het verlenen van medewerking aan een bij of krachtens het eerste lid aangewezen persoon.
5. Geen beroep is mogelijk op een geheimhoudingsplicht, voor zover inlichtingen of medewerking wordt verlangd in verband met de eigen betrokkenheid bij de verwerking van persoonsgegevens.
6. Dit artikel en titel 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing voor zover dit noodzakelijk is voor een goede uitoefening van de taken die de Autoriteit uitvoert in het kader van hoofdstuk VII van de Verordening.

Artikel 17

De Autoriteit is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter handhaving van de bij of krachtens de verordening of deze wet gestelde verplichtingen.

Artikel 18

De Autoriteit is bevoegd tot oplegging van een bestuurlijke boete tot 20.000.000 euro, of, voor een onderneming, tot 4% van de totale wereldwijde jaaromzet in het voorgaande boekjaar indien dit cijfer hoger is, voor inbreuken op de gestelde verplichtingen in artikel 10 van de verordening. Artikel 83, eerste en tweede lid, van de verordening is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 19

Artikel 83, eerste tot en met zesde lid van de verordening is van toepassing indien de inbreuk wordt gepleegd door in Nederland gevestigde overheidsinstanties of overheidsorganen.

Artikel 20

Indien de Autoriteit een klacht als bedoeld in artikel 77 van de verordening niet behandelt of de betrokkene niet binnen drie maanden in kennis stelt van de voortgang of het resultaat van de klacht, geldt dit als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 21

1. De Autoriteit is bevoegd om in het belang van een efficiënt en effectief toezicht op de verwerking van persoonsgegevens afspraken te maken met andere toezichthouders en daartoe gezamenlijk met deze toezichthouders samenwerkingsprotocollen vast te stellen. Een samenwerkingsprotocol wordt bekendgemaakt in de Staatscourant.
2. De Autoriteit en de toezichthouders, bedoeld in het eerste lid, zijn bevoegd uit eigen beweging en desgevraagd verplicht aan elkaar de gegevens betreffende de verwerking van persoonsgegevens te verstrekken die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van hun taak.

Hoofdstuk 3 Bepalingen ter uitvoering van de verordening

Paragraaf 3.1 Bijzondere persoonsgegevens

Artikel 22

Het verbod om persoonsgegevens te verwerken waaruit ras of etnische afkomst blijkt, is niet van toepassing indien de verwerking geschiedt:

- a. met het oog op de identificatie van de betrokkene en slechts voor zover dit voor dit doel onvermijdelijk is;

b. met het doel personen van een bepaalde etnische of culturele minderheidsgroep een bevoorrechte positie toe te kennen teneinde feitelijke nadelen verband houdende met de grond ras of etnische afkomst op te heffen of te verminderen en slechts indien:

1°. dit voor dat doel noodzakelijk is;

2°. de gegevens slechts betrekking hebben op het geboorteland van de betrokkene, van diens ouders of grootouders, dan wel op andere, bij wet vastgestelde criteria, op grond waarvan op objectieve wijze vastgesteld kan worden of iemand tot een minderheidsgroep bedoeld in de aanhef van onderdeel b behoort, en

3°. de betrokkene daartegen geen schriftelijk bezwaar heeft gemaakt.

Artikel 23

1. Het verbod om gegevens over gezondheid te verwerken is om redenen van zwaarwegend algemeen belang bedoeld in artikel 9, tweede lid, onderdeel g, van de verordening dan wel om de redenen, bedoeld in artikel 9, tweede lid, onderdelen b en h, van de verordening, niet van toepassing indien de verwerking geschiedt door:

a. hulpverleners, instellingen of voorzieningen voor gezondheidszorg of maatschappelijke dienstverlening voor zover dat met het oog op een goede behandeling of verzorging van de betrokkene, dan wel het beheer van de betreffende instelling of beroepspraktijk noodzakelijk is;

b. verzekeraars bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht en financiële dienstverleners die bemiddelen in verzekeringen bedoeld in artikel 1:1 van die wet, voor zover dat noodzakelijk is voor:

1°. de beoordeling van het door de verzekeraar te verzekeren risico en de betrokkene geen bezwaar heeft gemaakt; of

2°. de uitvoering van de overeenkomst van verzekering, dan wel het assisteren bij het beheer en de uitvoering van de verzekering;

c. scholen voor zover dat met het oog op de speciale begeleiding van leerlingen of het treffen van bijzondere voorzieningen in verband met hun gezondheidstoestand noodzakelijk is;

d. een reclasseringsinstelling, een bijzondere reclasseringsambtenaar, de raad voor de kindbescherming of de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet en de rechtspersoon, bedoeld in artikel 256, eerste lid, of artikel 302, tweede lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, voor zover dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de hun wettelijk opgedragen taken;

e. Onze Minister voor zover dat in verband met de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende maatregelen noodzakelijk is;

f. bestuursorganen, pensioenfondsen, werkgevers of instellingen die te hunnen behoeve werkzaam zijn voor zover dat noodzakelijk is voor:

1°. een goede uitvoering van wettelijke voorschriften, pensioenregelingen of collectieve arbeidsovereenkomsten die voorzien in aanspraken die afhankelijk zijn van de gezondheidstoestand van de betrokkene; of

2°. de re-integratie of begeleiding van werknemers of uitkeringsgerechtigden in verband met ziekte of arbeidsongeschiktheid.

2. Indien toepassing wordt gegeven aan het eerste lid worden de gegevens alleen verwerkt door personen die uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift, dan wel krachtens een overeenkomst tot geheimhouding zijn verplicht. Indien de verwerkingsverantwoordelijke gegevens persoonlijk verwerkt en op hem niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift een geheimhoudingsplicht rust, is hij

verplicht tot geheimhouding van de gegevens, behoudens voor zover de wet hem tot mededeling verplicht of uit zijn taak de noodzaak voortvloeit dat de gegevens worden meegedeeld aan anderen die krachtens het eerste lid bevoegd zijn tot verwerking daarvan.

3. Het verbod om andere bijzondere persoonsgegevens te verwerken, is niet van toepassing voor zover dit noodzakelijk is in aanvulling op de verwerking van gegevens over gezondheid bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, met het oog op een goede behandeling of verzorging van de betrokkene.

4. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen omtrent de toepassing van het eerste lid, onderdeel b en f nadere regels worden gesteld.

Artikel 24

1. Het verbod om genetische gegevens te verwerken is niet van toepassing voor zover deze verwerking plaatsvindt met betrekking tot de betrokkene bij wie de desbetreffende gegevens zijn verkregen.

2. In andere gevallen dan bedoeld in het eerste lid, is het verbod om genetische gegevens te verwerken uitsluitend niet van toepassing, indien:

a. een zwaarwegend geneeskundig belang prevaleert; of

b. de verwerking noodzakelijk is ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek dat een algemeen belang dient of ten behoeve van statistiek, de betrokkene uitdrukkelijke toestemming heeft gegeven en bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

3. De toestemming bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, is niet vereist voor zover het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning vergt.

Artikel 25

Het verbod om biometrische gegevens te verwerken, genoemd in artikel 9, eerste lid, van de verordening, is niet van toepassing voor zover de verwerking geschiedt met het oog op de identificatie van de betrokkene en slechts voor zover dit noodzakelijk is voor authenticatie en beveiligingsdoeleinden.

Artikel 26

1. Het verbod om persoonsgegevens te verwerken waaruit religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen blijken, is om redenen van zwaarwegend algemeen belang bedoeld in artikel 9, tweede lid, onderdeel g, van de verordening, niet van toepassing indien de verwerking geschiedt door instellingen, voor zover dit noodzakelijk is met het oog op de geestelijke verzorging van de betrokkene, tenzij deze daartegen schriftelijk bezwaar heeft gemaakt.

2. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, worden geen persoonsgegevens aan derden verstrekt zonder toestemming van de betrokkene.

Artikel 27

Het verbod om persoonsgegevens te verwerken waaruit politieke opvattingen blijken, is om redenen van zwaarwegend algemeen belang bedoeld in artikel 9, tweede lid,

onderdeel g, van de verordening, niet van toepassing indien de verwerking geschiedt met het oog op de eisen die met betrekking tot politieke opvattingen in redelijkheid kunnen worden gesteld in verband met de vervulling van functies in bestuursorganen en adviescolleges.

Artikel 28

1. Persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen mogen worden verwerkt:

- a. indien dit geschiedt met uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene;
- b. indien de gegevens door de betrokkene kennelijk openbaar zijn gemaakt;
- c. indien de verwerking noodzakelijk is ter bescherming van de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon indien de betrokkene fysiek of juridisch niet in staat is zijn toestemming te geven;
- d. de verwerking noodzakelijk is voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering of wanneer gerechten handelen in het kader van hun rechtsbevoegdheid;
- e. indien de verwerking geschiedt door organen die krachtens de wet zijn belast met de toepassing van het strafrecht, alsmede door verwerkingsverantwoordelijken die deze hebben verkregen krachtens de Wet politiegegevens of de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens.

f. indien de verwerkingsverantwoordelijke deze gegevens ten eigen behoeve verwerkt ter:

1°. beoordeling van een verzoek van betrokkene om een beslissing over hem te nemen of aan hem een prestatie te leveren; of

2°. bescherming van zijn belangen voor zover het gaat om strafbare feiten die zijn of op grond van feiten en omstandigheden naar verwachting zullen worden gepleegd jegens hem of jegens personen die in zijn dienst zijn.

g. indien deze ten behoeve van derden worden verwerkt:

1°. door verwerkingsverantwoordelijken die optreden krachtens een vergunning op grond van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus; of

2°. door een verwerkingsverantwoordelijke die tevens rechtspersoon is en in dezelfde groep is verbonden als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

2. De verwerking van de gegevens bedoeld in het eerste lid, onderdeel f over personeel in dienst van de verwerkingsverantwoordelijke vindt plaats overeenkomstig regels die zijn vastgesteld in overeenstemming met de procedure bedoeld in de Wet op de ondernemingsraden.

3. Het verbod om persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de verordening te verwerken, is niet van toepassing voor zover dit noodzakelijk is in aanvulling op de verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten voor de doeleinden waarvoor deze gegevens worden verwerkt.

4. De verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen is toegestaan indien dit geschiedt door en ten behoeve van publiekrechtelijke samenwerkingsverbanden van verwerkingsverantwoordelijken of groepen van verwerkingsverantwoordelijken indien de verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van de taak van deze verwerkingsverantwoordelijken of groepen van

verwerkingsverantwoordelijken en bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

5. Het tweede tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing op persoonsgegevens betreffende een door de rechter opgelegd verbod naar aanleiding van onrechtmatig of hinderlijk gedrag.

Artikel 29

Het verbod om bijzondere persoonsgegevens te verwerken, is niet van toepassing voor zover dit noodzakelijk is met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden bedoeld in artikel 9, tweede lid, onderdeel j, van de verordening, voor zover:

- a. het onderzoek een algemeen belang dient;
- b. het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost; en
- c. bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

Artikel 30

1. Het verbod om bijzondere persoonsgegevens te verwerken, is niet van toepassing om redenen van zwaarwegend algemeen belang bedoeld in artikel 9, tweede lid, onderdeel g, van de verordening, indien:

- a. dit noodzakelijk is ter voldoening aan een volkenrechtelijke verplichting;
- b. de gegevens worden verwerkt door de Autoriteit of een ombudsman en dit noodzakelijk is met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, voor de uitvoering van de hun wettelijk opgedragen taken en bij die uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad; of
- c. dit noodzakelijk is met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, passende waarborgen worden geboden ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de Autoriteit ontheffing heeft verleend. De Autoriteit kan bij de verlening van ontheffing beperkingen en voorschriften opleggen.

2. Bij verwerkingen op grond van het eerste lid, onderdeel c, wordt de evenredigheid met het nagestreefde doel gewaarborgd, de wezenlijke inhoud van het recht op bescherming van persoonsgegevens geëerbiedigd, en worden passende en specifieke maatregelen getroffen ter bescherming van de grondrechten en de fundamentele belangen van de betrokkene.

Paragraaf 3.2 Rechtsbescherming

Artikel 31

Een beslissing op een verzoek als bedoeld in de artikelen 15, 16, 17, 18, 20 en 21 van de verordening geldt, voor zover deze is genomen door een bestuursorgaan, als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 32

1. Indien een beslissing als bedoeld in artikel 31 is genomen door een ander dan een bestuursorgaan, kan de belanghebbende zich tot de rechtbank wenden met het schriftelijk verzoek de verwerkingsverantwoordelijke te bevelen alsnog een verzoek als bedoeld in de artikelen 15, 16, 17, 18, 20 en 21 van de verordening toe of af te wijzen.
2. Het verzoekschrift wordt ingediend binnen zes weken na ontvangst van het antwoord van de verwerkingsverantwoordelijke. Indien de verwerkingsverantwoordelijke niet binnen drie maanden heeft geantwoord, moet het verzoekschrift worden ingediend binnen zes weken na afloop van die termijn.
3. De rechtbank wijst het verzoek toe, voor zover zij dit gegrond oordeelt. Alvorens de rechtbank beslist, stelt zij zo nodig de belanghebbenden in de gelegenheid hun zienswijze naar voren te brengen.
4. De indiening van het verzoekschrift behoeft niet door een advocaat te geschieden.
5. De derde afdeling van de vijfde titel van het Tweede Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is van overeenkomstige toepassing.
6. De rechtbank kan partijen en anderen verzoeken binnen een door haar te bepalen termijn schriftelijke inlichtingen te geven en onder hen berustende stukken in te zenden. De verwerkingsverantwoordelijke en belanghebbende zijn verplicht aan dit verzoek te voldoen. De artikelen 8:45, tweede en derde lid, en 8:29 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 33

1. De belanghebbende kan zich ook binnen de termijn bepaald voor het instellen van beroep op grond van de Algemene wet bestuursrecht, dan wel die, bedoeld in artikel 32, tweede lid, tot de Autoriteit wenden met het verzoek te bemiddelen of te adviseren in zijn geschil met de verwerkingsverantwoordelijke dan wel gebruik maken van een geschillenbeslechtsregeling als bedoeld in artikel 40, eerste lid, onderdeel k, van de verordening, op grond van een goedgekeurde gedragscode als bedoeld in artikel 40, vijfde lid van de verordening. In dat geval kan het beroep in afwijking van artikel 6:7 van de Algemene wet bestuursrecht nog worden ingesteld, dan wel de procedure ingevolge artikel 32 nog aanhangig worden gemaakt nadat de belanghebbende van de Autoriteit bericht heeft ontvangen dat de behandeling van de zaak is beëindigd of ingevolge de geschillenbeslechtsregeling, bericht heeft ontvangen dat de behandeling van de zaak is beëindigd, doch uiterlijk zes weken na dat tijdstip.
2. Tijdens de behandeling van het beroep en de procedure, bedoeld in het eerste lid, kunnen de instanties die zijn belast met de behandeling van het geschil, advies van de Autoriteit inwinnen.

Artikel 34

Een verwerking kan niet ten grondslag worden gelegd aan een vordering als bedoeld in artikel 305a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek of een beroep door een belanghebbende in de zin van een rechtspersoon bedoeld in artikel 1:2, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht of artikel 3:305a van het Burgerlijk Wetboek, voor zover degene die door deze verwerking wordt getroffen, daartegen bezwaar heeft.

Artikel 35

De werking van de beschikking tot oplegging van de bestuurlijke boete wordt opgeschort totdat de bezwaar- of beroepstermijn is verstreken of, indien bezwaar is gemaakt respectievelijk beroep is ingesteld, op het bezwaar respectievelijk het beroep is beslist.

Paragraaf 3.3 De functionaris gegevensbescherming

Artikel 36

De functionaris gegevensbescherming is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem op grond van een klacht of een verzoek van betrokkene is bekend geworden, tenzij de betrokkene in bekendmaking toestemt.

Hoofdstuk 4 Uitzonderingen en beperkingen

Artikel 37

1. Artikel 22, eerste lid, van de verordening geldt niet indien de in die bepaling bedoelde geautomatiseerde individuele besluitvorming, anders dan op basis van profilering, noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust of noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang.
2. Bij de geautomatiseerde individuele besluitvorming treft de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen die strekken tot bescherming van het gerechtvaardigd belang van de betrokkene.

Artikel 38

1. De verwerkingsverantwoordelijke kan de verplichtingen en rechten, bedoeld in de artikelen 12 tot en met 22 en artikel 34 van de verordening, buiten toepassing laten voor zover zulks noodzakelijk en evenredig is ter waarborging van:
 - a. de nationale veiligheid;
 - b. landsverdediging;
 - c. de openbare veiligheid;
 - d. de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid;
 - e. andere belangrijke doelstellingen van algemeen belang van de Europese Unie of van Nederland, met name een belangrijk economisch of financieel belang van de Europese Unie of van Nederland, met inbegrip van monetaire, budgettaire en fiscale aangelegenheden, volksgezondheid en sociale zekerheid;
 - f. de bescherming van de onafhankelijkheid van de rechter en gerechtelijke procedures;
 - g. de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van schendingen van de beroepsregels voor gereguleerde beroepen;
 - h. een taak op het gebied van toezicht, inspectie of regelgeving die verband houdt, al is het incidenteel, met de uitoefening van het openbaar gezag in de gevallen, bedoeld in de onderdelen a, b, c, d, e en g;
 - i. de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen; of

- j. de inning van civielrechtelijke vorderingen.
- 2. Bij de toepassing van het eerste lid houdt de verwerkingsverantwoordelijke rekening met in ieder geval, voor zover van toepassing:
 - a. de doeleinden van de verwerking of van de categorieën van verwerking;
 - b. de categorieën van persoonsgegevens;
 - c. het toepassingsgebied van de ingevoerde beperkingen;
 - d. de waarborgen ter voorkoming van misbruik of onrechtmatige toegang of doorgifte;
 - e. de specificatie van de verwerkingsverantwoordelijke of de categorieën van verwerkingsverantwoordelijken;
 - f. de opslagperiodes en de toepasselijke waarborgen, rekening houdend met de aard, de omvang en de doeleinden van de verwerking of van de categorieën van verwerking;
 - g. de risico's voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen; en
 - h. het recht van betrokkenen om van de beperking op de hoogte te worden gesteld, tenzij dit afbreuk kan doen aan het doel van de beperking.

Artikel 39

Artikel 34 van de verordening is niet van toepassing op financiële ondernemingen bedoeld in de Wet op het financieel toezicht.

Artikel 40

- 1. Deze wet, met uitzondering van hoofdstuk 1, is niet van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens voor uitsluitend journalistieke doeleinden en ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingvormen.
- 2. De navolgende hoofdstukken en artikelen van de verordening zijn niet van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens voor uitsluitend journalistieke doeleinden en ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingvormen:
 - a. artikel 7, derde lid, en artikel 11, tweede lid,
 - b. hoofdstuk III,
 - c. hoofdstuk IV, met uitzondering van de artikelen 24, 25, 28, 29 en 32,
 - d. hoofdstuk V,
 - e. hoofdstuk VI, en
 - f. hoofdstuk VII.
- 3. De artikelen 9 en 10 van de verordening zijn niet van toepassing voor zover dit noodzakelijk is voor het journalistieke doel of de academische, artistieke of literaire uitdrukkingvorm.

Artikel 41

Indien een verwerking wordt verricht door instellingen of diensten voor wetenschappelijk onderzoek of statistiek, en de nodige voorzieningen zijn getroffen om te verzekeren dat de persoonsgegevens uitsluitend voor statistische of wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt, kan de verwerkingsverantwoordelijke de artikelen 15, 16 en 18 van de verordening buiten toepassing laten.

Artikel 42

1. Bij de verwerking van persoonsgegevens die deel uitmaken van archiefbescheiden bedoeld in artikel 1, onderdeel c, van de Archiefwet 1995, die berusten in een archiefbewaarpplaats bedoeld in artikel 1, onderdeel f, van die wet, zijn de artikelen 15, 16, 18, eerste lid, onderdeel a, en 20 van de verordening niet van toepassing.
2. Betrokkene heeft het recht om inzage te verkrijgen in de archiefbescheiden, tenzij verzoeken om inzage zodanig ongericht zijn dat deze in redelijkheid niet kunnen worden ingewilligd.
3. Betrokkene heeft het recht om, ingeval van onjuiste persoonsgegevens, zijn eigen lezing aan de desbetreffende archiefbescheiden toe te voegen.

Artikel 43

1. Een nummer dat ter identificatie van een persoon bij wet is voorgeschreven, wordt bij de verwerking van persoonsgegevens slechts gebruikt ter uitvoering van de betreffende wet dan wel voor doeleinden bij de wet bepaald.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen andere dan in het eerste lid bedoelde gevallen worden aangewezen waarin een daarbij aan te wijzen nummer bedoeld in het eerste lid, kan worden gebruikt. Daarbij kunnen nadere regels worden gegeven over het gebruik van een zodanig nummer.

Artikel 44

De artikelen 15, 16, 17, 18, 19 en 21 van de verordening zijn niet van toepassing op bij de wet ingestelde openbare registers, indien in die wet een bijzondere procedure voor de verbetering, aanvulling, verwijdering of afscherming van gegevens is opgenomen.

Hoofdstuk 5 Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 45

1. Degene die voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet is benoemd als lid van het College bescherming persoonsgegevens, is van rechtswege benoemd als lid van de Autoriteit.
2. Degene die voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet is benoemd als voorzitter van het College bescherming persoonsgegevens, is van rechtswege is benoemd als voorzitter van de Autoriteit.
3. Voor het bepalen van het tijdvak van de benoeming, bedoeld in artikel 7, vierde lid geldt het tijdvak, vervuld als voorzitter van het College bescherming persoonsgegevens, voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet als een tijdvak, vervuld als voorzitter van de Autoriteit.
4. Op de leden van het College bescherming persoonsgegevens die zijn benoemd of herbenoemd voor 1 januari 2014, blijft artikel 53, derde lid, eerste, tweede en derde volzin, van de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing, zoals dat luidde voor dat tijdstip.
5. De ambtenaar die voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet is benoemd in het secretariaat van het College bescherming persoonsgegevens, zijn van rechtswege benoemd als ambtenaar in het secretariaat van de Autoriteit.

6. Besluiten die voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet zijn genomen door het College bescherming persoonsgegevens gelden van rechtswege als besluiten, genomen door de Autoriteit.

7. In wettelijke procedures en rechtsgedingen waarbij het College bescherming persoonsgegevens voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet is betrokken, treedt de Autoriteit in de plaats van het College bescherming persoonsgegevens.

8. Op wettelijke procedures en rechtsgedingen waarbij het College bescherming persoonsgegevens voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet is betrokken, is het recht van toepassing zoals dit gold voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet.

9. In samenwerkingsprotocollen treedt op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet de Autoriteit in de plaats van het College bescherming persoonsgegevens.

10. Op schriftelijke verzoeken als bedoeld in artikel 46 van de Wet bescherming persoonsgegevens, en vorderingen op basis van artikel 50 van de Wet bescherming persoonsgegevens, die op het moment van inwerkingtreding van deze wet reeds aanhangig zijn bij de rechtbank is het recht van toepassing zoals dit gold voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet.

Artikel 46

De Wet bescherming persoonsgegevens wordt ingetrokken.

Artikel 47

De verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119) kan worden aangehaald als: Algemene verordening gegevensbescherming.

Artikel 48

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel 49

Deze wet wordt aangehaald als: Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Memorie van toelichting

Inleiding

Met dit wetsvoorstel wordt uitvoering gegeven aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna: de verordening). Daarenboven wordt de Wet bescherming persoonsgegevens, zoals deze thans geldt, ingetrokken. In het vervolg van deze memorie zal dit wetsvoorstel worden aangeduid als 'de uitvoeringswet'.

De uitvoeringswet is onderdeel van een breder pakket, dat in zijn geheel de verordening en de richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (hierna de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging) zal uitvoeren respectievelijk implementeren. Dit pakket bestaat uit:

- a. de onderhavige uitvoeringswet, waarin uitvoering wordt gegeven aan de verordening en de Wbp wordt ingetrokken;
- b. de wetsvoorstellen die strekken tot implementatie van de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging;
- c. een invoeringswet met een technisch karakter, die de terminologie in het bestaande wettenbestand en eventueel aanhangige wetten aanpast aan de verordening en het wegvallen van de Wbp als de algemene wet voor bescherming van persoonsgegevens en de aanpassing van de Wet BRP en de Kieswet aan de verordening regelt.

In deze memorie van toelichting bij deze uitvoeringswet wordt achtereenvolgens ingegaan op:

1. de Europeesrechtelijke grondslag en de grondrechtelijke aspecten
2. de verordening;
3. de op- en inrichting van de toezichthoudende autoriteit;
4. de invulling van de ruimte voor lidstatelijk recht onder de verordening in de Nederlandse wetgeving;
5. uitvoeringsgevolgen van de verordening voor de rijksoverheid en decentrale overheden;
6. de implementatietabellen.

1. De Europeesrechtelijke grondslag en de grondrechtelijke aspecten

1.1 De Europeesrechtelijke grondslag van de verordening en de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging

In 1995 is de Richtlijn 95/46 van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens tot

stand gekomen (hierna: de richtlijn). De richtlijn is geïmplementeerd in Nederland in de Wet bescherming persoonsgegevens, die in 2001 in werking is getreden, en kent een zelfstandige implementatie in de Wet BRP en de Kieswet. Deze richtlijn heeft tot op heden gelding. De twee kerndoelen van de richtlijn zijn de bescherming van fundamentele rechten en vrijheden toegespitst op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het vrij verkeer van persoonsgegevens als aspect van de interne markt.

In het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU) is in artikel 16, tweede lid een nieuwe rechtsgrondslag gecreëerd voor het stellen van voorschriften betreffende de bescherming van natuurlijke personen ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, organen en instanties van de Unie, alsook door de lidstaten, bij de uitoefening van activiteiten die binnen het toepassingsgebied van het recht van de Unie vallen, alsmede de voorschriften betreffende het vrij verkeer van die gegevens. Het artikellid betreft een opdracht aan de Europese wetgever tot het stellen van regels. Ter uitvoering van deze opdracht heeft de Europese Commissie op 25 januari 2012 een pakket aan wetgevingsmaatregelen ingediend bestaande uit een voorstel voor een Algemene verordening gegevensbescherming, een voorstel voor een richtlijn bescherming persoonsgegevens opsporing en vervolging, een overkoepelende mededeling van de Commissie en enkele bijlagen. De Europeesrechtelijke grondslag voor gegevensbescherming is hiermee nadrukkelijk verbreed van primair de interne markt naar interne markt én de bescherming van grondrechten. In annex A. bij het Verdrag van Lissabon – Verklaringen betreffende bepalingen van de Verdragen, is een verklaring opgenomen betreffende de bescherming van persoonsgegevens op het gebied van justitiële samenwerking in strafzaken en op het gebied van politieke samenwerking, waarmee ruimte is geschapen voor een specifieke voorschriften op het gebied van justitiële samenwerking en op het gebied van politieke samenwerking.

Artikel 16, tweede lid van de VWEU dwingt niet tot een specifiek wetgevingsinstrument. De keuze voor een verordening is ingegeven door de wens om te komen tot verdergaande Europese harmonisatie. Zeker met de huidige technologische middelen houdt gegevensuitwisseling niet op bij de landsgrenzen van de lidstaten. Zowel vanuit het oogpunt van bescherming van persoonsgegevens als vanuit het oogpunt van vrij verkeer van gegevens ligt de keuze voor een verordening voor de hand, omdat de keuzeruimte voor de nationale wetgever bij uitvoering van een verordening doorgaans beperkter is dan bij implementatie van een richtlijn.

Op 27 april 2016 is de verordening tot stand gekomen na een periode van vier jaar onderhandelen. Deze verordening treedt in de plaats van de richtlijn, die wordt ingetrokken.

Naast de verordening is de Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad (hierna: de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging) tot stand gekomen, die specifiek ziet op de verwerking van persoonsgegevens op strafrechtelijk terrein. De richtlijn behoeft, anders dan de verordening, omzetting naar nationaal recht. Dit zal, zoals hierboven reeds is aangegeven, in een afzonderlijk wetsvoorstel geschieden.

1.2 Grondrechtelijke aspecten

Op grond van artikel 16, eerste lid van het VWEU, heeft een ieder recht op bescherming van zijn persoonsgegevens. In het tweede lid, dat hierboven reeds besproken is, is een rechtsgrondslag gecreëerd voor het stellen van voorschriften betreffende de bescherming van natuurlijke personen ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, organen en instanties van de Unie, alsook door de lidstaten, bij de uitoefening van activiteiten die binnen het toepassingsgebied van het recht van de Unie vallen, alsmede de voorschriften betreffende het vrij verkeer van die gegevens.

In artikel 7 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (2000/C 364/01, hierna: het Handvest) is het recht op eerbiediging van het privéleven opgenomen. Dit kent dezelfde reikwijdte en beperkingen als artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (hierna: het EVRM), dat hieronder nog nader aan de orde zal komen. In artikel 8 van het Handvest is het recht vastgelegd van eenieder op bescherming van persoonsgegevens. Op basis van het tweede lid moeten deze gegevens eerlijk worden verwerkt, voor bepaalde doeleinden en met toestemming van de betrokkene of op basis van een andere gerechtvaardigde grondslag waarin de wet voorziet. Eenieder heeft recht op toegang tot de over hem verzamelde gegevens en op rectificatie daarvan. Op basis van een derde lid ziet een onafhankelijke autoriteit toe op de naleving. Op grond van artikel 51 van het Handvest zijn de bepalingen van het Handvest gericht tot de instellingen en organen van de Unie met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel en lidstaten, wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Het Handvest is hiermee zonder meer van toepassing bij de uitvoering van de verordening en de implementatie van de richtlijn.

Daarnaast worden persoonsgegevens, als een onderdeel van de persoonlijke levenssfeer in de zin van artikel 10 van de Grondwet en als onderdeel van het privé leven in de zin van artikel 8 van het EVRM en artikel 17 van het Internationaal verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten (IVBPR) beschermd.

Artikel 10, eerste lid, van de Grondwet erkent het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en schrijft voor dat inperkingen daarop bij of krachtens wet in formele zin moeten zijn geregeld. Het tweede en derde lid verlangen van de wetgever nadere maatregelen over het omgaan met persoonsgegevens. Op grond van vaste jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie geldt het Unierecht als een eigen rechtsorde. Bepalingen van Unierecht werken rechtstreeks door in de Nederlandse rechtsorde en gaan boven het nationale recht, dus ook de Grondwet.¹ Het bestaande nationale recht, inclusief de Grondwet, dient conform het Unierecht te worden uitgelegd. Op terreinen waarop de verordening voorziet in regelgeving staat dit in de weg aan het stellen van nationale wetgeving. De verordening vergt anders dan artikel 10, eerste lid, Grondwet geen formele wettelijke grondslag voor beperkingen van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. De grondslag voor gegevensverwerking vloeit immers direct voort uit de verordening.

¹ Zie Kamerstukken 2007/08, 29 861 nr. 19. HvJ EG 5 februari 1963, zaak 26/62, Jur. 1963, 1 (Van Gend & Loos) en HvJ EG 15 juli 1964, zaak 6/64, Jur. 1964, 1199 (Costa/ENEL).

Voor zover artikel 10, tweede en derde, lid van de Grondwet ertoe strekken om regels op te stellen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens en regels vast te stellen inzake de aanspraken van personen op kennisneming van over hen vastgelegde gegevens en van het gebruik dat daarvan wordt gemaakt, alsmede op verbetering van zodanige gegevens, die overlappen met de bepalingen uit de verordening die rechtstreeks gelden, dient deze opdracht aan de nationale wetgever buiten toepassing te blijven. Het is immers niet toegestaan om deze materie te regelen in een nationale formele wet, wanneer hier middels een verordening in is voorzien. De verordening voorziet materieel grotendeels in de regelgeving waartoe artikel 10, tweede en derde lid, van de Grondwet opdraagt.

Dit geldt evenwel slechts voor het toepassingsbereik van de verordening, en voor zover de verordening rechtstreeks werkende bepalingen kent, die geen ruimte laten aan een nationale invulling in lidstatelijk recht. Voor zover het gaat om regels inzake bescherming van de persoonlijke levenssfeer buiten de reikwijdte van de verordening, op het terrein van nationale veiligheid, maar ook op het terrein van verwerking van persoonsgegevens in het kader van de richtlijn (politie en justitie), wordt nog wel invulling gegeven aan deze wetgevingsopdracht in de Grondwet. Dit geldt ook voor de bepalingen van de verordening, waarin ruimte wordt gelaten aan lidstatelijk recht (bijvoorbeeld artikel 87 inzake de verwerking van een nationaal identificatienummer). Bij de invulling van dit lidstatelijk recht dat opgesteld wordt onder de verordening is de wetgever dus nog onverkort verbonden aan de vereisten van artikel 10 van de Grondwet, op het moment dat dit artikel van toepassing is. Aldus wordt ook in deze uitvoeringswet nog invulling gegeven aan de wetgevingsopdracht van artikel 10, tweede en derde lid, van de Grondwet.

In het internationale recht is het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer gewaarborgd in artikel 8 van het EVRM en in artikel 17 van het IVBPR, waarin het recht op privéleven wordt beschermd. Artikel 8 van het EVRM eist dat als inbreuken plaatsvinden, deze voorzien moeten zijn in de wet en noodzakelijk moeten zijn op grond van een aantal nader aangegeven gronden. "Wet" in artikel 8, tweede lid, EVRM dient hierbij te worden begrepen als een wet in materiële zin, waaraan bepaalde eisen zoals voorzienbaarheid en kenbaarheid worden gesteld. Het kan hier ook gaan om een beleidsregel of zelfs een in de jurisprudentie gevormde regel. Deze wet of regel moet voor de burger toegankelijk zijn en voorts zo precies zijn dat de burger in staat is zijn concrete gedrag daarnaar te richten.

Het op artikel 8 EVRM steunende Verdrag tot bescherming van personen ten opzichte van de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens (Verdrag van Straatsburg van de Raad van Europa, van 28 januari 1981, ook wel bekend als Verdrag nr. 108) wordt thans gemoderniseerd. Daarbij wordt de consistentie met de verordening bewaakt.

2. De verordening

2.1 De verordening in vogelvlucht

De verordening bestaat uit een elftal hoofdstukken. *Hoofdstuk I* bevat de algemene bepalingen. De belangrijkste definities blijven gelijk ten opzichte van de richtlijn. Ook

het materiële toepassingsbereik blijft gelijk (in paragraaf 2.2 wordt hier nader op ingegaan). Verandering is er in het territoriale toepassingsbereik: de verordening is ook van toepassing op een niet in de Unie gevestigde verantwoordelijke, wanneer de verwerking van persoonsgegevens betrekking heeft op het aanbieden van goederen of diensten aan betrokkenen in de Unie of voor het observeren van het gedrag van betrokkenen, voor zover dit gedrag in de Europese Unie plaatsvindt.

Hoofdstuk II ziet op de beginselen van de verwerking van persoonsgegevens. In hoofdlijnen komt de verordening hierin overeen met de richtlijn. Op detailpunten zijn er echter wel verschillen. Zo is transparantie als beginsel gecodificeerd en is de regeling over bijzondere categorieën van persoonsgegevens verder uitgewerkt.

In *Hoofdstuk III* zijn de rechten van de betrokkene neergelegd. Voor een deel komen de rechten van betrokkene overeen met de richtlijn, maar de rechten zijn ook op een aantal punten uitgebreid. Het recht op informatie over de verwerking van persoonsgegevens, het recht op toegang tot de persoonsgegevens en het recht om bezwaar te maken tegen de verwerking van gegevens gelden reeds onder de richtlijn. Nieuw zijn het recht om te worden vergeten en het recht om gegevens mee te nemen (gegevensoverdraagbaarheid). Het recht om te worden vergeten vloeit overigens al voort uit jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).² Deels nieuw is voorts het recht om niet onderworpen te worden aan geautomatiseerde individuele besluitvorming, waaronder profilering.

Hoofdstuk IV ziet op de positie van de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker. Hier vinden enkele grote wijzigingen plaats. Allereerst wordt het toepassingsbereik van de verplichtingen uitgebreid: ook verwerkers dienen te voldoen aan de verplichtingen van de verordening. Daarnaast veranderen ook de materiële verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke en verwerker. Zo verdwijnt de voorafgaande meldingsplicht bij alle gegevensverwerkingen. Deze wordt vervangen door een aantal verplichtingen die rechtstreeks werken voor de verwerkingsverantwoordelijke. Het gaat hier om gegevensbescherming door ontwerp en door gebruik van standaardinstellingen (privacy by design and by default), het in bepaalde gevallen uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (privacy impact assessment (PIA)) voorafgaand aan de verwerking en het bijhouden van een register van verwerkingsactiviteiten. De verordening bevat voorts specifieke normen voor beveiliging van de verwerking en een regeling voor het melden van datalekken aan de toezichthoudende autoriteit en de betrokkene. Tot slot zijn de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker gehouden om samen te werken met de toezichthoudende autoriteit.

De verordening bevat specifieke regels voor de contractuele verhouding tussen de verwerker en de verwerkingsverantwoordelijke. De richtlijn noemde reeds de mogelijkheid van het benoemen van een functionaris gegevensbescherming (FG), maar de verordening bevat meer gedetailleerde regelgeving over de positie van de FG. Het aanstellen van een FG is verplicht in een aantal gevallen, onder andere bij verwerking door een overheidsinstantie en wanneer de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker hoofdzakelijk is belast met verwerkingen op grote schaal. Daarnaast bevat de verordening specifieke regels voor de positie, taken en geschiktheid van de FG.

² Arrest van het HvJEU van 13 mei 2014, zaak C 131/12 Google Spain SL, Google Inc tegen Agencia Española de Protección de Datos.

De richtlijn kende de mogelijkheid van het opstellen van gedragscodes, maar liet dit onderwerp verder ongeregeld. In de verordening zijn meer gedetailleerde bepalingen over gedragscodes en over certificering opgenomen. Een nieuw element is dat gedragscodes via een gelaagde procedure kunnen worden goedgekeurd door de Europese Commissie.

Hoofdstuk V ziet op doorgifte van persoonsgegevens aan derde landen of internationale organisaties. Het uitgangspunt van de verordening is, evenals onder de richtlijn, dat persoonsgegevens slechts mogen worden doorgegeven wanneer is voldaan aan in de verordening genoemde voorwaarden. De mogelijkheden voor doorgifte van data worden in de verordening helder onderscheiden. Doorgifte van gegevens is mogelijk:

- bij zogenaamde 'adequaate besluiten' van de Europese Commissie;
- bij passende waarborgen, die voldoen aan de vereisten van de verordening, bijvoorbeeld juridisch bindende verdragen; of
- op basis van bindende bedrijfsvoorschriften, die voldoen aan de vereisten van de verordening.

De verordening kent uitzonderingen op deze hoofdregel, die vergelijkbaar zijn met de toegestane uitzonderingen onder de richtlijn.

Hoofdstuk VI ziet op de rol van de onafhankelijke toezichhoudende autoriteiten. Ook op dit punt verandert het bestaande landschap aanzienlijk. In de kern komt het er op neer dat de nationale toezichhoudende autoriteit onder de verordening onafhankelijk van de nationale lidstaat wordt gepositioneerd en wordt ingebed in een vrij complexe Europese overlegstructuur onder het Europees Comité voor gegevensbescherming om een zo eenduidig mogelijke uitleg van de verordening te bewerkstelligen (samenwerking en conformiteit).

De verordening bevat hiertoe voorschriften voor de oprichting van de toezichhoudende autoriteit, voor de onafhankelijkheid en voor de benoeming van de leden van de autoriteit. Voorts kent de verordening gedetailleerde voorschriften over de competentie, taken en bevoegdheden van de toezichhouder.

In *Hoofdstuk VII* wordt de hierboven al kort genoemde samenwerking en conformiteit geregeld. Dit is geheel nieuw ten opzichte van de huidige richtlijn. Het hoofdstuk bevat bepalingen over samenwerking, wederzijdse bijstand en gezamenlijke operaties. Daarnaast is een procedure opgenomen om te komen tot een conforme uitleg van de verordening, waarbij het Europees Comité voor gegevensbescherming een centrale rol heeft. Tot slot is ook in de oprichting van dit Comité voorzien, dat bestaat uit een voorzitter en de nationale toezichhoudende autoriteiten. Hierbij zijn ook voorschriften opgenomen over de onafhankelijkheid en de taken van het Comité en de positie van de voorzitter en het secretariaat. De bestaande zogenaamde 'artikel 29-werkgroep', bestaande uit alle nationale toezichhoudende autoriteiten, voor de bescherming van persoonsgegevens komt onder de verordening te vervallen.

Hoofdstuk VIII ziet op beroep, aansprakelijkheid en sancties. Ook dit hoofdstuk verschilt substantieel ten opzichte van de richtlijn. De richtlijn kende slechts enkele algemene bepalingen over dit onderwerp. De verordening bevat daarentegen een aantal uitgebreide bepalingen hierover. De meest in het oog springende hiervan is een uitgebreide bepaling over sancties, waarin de basis wordt gelegd om administratieve

geldboetes op te leggen, oplopend tot 20 miljoen euro of 4% van de totale wereldwijde jaaromzet in het voorgaande boekjaar.

Hoofdstuk IX bevat enkele bepalingen in verband met specifieke situaties op het gebied van gegevensverwerking. Hierin zijn verschillende bijzondere situaties geregeld. Het gaat hier om de verhouding tussen vrijheid van meningsuiting en van informatie in verhouding tot bescherming van persoonsgegevens, het recht van toegang tot officiële documenten, verwerking van het nationaal identificatienummer, verwerking in het kader van de arbeidsverhouding, waarborgen en afwijkingen voor de verwerking van persoonsgegevens met het oog op archivering, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doelen, gegevensbescherming wanneer sprake is van een geheimhoudingsplicht en gegevensverwerking door kerken en religieuze verenigingen.

Hoofdstuk X bevat bepalingen over gedelegeerde handelingen en uitvoeringshandelingen. De commissie krijgt op een tweetal terreinen de gedelegeerde bevoegdheid om nadere regels te stellen. Het gaat hier om de vaststelling van informatie-icoonen (artikel 12, achtste lid van de verordening) en het opstellen van eisen voor certificeringsmechanismen.

Hoofdstuk XI bevat de slotbepalingen. Hierin is onder andere voorzien in de intrekking van de Richtlijn 95/46/EG, een evaluatie en de inwerkingtreding van de verordening.

2.2 Het materiële toepassingsbereik van de verordening

In artikel 2, eerste lid, van de verordening wordt het materiële toepassingsgebied omschreven: de verordening is van toepassing op de geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, alsmede op de verwerking van persoonsgegevens die in een bestand zijn opgenomen of die bestemd zijn om daarin te worden opgenomen. Dit toepassingsbereik komt overeen met artikel 3 van de oorspronkelijke richtlijn.

Artikel 2, tweede lid, bevat een viertal uitzonderingen op dit materiële toepassingsbereik. De verordening is niet van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens a) in het kader van activiteiten die buiten de werkingssfeer van het Unierecht vallen; b) door de lidstaten bij de uitvoering van activiteiten die binnen de werkingssfeer van titel V, hoofdstuk 2, VEU vallen (het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid); c) door een natuurlijke persoon bij de uitoefening van een zuiver persoonlijke of huishoudelijke activiteit; en d) door de bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid (het terrein waarvoor de richtlijn geldt).

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de eerste uitzondering onder a) omdat de reikwijdte hiervan enige nadere toelichting vergt. Hiermee wordt blijkens overweging 16 tot uitdrukking gebracht dat de verordening niet van toepassing is op vraagstukken met betrekking tot de bescherming van de grondrechten en de fundamentele vrijheden of het vrije verkeer van persoonsgegevens in verband met niet onder het Unierecht vallende activiteiten, zoals activiteiten betreffende de nationale veiligheid.

Het begrip “activiteiten die buiten de werkingssfeer van het Unierecht vallen” wordt in de regel uitgelegd als: activiteiten waarop geen norm van Unierecht van toepassing is en waarbij geen grensoverschrijdende aspecten aan de orde zijn. Deze lezing impliceert een ruime uitleg van de uitzondering. Zoals ook blijkt uit de hierna te noemen jurisprudentie, zou deze ruime uitleg van de uitzondering ertoe leiden dat de grenzen van de werkingssfeer van de verordening onzeker en vaag worden. Dit zou afbreuk doen aan de doelstellingen van de verordening.

Het ligt daarom in de rede de genoemde uitzondering beperkt uit te leggen. In dat geval vallen uitsluitend gegevensverwerkingen op terreinen die in hun geheel zijn uitgezonderd van de werking van Europees recht, dat wil zeggen verwerkingen in het kader van nationale veiligheid onder deze uitzondering. De verordening is daarmee van toepassing op alle andere gegevensverwerkingen ongeacht of er sprake is van een grensoverschrijdend aspect (en voor zover niet vallend onder een van de andere uitzonderingen, genoemd in artikel 2, tweede lid). Deze uitleg is volledig in lijn met de vaste jurisprudentie van het HvJEU over de reikwijdte van richtlijn 95/46, die een vergelijkbare uitzonderingsbepaling kent (“de verwerking van persoonsgegevens die met het oog op de uitoefening van niet binnen de werkingssfeer van het Gemeenschapsrecht vallende activiteiten geschiedt”). Deze jurisprudentie kan als volgt worden samengevat:³

- Alle persoonsgegevens kunnen tussen de lidstaten circuleren. De richtlijn is daarom in beginsel van toepassing op iedere verwerking van persoonsgegevens. Het is niet nodig van geval tot geval te bezien of een concrete verwerking daadwerkelijk verband houdt met het vrije verkeer tussen lidstaten.
- Iedere andere uitleg maakt de richtlijn onuitvoerbaar en is daarom in strijd met de belangrijkste doelstelling van de richtlijn: harmonisatie.⁴
- De aan de orde zijnde uitzondering beoogt slechts specifieke activiteiten van staten of overheidsdiensten, zoals nationale veiligheid, van de werking van de richtlijn uit te zonderen. Deze activiteiten hebben niets van doen met de gebieden waarop particulieren activiteiten ontplooiën.

Het is bij de totstandkoming van de verordening nimmer de bedoeling geweest af te wijken van deze op de richtlijn betrekking hebbende vaste jurisprudentie, waarbij de aan de orde zijnde uitzondering beperkt wordt uitgelegd. Er moet daarom van uit worden gegaan dat deze jurisprudentie ook van toepassing is op de uitzondering, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel a, van de verordening.

³ Gevoegde zaken C-465/00, C-138/01 en C-139/01 (Österreichischer Rundfunk e.a.), zaak C-101/01 (Lindqvist) en zaak C-73/07 (Satakunnan Markkinapörssi en Satamedia).

⁴ Österreichischer Rundfunk e.a., overweging 42: *In die omstandigheden kan de toepasselijkheid van richtlijn 95/46 niet afhangen van de vraag of de concrete situaties in de hoofdgedingen voldoende verband houden met de uitoefening van de door het Verdrag gewaarborgde fundamentele vrijheden, in casu inzonderheid het vrije verkeer van werknemers. Iedere andere uitlegging brengt het gevaar met zich dat de grenzen van de werkingssfeer van de richtlijn bijzonder onzeker en vaag worden, hetgeen strijdig zou zijn met de voornaamste doelstelling van de richtlijn, namelijk de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten teneinde de belemmeringen van de werking van de interne markt die voortvloeien uit de verschillen tussen nationale wetgevingen, weg te nemen.*

2.3 De verhouding tussen de verordening en de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging

Artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de verordening sluit toepassing van de verordening uit op de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van bedreigingen voor de openbare veiligheid. Op deze materie is immers de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging van toepassing. De richtlijn heeft in de artikelen 2, eerste lid jo. artikel 1, eerste lid, omgekeerd, als toepassingsbereik de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van bedreigingen voor de openbare veiligheid.

De reikwijdte van beide instrumenten sluiten elkaar woordelijk uit: waar de richtlijn van toepassing is, is de verordening dit niet en omgekeerd. De bepaling laat een zekere beoordelingsruimte aan de lidstaat met betrekking tot welke gegevensverwerkingen onder de richtlijn en welke er onder de verordening vallen. De Europese norm behoeft immers interpretatie in het nationale recht, en de rechtstelsels van de Europese lidstaten verschillen sterk van elkaar als het gaat om de organisatie van opsporing en vervolging. Verschillende uitvoeringsorganisaties op het terrein van politie en justitie zullen op verschillende terreinen te maken krijgen met twee verschillende normatieve kaders: de bepalingen van de verordening die rechtstreeks werken en de nationale regelgeving die de richtlijn implementeert. Het toepasselijk kader is afhankelijk van de taak die wordt uitgevoerd.

Materieel is er sprake van een grote mate van overlap tussen de verordening en de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging voor wat betreft de verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke. Er zijn echter ook verschillen, bijvoorbeeld in de sfeer van de rechten van betrokkene en doorgifte van gegevens aan derde landen. Ook de rol van de toezichthouder zal in de verschillende domeinen anders zijn.

Bij de voorstellen die strekken tot implementatie van de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging zal uitgebreid worden ingegaan op de vraag welke taken van de verschillende organisaties onder de richtlijn, en welke taken onder de verordening zullen vallen voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens.

2.4 De verhouding tussen Europees recht en nationaal recht: gelaagde regelgeving

Een van de belangrijkste wijzigingen van de verordening ten opzichte van de richtlijn is, zoals hiervoor reeds genoemd, gelegen in de keuze voor het wetgevingsinstrument van de verordening. De keuze voor een verordening heeft grote gevolgen voor de verhouding tussen Europees en nationaal recht. Anders dan bij een richtlijn behoeft een verordening niet te worden omgezet in een nationale regeling. De verordening werkt rechtstreeks. De nationale wetgeving dient te voorzien in de voor de uitvoering van de verordening noodzakelijke uitvoerings- en handhavingsstructuren (conform aanwijzing 328 van de *Aanwijzingen voor de regelgeving*).

Een eerste onderdeel van de uitvoeringswet bestaat daarom uit de oprichting en inrichting van de nationale toezichhoudende autoriteit, die aangewezen zal zijn om het toezicht op de uitvoering van de verordening te houden. In hoofdstuk 3 van deze memorie van toelichting zal hier op worden ingegaan.

Ondanks het formele karakter van een verordening laat de verordening op een heel aantal plaatsen ruimte aan de nationale wetgever om keuzes te maken. Hiermee heeft de verordening in materieel opzicht op enkele punten het karakter van een richtlijn. Van deze ruimte is in de onderhavige uitvoeringswet op verschillende punten gebruik gemaakt. Conform het algemene uitgangspunt bij implementatie van Europese regelgeving is gestreefd naar een beleidsneutrale invulling van de ruimte die de verordening biedt. Dat wil zeggen dat bij de invulling van de ruimte die de verordening laat voor nationaal recht steeds is bezien of en in hoeverre het bestaande nationale recht en de bestaande nationale beleidskeuzes gehandhaafd kunnen worden onder de verordening. Waar dat niet, of niet geheel mogelijk is, is er steeds voor gekozen om zo dicht mogelijk te blijven bij het bestaande nationale recht. In hoofdstuk 4 zullen de implicaties van dit uitgangspunt voor de verschillende punten waarop de verordening ruimte biedt, aan de orde komen.

Een laatste onderdeel van de uitvoering van de verordening in wetgeving is dat het met de verordening strijdige recht dient te worden geschrapt. De materiële normen voor gegevensverwerking zullen rechtstreeks volgen uit de verordening en hoeven niet langer in nationale wetgeving te worden vastgelegd. De bestaande nationale normen zijn hiermee betekenisloos geworden en moeten worden geschrapt. De huidige Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) wordt hierom ingetrokken. Hiervoor in de plaats treedt de onderhavige uitvoeringswet. Als gevolg van het intrekken van de Wbp dienen verwijzingen naar de Wbp in andere wetten en in lagere regelgeving te worden gewijzigd. Hiervoor is een afzonderlijke verzamelwet in voorbereiding. Deze verzamelwet zal als afzonderlijk wetsvoorstel worden ingediend, zoals in de inleiding reeds is aangegeven.

Behalve voor de Wbp heeft komst van de verordening ook gevolgen voor de Wet BRP en de Kieswet, die tot nu toe golden als specifieke implementatiewetgeving voor de richtlijn. Hiervoor zullen ook deze wetten voor zover noodzakelijk aan de verordening worden aangepast.

Tevens mag niet onvermeld blijven dat, waar de verordening ruimte laat voor lidstatelijk recht, dit ook vorm kan krijgen in sectorspecifieke wetgeving, zoals wetgeving met betrekking tot het sociaal domein, de gezondheidszorg of onderwijs. De grondslagen voor verwerking van persoonsgegevens die noodzakelijk zijn voor het vervullen van een publieke taak, of voor verwerkingen die noodzakelijk zijn om te voldoen aan een wettelijke verplichting, zullen doorgaans gegeven zijn in deze specifieke wetgeving. Ook is het bijvoorbeeld mogelijk om op basis van artikel 23 van de verordening voor verschillende sectoren meer specifieke bepalingen op te nemen ten aanzien van het beperken van de rechten van betrokkene.

Tot slot behoeft de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging op de gebruikelijke wijze implementatie, dat wil zeggen: door omzetting in het nationale recht. De Wet Politiegegevens, de Wet Justitiële en Strafvorderlijke Gegevens en aanverwante wetgeving zullen worden herzien.

Aldus zal er sprake zijn van gelaagde regelgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens:

1. Op Europees niveau:
 - a. geldt de algemene verordening gegevensbescherming als hoofdregel, waarvan de materiële verplichtingen, inclusief een aantal grondslagen voor gegevensverwerking, rechtstreeks zullen gelden; en
 - b. geldt de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging voor een specifiek deel terrein van gegevensverwerking in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen.
2. In het Nederlands recht:
 - a. zijn de algemene regels voor de uitvoering van de verordening neergelegd in de onderhavige uitvoeringswet, waaronder de algemene regels inzake afwijkingen en uitzonderingen op grond van lidstatelijk recht;
 - b. kunnen in sectorspecifieke wetten de concrete grondslagen voor verwerking van persoonsgegevens en bijzondere persoonsgegevens worden opgenomen, en kunnen sectorspecifieke uitzonderingen en afwijkingen worden opgenomen; en
 - c. worden de specifieke regelingen inzake de richtlijn geïmplementeerd in de Wet politiegegevens, de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens en aanverwante wetgeving.

Deze gelaagdheid speelt op verschillende onderwerpen, waardoor het voor de praktijk steeds van belang is om de verordening, de uitvoeringswet en sectorspecifieke wetgeving te betrekken.

Omdat er sprake is van een verordening is het niet aan de nationale wetgever om een definitieve interpretatie te geven van de precieze betekenis van de rechtstreeks werkende normen. In consultatie is gebleken dat er op dit punt in de praktijk nog veel vragen leven, die binnen het kader van de vaststelling van de nationale wetgeving niet kunnen worden beantwoord. Het signaal dat er behoefte is aan nadere duiding van de in de verordening opgenomen normen is doorgegeven aan de Autoriteit persoonsgegevens (hierna ook: de Autoriteit), die, als toezichhoudende autoriteit, hierover wel meer helderheid kan verschaffen.

3. De op- en inrichting van de toezichhoudende autoriteit

Het toezicht op gegevensverwerking verandert onder de verordening aanzienlijk. De nationale toezichthouder ontleent nieuwe bevoegdheden aan de verordening en zal, onafhankelijk van de Nederlandse overheid, in een Europees stelsel van toezicht worden ingebed. De Nederlandse toezichthouder zal in nauwe samenwerking met andere Europese toezichthouders opereren. Veel van de veranderingen die voor de toezichhoudende autoriteit van het grootste belang zijn, waaronder de taken in het kader van Europese samenwerking, vloeien rechtstreeks voort uit de verordening en behoeven derhalve geen nationale rechtsbasis. Deze blijven ook in deze memorie derhalve buiten beschouwing.

In Nederland wordt het toezicht op bescherming van persoonsgegevens tot op heden uitgeoefend door het College bescherming persoonsgegevens, sinds 1 januari 2016 in het maatschappelijk verkeer optredend onder de naam Autoriteit persoonsgegevens. In het onderstaande zal ik achtereenvolgens ingaan op de op- en inrichting van de Autoriteit persoonsgegevens in zijn algemeenheid (paragraaf 3.1.1) en de taken en bevoegdheden van de Autoriteit persoonsgegevens op grond van de verordening (paragraaf 3.1.2).

3.1. Op- en inrichting van de Autoriteit persoonsgegevens in zijn algemeenheid

3.1.1 De op- en inrichting van de Autoriteit persoonsgegevens

De verordening biedt de mogelijkheid om één of meerdere toezichthoudende autoriteiten op te richten. In Nederland is het toezicht op de gegevensbescherming belegd bij de Autoriteit persoonsgegevens. Nederland kent geen sectorspecifieke toezichthouders. Er is geen reden om hierin bij de uitvoering van de Verordening verandering in aan te brengen. Hierom wordt in het onderhavige wetsvoorstel de Autoriteit persoonsgegevens aangewezen als enige toezichthoudende autoriteit in de zin van de Verordening, in artikel 6, tweede lid, van de uitvoeringswet. Van de gelegenheid van deze implementatiewet is gebruik gemaakt om ook in de wet de naamswijziging van College bescherming persoonsgegevens naar Autoriteit persoonsgegevens in het maatschappelijk verkeer door te voeren. In de uitvoeringswet wordt hierom consequent gesproken van Autoriteit persoonsgegevens.

De Autoriteit persoonsgegevens is verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de verordening, teneinde de grondrechten en fundamentele vrijheden van personen te beschermen en het vrije verkeer van persoonsgegevens binnen de Unie te vergemakkelijken. De Autoriteit persoonsgegevens is ook als enige, en daarmee leidende, toezichthouder verantwoordelijk voor de uitvoering van de samenwerking tussen toezichthoudende autoriteiten en voor de conformiteitstoetsing (Hoofdstuk VII). De voorzitter van de Autoriteit persoonsgegevens is ook namens de nationale toezichthoudende autoriteit lid van het Europees Comité voor gegevensbescherming.

Daarnaast is de Autoriteit persoonsgegevens verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de richtlijn. De Autoriteit persoonsgegevens is hiertoe expliciet aangewezen in het wetsvoorstel, in artikel 6, derde lid. De Autoriteit is hiermee ook verantwoordelijk voor het toezicht op de krachtens de richtlijn vastgestelde bepalingen en omzettingsmaatregelen. De overige bepalingen van paragraaf 2.1, de artikelen 7 tot en met 14, bevatten de algemene voorschriften inzake de inrichting van de Autoriteit.

Onafhankelijkheid van de toezichthoudende autoriteit is een van de kernwaarden binnen de verordening, die in de regels omtrent de op- en inrichting van de toezichthoudende autoriteit nader wordt uitgewerkt. De richtlijn verplicht er daarenboven toe dat deze norm expliciet wordt vastgelegd bij wet ten aanzien van het toezicht op de richtlijn.

Artikel 52 van de verordening bevat specifieke bepalingen met betrekking tot de onafhankelijkheid. Op grond van het eerste lid treedt de toezichthoudende autoriteit op in volledige onafhankelijkheid bij de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden. De leden vragen noch aanvaarden daarbij instructies van wie dan ook. Op grond van het derde lid onthouden de leden zich van alle handelingen die onverenigbaar zijn met hun taken. Deze verplichtingen gelden rechtstreeks voor de

leden van de Autoriteit persoonsgegevens en behoeven geen omzetting of uitvoeringshandelingen vanuit de rijksoverheid. Het vierde, vijfde en zesde lid bevatten een aantal zorgplichten voor de lidstaat om de toezichthoudende autoriteit toe te rusten om hun werkzaamheden te kunnen verrichten. De lidstaat draagt zorg voor de personele, technische en financiële middelen van de toezichthoudende autoriteit, voor eigen en zelfgekozen personeelsleden en voor financieel toezicht zonder dat daarbij de onafhankelijkheid van de toezichthoudende autoriteit in het gedrang komt. Dit komt overeen met artikel 42 van de richtlijn, met dien verstande dat de richtlijn ertoe verplicht deze elementen expliciet in de wet op te nemen ten aanzien van het toezicht op de richtlijn.

In paragraaf 2.1 is voorzien in de inhoudelijke uitwerking van deze elementen. Deze elementen zijn overigens niet nieuw ten opzichte van de Wbp. De Autoriteit heeft een secretariaat waaraan de voorzitter leiding geeft. De Autoriteit persoonsgegevens heeft een eigen begroting, die binnen de kaders van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen wordt vormgegeven. Hierin wordt geen verandering beoogd. Ook in het financieel toezicht is geen verandering aangebracht. Het financieel toezicht wordt uitgeoefend conform de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen.

Het feit dat de toezichthoudende autoriteit in volledige onafhankelijkheid optreedt bij de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden komt mede tot uitdrukking in het feit dat enkele bepalingen van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen niet van toepassing zijn op de autoriteit. Het gaat hier met name om de artikelen 21, 22 en 23, die voorzien in verschillende sturingsmogelijkheden van de verantwoordelijke minister ten aanzien van het door een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) gevoerde beleid in de vorm van het opstellen van beleidsregels, het vernietigen van een besluit van de ZBO en het treffen van voorzieningen bij ernstige taakverwaarlozing. Dit is van belang, omdat de Autoriteit persoonsgegevens in volstreekte inhoudelijke onafhankelijkheid moet kunnen opereren, ook waar het gaat om het uitoefenen van toezicht op de Minister van Veiligheid en Justitie zelf.

Met het uitsluiten van deze mogelijkheden van beïnvloeding van het inhoudelijke beleid door de verantwoordelijke minister is de onafhankelijkheid voldoende gewaarborgd. Dit laat onverlet dat de Autoriteit persoonsgegevens in beheersmatige zin onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Veiligheid en Justitie valt. Dit is niet anders dan bijvoorbeeld bij de rechterlijke macht, waarvoor de Minister van Veiligheid en Justitie beheersmatig verantwoordelijkheid draagt. Er is geen aanleiding in de verordening om een verdergaande beheersmatige verzelfstandiging van de Autoriteit persoonsgegevens na te streven.

Een nieuw element, waarin de zelfstandigheid van de Autoriteit benadrukt wordt, is dat het personeel van de Autoriteit onder de uitvoeringswet direct benoemd zal worden door de voorzitter. Onder de Wbp werd het personeel van de Autoriteit benoemd door de Minister van Veiligheid en Justitie, op voordracht van de voorzitter. Op grond van artikel 52, vijfde lid, dient de Autoriteit te beschikken over eigen en zelfgekozen personeelsleden. Dit verhoudt zich niet met een benoemingsrecht van de Minister van Veiligheid en Justitie.

Artikel 53 van de verordening benoemt enkele algemene voorwaarden voor de benoeming van leden van de toezichthoudende autoriteit. Dit artikel komt overeen met

artikel 43 van de richtlijn. In de voorgestelde regeling is, in lijn met de verordening en de richtlijn, de huidige benoemingswijze bij Koninklijk besluit gecontinueerd. De leden 2, 3 en 4 van artikel 53 van de verordening en de leden 2, 3 en 4 van artikel 43 van de richtlijn werken rechtstreeks en behoeven derhalve geen omzetting in nationaal recht. Artikel 54 van de verordening verplicht ertoe een aantal zaken bij wet te regelen. Dit artikel komt inhoudelijk overeen met artikel 44 van de richtlijn. Hierin is in de uitvoeringswet voorzien. In de onderstaande tabel wordt dit toegelicht:

Onderdeel van artikel 54, eerste lid van de verordening, overeenkomend met onderdeel van artikel 44, eerste lid van de richtlijn.	Onderdeel van de uitvoeringswet
a) de oprichting van elke toezichthoudende autoriteit;	Artikel 6 voorziet in de oprichting van de autoriteit persoonsgegevens
b) de vereiste kwalificaties en voorwaarden om als lid te worden benoemd voor elke toezichthoudende autoriteit;	Artikel 7, tweede lid bepaalt dat de voorzitter benoembaar moet zijn tot rechter in een rechtbank.
c) de regels en procedures voor de benoeming van de leden van elke toezichthoudende autoriteit;	Artikel 7, derde lid bepaalt dat de voorzitter, andere leden en de buitengewone leden worden benoemd bij koninklijk besluit op voordracht van Onze Minister.
d) de ambtstermijn van het lid of de leden van elke toezichthoudende autoriteit, die ten minste vier jaar bedraagt, behoudens de eerste ambtstermijn na de inwerkingtreding van deze verordening, die korter kan zijn wanneer dat nodig is om de onafhankelijkheid van de toezichthoudende autoriteit door middel van een in de tijd gespreide benoemingsprocedure te beschermen;	Artikel 7, vierde lid bepaalt dat de benoeming geldt voor een tijdvak van vijf jaar
e) of het lid of de leden van elke toezichthoudende autoriteit opnieuw kan of kunnen worden benoemd en zo ja, hoe vaak;	Artikel 7, vijfde lid bepaalt dat leden eenmaal kunnen worden herbenoemd, opnieuw voor de duur van vijf jaar.
f) de voorwaarden in verband met de plichten van het lid of de leden en de personeelsleden van elke toezichthoudende autoriteit, die verboden op met die plichten onverenigbare handelingen, werkzaamheden en voordelen tijdens en na de ambtstermijn en de regels betreffende de beëindiging van de ambtstermijn c.q. arbeidsverhouding.	Artikel 8 verklaart de bepalingen inzake disciplinaire maatregelen van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren van overeenkomstige toepassing. Daarnaast geldt artikel 13 van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen voor de leden van de Autoriteit, en geldt voor de leden van de Autoriteit en de ambtenaren van het secretariaat dat zij als ambtenaar gehouden zijn om af te zien van nevenwerkzaamheden waardoor de goede vervulling van de functie of de goede functionering van de openbare

	dienst, voor zover deze in verband staat met de functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd.
--	---

Voor veel van deze elementen geldt dat deze ook waren voorzien in de Wbp. Zo is er continuïteit ten aanzien van de eisen van benoembaarheid en de benoeming van de leden en de voorzitter, de herbenoeming en overige vereisten.

Het tweede lid van artikel 54 bepaalt dat de leden en de personeelsleden van de Autoriteit tot geheimhouding zijn gehouden, zowel tijdens hun ambtstermijn als daarna, overeenkomstig het Unierecht of lidstatelijk recht. Dit element was reeds opgenomen in artikel 28, zevende lid, van de richtlijn. Op grond van artikel 125a van de Ambtenarenwet is een ambtenaar verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem in verband met zijn functie ter kennis is gekomen, voor zover die verplichting uit de aard der zaak volgt. Gelet op de bijzondere verantwoordelijkheid van de ambtenaar, in dienst van de Autoriteit persoonsgegevens zal de informatie die de ambtenaar in het kader van zijn toezichthoudende taken ontvangt, doorgaans onder de geheimhoudingsplicht vallen.

Van belang is, tot slot, dat de Autoriteit in het toezicht op de naleving van de verordening de samenwerking zoekt met andere toezichthouders op andere terreinen. Er kan sprake zijn van overlap in toezichtsactiviteiten tussen verschillende toezichthouders en de Autoriteit persoonsgegevens, bijvoorbeeld bij het toezicht op de zorg door de Nederlandse Zorgautoriteit, of toezicht op de financiële sector door de Nederlandsche Bank of de AFM. Het afstemmen van toezichtsactiviteiten is van groot belang voor het voorkomen van rechtsonzekerheid bij burgers en het bedrijfsleven ten aanzien van de na te leven wettelijke verplichtingen, en het voorkomen van dubbelingen in het toezicht. Hiertoe heeft de Autoriteit de bevoegdheid om samenwerkingsprotocollen op te stellen met andere toezichthouders.

3.1.2 De inbedding van de Autoriteit in het algemene bestuursrecht

Voor een belangrijk deel worden de taken en bevoegdheden van de toezichthoudende autoriteit bepaald door de verordening. De Autoriteit persoonsgegevens blijft daarnaast echter, als toezichthouder in de zin van artikel 5:11 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), onverminderd vallen onder de regels van het algemene bestuursrecht bij het houden van toezicht. Hoofdstuk 5, in het bijzonder de titels 5.2 tot en met 5.4, van de Awb is dan ook onverminderd relevant voor de toezichtsactiviteiten van de Autoriteit. Voor de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging is dit evenzeer het geval.

In titel 5.2 zijn algemene bepalingen inzake het houden van toezicht in een bestuursrechtelijk kader opgenomen. Hierin is onder andere voorzien in een aantal bevoegdheden die wezenlijk zijn voor het uitoefenen van toezicht. Artikel 58, zesde lid van de verordening biedt ruimte voor aanvullende bevoegdheden in het lidstatelijk recht. De bevoegdheden onder deze titel moeten als zodanig worden begrepen.

Titel 5.3 is van toepassing op het opleggen van herstelsancties, waaronder de last onder bestuursdwang. Hiermee worden onder andere belangrijke procedurele waarborgen geboden voor de inzet van dit instrumentarium. Voor wat betreft de bestuurlijke boete

op basis van de verordening, geldt dat titel 5.4 van de Awb van toepassing is, tenzij de verordening aan toepassing van enige bepaling in de weg staat. Dit is in lijn met artikel 83, achtste lid, van de verordening, dat ruimte biedt om passende procedurele waarborgen overeenkomstig het lidstatelijk recht te stellen.

In sommige gevallen kent de verordening een afwijkende betekenis voor begrippen ten opzichte van de Awb. Een belangrijk voorbeeld hiervan is het begrip 'klacht'. Dit geldt overigens ook voor andere delen van de verordening, bijvoorbeeld waar in artikel 21 wordt gesproken over 'bezwaar' en in artikel 22 wordt gesproken over een 'besluit'. Onder de Awb kent het begrip klacht een eigen betekenis. De klacht heeft daar betrekking op de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen, en de klacht wordt ingediend bij het bestuursorgaan zelf. De klacht bedoeld in de verordening en de richtlijn wijkt hier in verschillende opzichten van af. De verordening spreekt over het indienen van een klacht bij de toezichthoudende autoriteit over de verwerking van persoonsgegevens door een verwerkingsverantwoordelijke. Het gaat hier ook niet zozeer om bejegening, maar om de rechtmatigheid van de verwerking. Naar voor het algemene bestuursrecht gebruikelijke terminologie gaat het hier niet om een klacht, maar om een verzoek tot handhaving aan de Autoriteit persoonsgegevens. Betrokkene vraagt immers bij de Autoriteit aandacht voor een verwerking van zijn persoonsgegevens, die mogelijk niet conform de regels van de verordening plaatsvindt. Waar in dit wetsvoorstel en in de toelichting wordt gesproken over klacht in de zin van de verordening, gaat het hier in de terminologie van de Awb derhalve over een verzoek tot handhaving. De schriftelijke reactie van de Autoriteit persoonsgegevens dient dan ook te worden beschouwd als een besluit in de zin van de Awb, waartegen rechtsbescherming open staat langs de gebruikelijke bestuursrechtelijke weg. Deze karakterisering is tevens van belang voor het interpreteren van de betekenis van het begrip 'betrokkene', dat in dit specifieke geval moet worden gelijkgeschakeld met het begrip 'belanghebbende'.

De taken van de Autoriteit persoonsgegevens vloeien voor het overgrote deel rechtstreeks voort uit de verordening en de richtlijn. De prioritering van deze taken is, met uitzondering van het behandelen van klachten van betrokkenen, waarop hieronder nader wordt ingegaan, in belangrijke mate aan de Autoriteit persoonsgegevens zelf. De Autoriteit persoonsgegevens heeft hiermee, binnen de grenzen van de verordening en het algemene bestuursrecht, beleidsvrijheid inzake de toepassing van het instrumentarium. Deze beleidsvrijheid kan door de Autoriteit worden ingevuld met beleidsregels. Ook thans vult de Autoriteit de beleidsvrijheid bij handhaving in door verschillende beleidsregels. Daarnaast publiceert de Autoriteit jaarlijks aandachtspunten, waarop de handhaving geconcentreerd zal worden.

De Autoriteit persoonsgegevens heeft onder de verordening geen beleidsvrijheid ten aanzien van de behandeling van klachten. Op grond van artikel 77, tweede lid, volgt dwingend uit de verordening dat de toezichthoudende autoriteit de klager in kennis stelt van de voortgang en het resultaat van de klacht, alsmede de mogelijke voorziening in recht overeenkomstig artikel 78. Hieruit volgt dat op alle ingediende klachten een inhoudelijke reactie zal moeten worden geformuleerd. Dit betekent evenwel niet, dat het onderzoek dat ten grondslag ligt aan de beantwoording van de klacht, in alle gevallen even uitgebreid zou moeten zijn. Het staat de Autoriteit vrij om hierin op basis van beleidsprioriteiten een afweging te maken inzake de intensiteit van het onderzoek dat op een klacht volgt.

Prioriteitstelling is toegestaan om in het kader van doelmatige handhaving onderscheid te maken in de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de handhavingstaak. Zo kan prioritering bepalend zijn voor de mate waarin toezicht wordt gehouden op de naleving van voorschriften. Ook kan prioritering inhouden dat bij bepaalde lichte overtredingen alleen naar aanleiding van een klacht of een verzoek van een belanghebbende wordt beoordeeld of handhavend moet worden opgetreden.

Teneinde onduidelijkheid over het rechtskarakter van de uitoefening van de Europeesrechtelijke bevoegdheden door de Autoriteit op grond van artikel 58, tweede en derde lid, van de verordening te voorkomen, is de uitoefening hiervan in de uitvoeringswet expliciet aangemerkt als een besluit in de zin van de Awb. Hierop zijn twee uitzonderingen: de corrigerende maatregel van de waarschuwing is niet direct gericht op rechtsgevolg, en de adviezen over wet- en regelgeving zijn evenmin gericht op rechtsgevolg. Ook artikel 58, eerste lid, onderdeel a, van de verordening is aangemerkt als een besluit in de zin van de Awb.

Voor wat betreft het beroep bij de rechtbank tegen besluiten van de Autoriteit persoonsgegevens is hoofdstuk 8 van de Awb gewoon van toepassing. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan artikel 78, eerste lid, van de verordening. Ter uitvoering van artikel 78, tweede lid wordt in de uitvoeringswet voorgesteld dat het niet behandelen van een klacht of het niet binnen drie maanden in kennis stellen van de voortgang of het resultaat van de klacht geldt als een besluit in de zin van de Awb. Hiermee is gegarandeerd dat betrokkene hiertegen een doeltreffende voorziening in rechte in kan stellen.

3.2 Taken en bevoegdheden van de Autoriteit persoonsgegevens op grond van de verordening

3.2.1 Algemeen

De taken en bevoegdheden van de nationale autoriteit volgen, voor wat betreft het toezicht op de verordening vrijwel volledig rechtstreeks uit de verordening. Op het punt van de taken en bevoegdheden is er enerzijds sprake van een grote mate van continuïteit, maar anderzijds sprake van een aantal wijzigingen. De continuïteit is onder meer gelegen in de kerntaken van de Autoriteit Persoonsgegevens: de Autoriteit Persoonsgegevens dient de toepassing van de verordening te handhaven. Veel van de overige taken en bevoegdheden staan mede in het teken van deze kerntaak.

Artikel 57 van de verordening beschrijft de taken van de toezichthoudende autoriteit. Voor het overgrote deel volgen deze taken en bevoegdheden rechtstreeks uit de verordening zelf. Hiervoor is derhalve geen omzetting naar nationaal recht noodzakelijk. Het eerste lid, onderdeel c, behoeft naar zijn aard wel omzetting in nationaal recht. De autoriteit verleent advies aan het nationale parlement, de regering en andere instellingen en organen over wetgevingsinitiatieven en bestuursmaatregelen in verband met de bescherming van rechten en vrijheden van natuurlijke personen op het gebied van verwerking. Hierin is voorzien in artikel 15 van de uitvoeringswet.

Artikel 58 regelt de bevoegdheden van de toezichthoudende autoriteit. Ook de bevoegdheden vloeien rechtstreeks voort uit de verordening. De bevoegdheden van het eerste lid verschillen qua formulering, maar komen in hoge mate materieel overeen met de bestaande bevoegdheden uit hoofdstuk 5 van de Awb. Evenals onder het huidige

recht zal de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker, conform artikel 5:20 van de Awb, alle medewerking te verlenen die de Autoriteit redelijkerwijs kan vorderen.

Het vierde, vijfde en zesde lid bevatten bevoegdheden om in het lidstatelijk recht wettelijke bepalingen op te stellen. Het vierde lid bepaalt dat op de uitoefening van de bevoegdheden door de toezichthoudende autoriteit passende waarborgen van toepassing zijn, waaronder doeltreffende voorziening in rechte. Dit is in Nederlandse wetgeving reeds voorzien in de Awb, in het bijzonder de hoofdstukken 5 en 8. De Autoriteit zal een toezichthouder zijn in de zin van de Awb en moeten voldoen aan alle aldaar gestelde vereisten. Dit betekent onder andere dat een besluit tot het opleggen van een herstelsanctie of een punitieve sanctie een besluit is in de zin van de Awb, waartegen rechtsbescherming open staat bij de bestuursrechter.

Het vijfde lid bepaalt dat iedere lidstaat bepaalt dat de toezichthoudende autoriteit bevoegd is inbreuken op deze verordening ter kennis te brengen van de gerechtelijke autoriteiten en, waar passend daartegen een rechtsvordering in te stellen of anderszins in rechte op te treden, teneinde de bepalingen van deze verordening te doen naleven.

Het zesde lid bepaalt dat iedere lidstaat bij wet aanvullende bevoegdheden kan toekennen, mits deze geen afbreuk doen aan de doeltreffende werking van de samenwerking en coherentie tussen Europese toezichthouders. Dit is een facultatieve bepaling, waar Nederland op verschillende manieren gebruik van maakt. Allereerst is het onder dit artikellid het mogelijk om de bestaande bevoegdheden die op grond van de Awb aan iedere toezichthouder toekomen, te handhaven voor de Autoriteit. Daarnaast is een tweetal bevoegdheden op dit punt voorzien.

In Nederland zijn de Autoriteit persoonsgegevens en het veld vertrouwd met de toepassing van de last onder dwangsom en de last onder bestuursdwang. Dit is een meer laagdrempelige manier voor de toezichthouder om handhaving te bewerkstelligen, zonder dat er onmiddellijk een boete hoeft te worden opgelegd. Deze bevoegdheden worden onder de uitvoeringswet gehandhaafd. Deze bevoegdheid wordt eveneens gehandhaafd voor het toezicht op de richtlijn.

Een belangrijk deel van de taken van de Autoriteit persoonsgegevens zal mede vorm krijgen op basis van samenwerking met andere toezichthoudende autoriteiten en op basis van het coherentiemechanisme. Op deze terreinen, die zijn geregeld in hoofdstuk VII van de verordening bestaat op dit moment nog veel onduidelijkheid. Het valt te verwachten dat de Autoriteit persoonsgegevens hierover meer helderheid zal verschaffen na het van kracht worden van de verordening.

In de uitvoeringswet is voorzien in een bepaling op grond waarvan de Autoriteit ook de bevoegdheden van een toezichthouder in de zin van de Awb mag uitoefenen voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van hoofdstuk VII van de verordening. In dit kader kan gedacht worden aan bijvoorbeeld het vorderen van inlichtingen aan een verwerkingsverantwoordelijke in Nederland op verzoek van een andere Europese toezichthoudende autoriteit. De bevoegdheden kunnen worden ingezet voor zover deze redelijkerwijs nodig zijn voor de vervulling van deze taak.

3.2.2 Boetebevoegdheden

Belangrijke nieuwe bevoegdheden zijn de bevoegdheden tot het opleggen van administratieve geldboetes in artikel 83 van de verordening. Het eerste, tweede en derde lid bevatten algemene voorschriften voor de oplegging van geldboeten. De boete dient doeltreffend, evenredig en afschrikkend te zijn en de Autoriteit Persoonsgegevens dient rekening te houden met de in het tweede lid opgenomen omstandigheden. Wanneer er sprake is van een inbreuk op meerdere bepalingen, dan is de totale geldboete niet hoger dan die voor de zwaarste inbreuk.

Het vierde, vijfde en zesde lid bevat vervolgens de materiële normen op grond waarvan boetes kunnen worden opgelegd tot 10 miljoen euro of 2% van de jaaromzet, indien dit cijfer hoger is, respectievelijk 20 miljoen euro of 4% van de jaaromzet indien dit cijfer hoger is. De verordening bevat geen minimale hoogte voor de administratieve boete. Het besluit tot oplegging van een boete is een besluit in de zin van de Awb, en zal aan de voorwaarden hiervoor moeten voldoen, in het bijzonder titel 5.4 van de Awb. De opgelegde boete zal proportioneel moeten zijn in het licht van de geconstateerde overtreding. Het is hierbij allereerst aan de toezichthouder om de hoogte van de boete te motiveren. Het boetebesluit zal onderworpen zijn aan de gebruikelijke bestuurlijke rechtsbescherming bij punitieve bestuurlijke sancties. Dit betekent allereerst dat er bezwaar open staat tegen het opleggen van de boete. Vervolgens staat beroep open bij de bestuursrechter, en ten slotte hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Het begrip omzet is niet gedefinieerd in de verordening. In de beleidsregels van de Autoriteit persoonsgegevens van 15 december 2015 met betrekking tot het opleggen van bestuurlijke boetes (Boetebeleidsregels Autoriteit Persoonsgegevens 2016, Stcrt. 2016 nr. 2043) wordt hiervoor met betrekking tot het begrip jaaromzet van de rechtspersoon aangesloten bij de netto-omzet, bedoeld in artikel 377, zesde lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Het ligt voor de hand dat dit wederom als uitgangspunt zal worden genomen voor het nieuw op te stellen beleid van de Autoriteit persoonsgegevens.

3.2.3 Overige bevoegdheden tot sanctionering

Artikel 84 van de verordening stelt de verplichting om regels inzake andere sancties vast te stellen die van toepassing zijn op inbreuken op deze verordening, in het bijzonder op inbreuken die niet aan administratieve geldboeten onderworpen zijn overeenkomstig artikel 83 van de verordening.

Veruit de meeste bepalingen kunnen op basis van artikel 83 van de verordening worden gesanctioneerd. Ook de nationale bepalingen ter uitvoering van de verordening, bijvoorbeeld met betrekking tot de bijzondere persoonsgegevens, kunnen op basis van artikel 83 worden gesanctioneerd. Daarnaast bevat de verordening een heel aantal bepalingen die zich niet lenen voor sanctionering, omdat er geen burgers bindende bepalingen in zijn neergelegd.

Artikel 10 van de verordening wordt niet zelfstandig gesanctioneerd. Het betreft hier de bepaling inzake de verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten. Artikel 10 van de verordening bevat een norm die zich rechtstreeks richt tot de verwerkingsverantwoordelijke, en zich derhalve ook leent

voor sanctionering. Hierom is in de uitvoeringswet een grondslag opgenomen tot het opleggen van een bestuurlijke boete bij overtreding van dit artikel. Teneinde een even doeltreffende naleving van deze bepaling te realiseren is voor wat betreft de hoogte van de boete aangesloten bij de bedragen die ook in de verordening zijn opgenomen.

4. De invulling van de ruimte voor lidstatelijk recht onder de verordening in de Nederlandse wetgeving

4.1 Algemeen

Een verordening leidt in beginsel tot een verdergaande harmonisatie dan een richtlijn, omdat de materiële normen rechtstreeks kunnen worden ontleend aan de Europese wetgeving en niet behoeven te worden omgezet in nationale wetgeving. De verordening is in die zin een wat atypische verordening dat op tal van plaatsen ruimte is voor de nationale wetgever om uitzonderingen op de verordening of elementen van de verordening in de nationale wetgeving op te nemen. De aard van de bepalingen, die verwijzen naar het nationale recht, is zeer verschillend.

Zo biedt artikel 6, derde lid, van de verordening de ruimte om in het nationale recht grondslagen op te nemen voor de verwerking van persoonsgegevens, door het opnemen van een wettelijke verplichting of door het vastleggen van een publieke taak. Hiervoor is wel vereist dat dit bij lidstatelijk recht geschiedt. Deze ruimte voor lidstatelijk recht is noodzakelijk omdat de verordening niet de grondslagen kan definiëren, omdat er geen bevoegdheid is om de publieke taak op het niveau van de Unie te definiëren. Nationale wettelijke regelingen zijn dus onontbeerlijk om uitvoering te kunnen geven aan de verordening bij verwerking van persoonsgegevens door overheidsinstanties. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens, waarvoor het lidstatelijk recht in belangrijke mate de uitzonderingen kan bepalen op het verbod van verwerking van bijzondere persoonsgegevens.

Voorts is er in verschillende artikelen ruimte gelaten voor afwijking van de materiële bepalingen van de verordening. De belangrijkste hiervan is artikel 23 van de verordening, dat voorziet in de mogelijkheid om op bepaalde gronden af te wijken van de rechten van betrokkene en van de meldplicht datalekken (zie paragraaf 4.6).

Op andere terreinen gaat het om meer facultatieve bepalingen in de verordening. De ruimte voor de nationale wetgever hangt in dat geval samen met het ontbreken van consensus tussen de lidstaten over deze deelonderwerpen. Verschillende lidstaten zullen dus naar verwachting verschillend omgaan met de door de verordening geboden ruimte. In het onderhavige wetsvoorstel is gestreefd naar een beleidsneutrale uitvoering van de verordening ten opzichte van het geldend recht onder de richtlijn en de Wbp. Dit wil zeggen dat alleen daar waar reeds op nationaal niveau uitzonderingen bestonden, deze uitzonderingen zijn gehandhaafd. Dit geldt bijvoorbeeld voor de regeling inzake verwerking van een nationaal identificerend persoonsnummer, dat geheel aan de lidstaten wordt overgelaten. Ook onderwerpen die in het wetsvoorstel en de memorie van toelichting verder niet aan de orde komen, zoals bijvoorbeeld de verhouding tussen verwerking van persoonsgegevens en verschillende wettelijke en contractuele geheimhoudingsplichten, worden niet gewijzigd.

4.2 *Beginselen en grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens*

De bepalingen van de verordening betreffende de beginselen inzake de verwerking van persoonsgegevens (artikel 5), de rechtsgrondslagen voor verwerking en verdere verwerking (artikel 6) en de verwerking van bijzondere persoonsgegevens (artikel 9) zullen in de plaats treden van de Wbp en rechtstreeks gelden. Daardoor hoeven deze normen niet worden opgenomen in de uitvoeringswet. Omdat deze bepalingen in het bijzonder van belang zijn voor verwerking van persoonsgegevens in de publieke en private sector, wordt er in deze memorie toch stilgestaan bij deze bepalingen.

In het onderstaande wordt achtereenvolgens ingegaan op de beginselen voor verwerking, de grondslagen voor gegevensverwerking en verdere verwerking.

4.2.1 *Beginselen voor verwerking*

Artikel 5 van de verordening bevat de beginselen inzake verwerking van persoonsgegevens. Persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig, eerlijk en transparant is (beginselen van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie). Gegevens mogen slechts worden verzameld voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (beginsel van doelbinding). Gegevensverwerking mag niet excessief zijn en moet worden beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor persoonsgegevens worden verwerkt (beginsel van minimale gegevensverwerking, ook wel dataminimalisatie genoemd). Daarnaast dienen de gegevens juist te zijn en indien nodig te worden bijgewerkt (beginsel van juistheid), mogen zij niet langer worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren dan noodzakelijk is (beginsel van opslagbeperking) en dienen zij passend te worden beveiligd (beginsel van integriteit en vertrouwelijkheid).

In hoofdlijnen komen deze beginselen overeen met de beginselen van artikel 6 van de richtlijn. Alleen de verplichting om gegevens transparant te verwerken is nieuw ten opzichte van de richtlijn. De introductie van het beginsel van transparantie in de verordening zal op zichzelf echter weinig tot geen gevolgen voor de praktijk hebben, en komt in de verordening vooral tot uitdrukking in een concretere invulling van rechten van betrokkene en verplichtingen van de verantwoordelijke. Algemeen uitgangspunt is dat voor alle gegevens die verzameld worden een rechtvaardiging en voldoende specifieke wettelijke grondslag vereist is. Het is niet zonder meer noodzakelijk om nadere regels te stellen over de transparantie van gegevens, maar in bijzondere situaties kan hier aanleiding voor zijn. Hierom is in deze uitvoeringswet geen algemene invulling gegeven van het beginsel van transparantie. In specifieke sectorale wetgeving kan hier een nadere invulling aan worden gegeven, waarbij wel zij aangetekend dat het beginsel van transparantie als Europese norm autonoom zal worden uitgelegd.

Een ander nieuw element is dat de verwerkingsverantwoordelijke in artikel 5, tweede lid, van de verordening expliciet verantwoordelijk wordt gesteld voor de naleving van de beginselen en deze kan aantonen ('verantwoordingsplicht').

4.2.2. Grondslagen voor verwerking (uitwerking van het beginsel van rechtmatigheid)

Artikel 6, eerste lid, van de verordening richt zich tot de verwerkingsverantwoordelijke en geeft de voorwaarden voor de rechtmatigheid van een verwerking. Deze bepaling moet worden beschouwd als de uitwerking en nadere invulling van het beginsel van rechtmatigheid zoals genoemd in artikel 5, eerste lid, onder a, van de verordening. De rechtsgrondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens door de verwerkingsverantwoordelijke staan hier limitatief opgesomd. Verwerking van gegevens is ten aanzien van de betrokkene alleen rechtmatig:

- a. wanneer sprake is van toestemming van de betrokkene;
- b. wanneer deze noodzakelijk is ter uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is;
- c. wanneer deze noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;
- d. wanneer deze noodzakelijk ter bescherming van de vitale belangen van de betrokkene of een andere natuurlijke persoon;
- e. wanneer deze noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen; of
- f. wanneer deze noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde, behalve wanneer de belangen of grondrechten van betrokkene boven die belangen prevaleren.

Dit kader komt materieel vrijwel volledig overeen met artikel 7 van de richtlijn en artikel 8 van de Wbp.

Voor de private sector zijn doorgaans de onderdelen a, b, d en f een basis voor verwerking van persoonsgegevens. Ook onderdeel c kan een basis zijn voor verwerking van persoonsgegevens in de private sector, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een wettelijke verplichting voor een private partij om persoonsgegevens aan een overheidsinstantie te verstrekken. Daarbij kan worden gedacht aan de verplichting voor banken (verwerkingsverantwoordelijken) om jaarlijks gegevens van hun rekeninghouders aan de Belastingdienst te verstrekken ten behoeve van de belastingheffing (artikel 22 van het uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001).

Een belangrijke verandering onder de verordening is dat er in artikel 7 van de verordening nadere voorwaarden worden gesteld voor toestemming als grondslag voor gegevensverwerking. De verwerkingsverantwoordelijke moet kunnen aantonen dat de betrokkene toestemming heeft gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens. Daarnaast moet de toestemming duidelijk worden onderscheiden van toestemming voor andere aangelegenheden. Het intrekken van de toestemming moet even eenvoudig zijn als het geven ervan.

De onderdelen b, d en f veranderen voor de private sector niet wezenlijk ten opzichte van de richtlijn en de Wbp.

Voor de overheid is met name verwerking op basis van een wettelijke verplichting (onderdeel c) en verwerking in het belang van uitvoering van een taak van algemeen belang (onderdeel e) relevant. Deze beide rechtsgrondslagen voor verwerking van

persoonsgegevens moeten krachtens artikel 6, derde lid, van de verordening worden vastgesteld bij Unierecht of bij lidstatelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is. Niet voor elke afzonderlijke verwerking is specifieke wetgeving vereist. Zie in dit verband ook overweging 45 bij de verordening. Er kan, zoals de Autoriteit persoonsgegevens terecht heeft opgemerkt, worden aangesloten bij algemene leerstukken van het bestuurlijk organisatierecht (attributie, mandaat, delegatie en de begrippen 'bestuursorgaan' en publiekrechtelijke bevoegdheid of taak).

Voor rechtmatige verwerking in het kader van een wettelijke verplichting geldt een noodzakelijkheidsvereiste: de verwerking moet noodzakelijk zijn om te voldoen aan de wettelijke verplichting van de verwerkingsverantwoordelijke. Deze wettelijke verplichting behoeft niet noodzakelijkerwijs te bestaan uit een expliciete verplichting om (bepaalde) persoonsgegevens te verwerken. Het komt namelijk ook voor dat de verwerking van persoonsgegevens een basis vindt in een ruimer geformuleerde zorgplicht of wettelijke verplichting. In dat geval heeft de verwerkingsverantwoordelijke een grotere eigen verantwoordelijkheid inzake het beoordelen van de noodzakelijkheid van de verwerking in het licht van het voldoen aan de wettelijke verplichting. Zonder verwerking van de gegevens moet het uitvoeren van een wettelijke verplichting redelijkerwijs niet goed mogelijk zijn. Op dit punt verandert het wettelijk kader zoals dat gold onder de richtlijn en de Wbp niet. Ook met betrekking tot de rechtsgrond 'uitvoering van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen' (onderdeel e, hierna ook kortweg: publieke taak) geldt het noodzakelijkheidsvereiste: het doel van de verwerking moet noodzakelijk zijn voor de vervulling van de desbetreffende publieke taak. Naar zijn aard is de publieke taak dynamisch en veranderlijk door de tijd heen. De grenzen van de publieke taak zijn niet altijd op voorhand scherp te trekken. De publieke taak zelf zal echter altijd moeten blijken uit de sectorspecifieke regelgeving die op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is. Niet noodzakelijk is dat in de sectorspecifieke regelgeving ook expliciet is opgenomen dat ten behoeve van de vervulling van de wettelijke taak gegevens verwerkt mogen worden. Indien het noodzakelijk is om voor de uitvoering van de publieke taak persoonsgegevens te verwerken, kan de wettelijke grondslag voor de publieke taak tevens worden beschouwd als grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens. Het doel van de gegevensverwerking is daarbij naar zijn aard wel gebonden aan de uitoefening van die publieke taak, en de ruimte voor gegevensverwerking vindt hierin zijn begrenzing.

Ook dit is in feite niet anders dan onder de huidige wet- en regelgeving. In artikel 8, onderdeel e van de Wbp is bepaald dat persoonsgegevens mogen worden verwerkt voor zover de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak. De publiekrechtelijke taak zelf zal moeten blijken uit de voor de verwerkingsverantwoordelijke relevante wettelijke bepalingen.

De publieke taak en de gegevensverwerking moeten hun grondslag vinden in het in Nederland geldende recht. Dit hoeft echter niet uitputtend te zijn geregeld, en de publieke taak behoeft ook niet altijd in een wet in formele zin te zijn vastgelegd. Deze lezing strookt ook met het uitgangspunt van het EVRM inzake beperking van grondrechten, waarbij de beperking van het privéleven op grond van artikel 8, tweede lid, voorzienbaar moet zijn bij wet. Het begrip 'voorzienbaar bij wet' wordt hierbij opgevat als een materieel wetsbegrip, dat niet beperkt is tot wetten in formele zin. In de kern gaat het er om dat het voor het individu kenbaar moet zijn dat zijn

persoonsgegevens met betrekking tot een specifieke publieke taak worden verwerkt. Dit kan ook, zoals nu in sommige gevallen wordt aangenomen, volgen uit een samenstel van wettelijke regels die tezamen een publieke taak aanduiden. Het begrip publieke taak moet dus breed worden gelezen, mede in het licht van de overwegingen bij de verordening,⁵ maar die publieke taak moet wel voldoende duidelijk blijken uit nationaal recht. De nationale regelgeving moet het doel van de verwerking bepalen en zou kunnen ingaan op de voorwaarden die de verordening stelt aan een rechtmatige verwerking van persoonsgegevens. Bij dit laatste kan blijkens overweging 45 worden gedacht aan specificaties voor het bepalen van de verwerkingsverantwoordelijke, het type verwerkte persoonsgegevens, de betrokkenen, de entiteiten waaraan de persoonsgegevens mogen worden vrijgegeven, de doelbinding, de opslagperiode en andere maatregelen. Artikel 6, eerste lid, onder e, van de verordening is dus als zodanig, gelet op het derde lid van deze bepaling, geen zelfstandige rechtsbasis voor gegevensverwerking, maar bepaalt waar uitwerking in Unierecht of lidstatelijk recht aan dient te voldoen.

Gelet op de materiële overeenstemming tussen de verordening en de richtlijn kan worden aangenomen dat de bestaande wet- en regelgeving waarmee invulling wordt gegeven aan de publieke taak voor wat betreft de rechtsgrondslagen voor verwerking van gegevens in de regel aan de verordening voldoet. Wel zal de formulering in wettelijke bepalingen in sectorale regelgeving, waar deze verwijst naar de Wbp, aangepast moeten worden.

Bij onderdeel f is van belang dat dit onderdeel niet geldt voor de verwerking door overheidsinstanties in het kader van de uitoefening van hun taken. Overheidsinstanties zullen in de uitoefening van hun taken geen gebruik kunnen maken van de grondslag 'gerechtvaardigd belang', maar zullen gebruik moeten maken van andere grondslagen. Dit geldt niet voor zover de overheidsinstantie 'typisch bedrijfsmatige handelingen' verricht waarbij persoonsgegevens worden verwerkt, zoals bijvoorbeeld de verwerking van persoonsgegevens die noodzakelijk is voor de beveiliging van overheidsgebouwen. Voor handelingen die buiten de uitoefening van de taken vallen, mag er wel een grondslag worden aangenomen in het gerechtvaardigd belang van de organisatie. De overheid onderscheidt zich hierin niet wezenlijk van een private partij.

4.2.3 Verdere verwerking (uitwerking van het beginsel van doelbinding)

Het beginsel van doelbinding houdt in dat persoonsgegevens alleen mogen worden verzameld voor een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doel en dat zij vervolgens niet verder op een met dat doel onverenigbare wijze mogen worden verwerkt. Als verwerking voor een ander doel verenigbaar is met het doel waarvoor de persoonsgegevens aanvankelijk zijn verzameld, is verdere verwerking toegestaan zonder inbreuk te maken op de doelbinding. Tegelijkertijd is het beginsel van doelbinding niet absoluut. Dit zou leiden tot een grote mate van inflexibiliteit en inefficiëntie, omdat gegevens die voor een bepaald doel verzameld zijn, dan nimmer verder verwerkt zouden mogen worden met het oog op een ander gerechtvaardigd doel. Verdere verwerking van

⁵ Overweging 45: "(...) Deze verordening schrijft niet voor dat voor elke afzonderlijke verwerking specifieke wetgeving vereist is. Er kan worden volstaan met wetgeving die als basis fungeert voor verscheidene verwerkingen op grond van een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust, of voor verwerking die noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang dan wel voor een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag. Het moet ook het Unierecht of het lidstatelijke recht zijn die het doel van de verwerking bepaalt. (...) Ook dient in het (...) recht te worden vastgesteld of de verwerkingsverantwoordelijke (...) een overheidsinstantie of een andere publiekrechtelijke persoon of, indien zulks is gerechtvaardigd om redenen van algemeen belang (...) een privaatrechtelijk persoon (...) moet zijn."

gegevens, dat wil zeggen verwerking van gegevens voor een ander doel dan dat waarvoor ze verzameld zijn, dient evenwel met terughoudendheid plaats te vinden voor zover het gaat om verdere verwerking voor een doel dat niet verenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld. Volgens artikel 6, vierde lid, van de verordening is verdere verwerking voor een niet-verenigbaar doel dan ook uitsluitend toegestaan, indien dit berust op toestemming van de betrokkene of op een Unierechtelijke of lidstatelijke bepaling die in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel vormt ter waarborging van de in artikel 23, eerste lid, van de verordening bedoelde doelstellingen van algemeen belang⁶.

Artikel 6, vierde lid, van de verordening biedt het juridische kader voor verdere verwerking, zowel voor een ander verenigbaar doel (vallend binnen de doelbinding) als voor een ander niet-verenigbaar doel (doorbreking van de doelbinding). Met betrekking tot de verdere verwerking voor een ander verenigbaar doel bevat artikel 6, vierde lid, een aantal criteria aan de hand waarvan de verwerkingsverantwoordelijke kan toetsen of het andere doel verenigbaar is met het oorspronkelijke doel. De hiervoor genoemde norm waaraan de lidstaatrechtelijke bepaling die een grondslag biedt voor verdere verwerking voor een ander niet-verenigbaar doel moet voldoen, richt zich tot de nationale wetgever.

Verdere verwerking ziet in de verordening op verwerkingen van persoonsgegevens voor een ander doel dan waarvoor de persoonsgegevens oorspronkelijk zijn verzameld. Dit kan verwerking door één en dezelfde verwerkingsverantwoordelijke zijn, maar kan ook de verstrekking van gegevens aan een andere verwerkingsverantwoordelijke inhouden. De verwerkingsverantwoordelijke die de gegevens ontvangt, zal voor de verwerking van de ontvangen gegevens uiteraard weer een zelfstandige grondslag nodig hebben bedoeld in artikel 6, eerste lid, bijvoorbeeld dat de verwerking noodzakelijk is voor de uitoefening van de taak van algemeen belang.

De verordening stelt als uitgangspunt voorop dat verdere verwerking is toegestaan als het andere doel verenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens aanvankelijk zijn verzameld (artikel 5, eerste lid, onder b). Daarnaast is - ook als het andere doel niet verenigbaar is met het oorspronkelijke doel - verdere verwerking toegestaan met toestemming van de betrokkene of op grond van een Unierechtelijke of lidstatelijke bepaling (artikel 6, vierde lid). Verdere verwerking wordt onder de verordening derhalve expliciet toegestaan in een drietal situaties:

1. indien er sprake is van een verenigbaar doel, waarbij de verwerkingsverantwoordelijke moet toetsen aan de in artikel 6, vierde lid, opgenomen criteria;
2. indien de betrokkene toestemming voor de verdere verwerking heeft gegeven (ook in geval van een niet-verenigbaar doel);

⁶ Zie ook overweging 50: "Wanneer de betrokkene zijn toestemming heeft gegeven of wanneer de verwerking gebaseerd is op Unierecht of lidstatelijk recht dat in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel vormt voor met name het waarborgen van belangrijke doelstellingen van algemeen belang, moet de verwerkingsverantwoordelijke de mogelijkheid hebben de persoonsgegevens verder te verwerken, ongeacht of dat verenigbaar is met de doeleinden."

3. op basis van een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling die in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel vormt ter waarborging van de in artikel 23, eerste lid, bedoelde doelstellingen van algemeen belang (ook in geval van een niet-verenigbaar doel).

Ad. 1 (verenigbaar doel)

De eerste mogelijkheid voor verdere verwerking die de verordening biedt is sterk vergelijkbaar met de huidige regeling van artikel 9, tweede lid, van de Wbp. De verwerkingsverantwoordelijke mag gegevens verder verwerken voor een ander doel, mits dat andere doel niet onverenigbaar is met het oorspronkelijke doel waarvoor de gegevens zijn verzameld (artikel 5, eerste lid, onder b, van de verordening). De verwerkingsverantwoordelijke dient zelf vast te stellen of het andere doel verenigbaar is met het oorspronkelijke doel. Daarbij moet hij onder meer rekening houden met vijf expliciet in artikel 6, vierde lid, van de verordening genoemde factoren (het verband tussen de verschillende doeleinden, de verhouding tussen verantwoordelijke en betrokkene, de aard van de persoonsgegevens, de mogelijke gevolgen voor betrokkene en het bestaan van passende waarborgen).

Als sprake is van een verenigbaar doel, is voor de verdere verwerking geen andere afzonderlijke rechtsgrond vereist dan die op grond waarvan de verzameling van de persoonsgegevens werd toegestaan. De Unierechtelijke of lidstatelijke bepaling die als rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens dient, kan ook dienen als rechtsgrond voor de verdere verwerking voor een verenigbaar doel.

Voorts is van belang dat uit artikel 5, eerste lid, onder b, van de verordening voortvloeit dat verdere verwerking ten behoeve van archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden niet als onverenigbaar met de oorspronkelijke doeleinden worden beschouwd. Op grond van de verordening blijft derhalve ook verdere verwerking voor voornoemde doeleinden onverminderd mogelijk. Voorwaarde voor de verdere verwerking voor die doeleinden is wel dat de verantwoordelijke voorziet in passende waarborgen voor de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen. Bij de mogelijke voorzieningen die de verantwoordelijke in dit kader kan treffen, kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het pseudonimiseren van de desbetreffende persoonsgegevens.

Ad. 2 (toestemming van betrokkene)

Op basis van toestemming van de betrokkene kan verdere verwerking plaatsvinden, ook wanneer deze niet verenigbaar is met het doel van de oorspronkelijke verwerking van persoonsgegevens. De aanvaardbaarheid van verdere verwerking op basis van toestemming is in zekere zin een vanzelfsprekendheid. Met de toestemming komt immers tot uitdrukking dat betrokkene zelf de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer die plaatsvindt bij de verwerking van persoonsgegevens niet bezwaarlijk acht. De toestemming dient wel expliciet en vrijelijk te worden gegeven, en ook overigens te voldoen aan de voorwaarden van de artikelen 7 en 8 van de verordening.

Ad. 3 (Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling)

Verdere verwerking kan tot slot plaatsvinden op basis van een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling die in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel vormt ter waarborging van de in artikel 23, eerste lid, van de verordening bedoelde doelstellingen. De verdere verwerking hoeft ook in dat geval niet verenigbaar te zijn met het oorspronkelijke doel waarvoor de gegevens zijn verzameld. De verdere verwerking door de verwerkingsverantwoordelijke is dan gebaseerd op de desbetreffende lidstaatrechtelijke bepaling, bijvoorbeeld een specifieke wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (artikel 6, eerste lid, onder c, van de verordening).

Zoals gezegd, dient verdere verwerking voor een niet-verenigbaar doel met terughoudendheid te worden toegestaan. Een belangrijke beperking is dan ook dat de nationaalrechtelijke grondslag voor de verdere verwerking voor een niet-verenigbaar doel in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel moet vormen ter waarborging van de doelstellingen die in artikel 23, eerste lid, van de verordening zijn opgesomd. Het gaat daarbij om doelstellingen van algemeen belang, die hieronder nog nader aan de orde zullen komen. Het is aan de nationale wetgever en niet aan de verwerkingsverantwoordelijke om te bepalen of deze belangen aan de orde zijn, en zo ja of zij in het concrete geval een voldoende rechtvaardiging vormen voor verdere verwerking voor een niet-verenigbaar doel. De rechter kan in een individuele zaak waarin de grondslag voor de verdere verwerking wordt betwist, de desbetreffende nationaalrechtelijke bepaling toetsen aan artikel 6 van de verordening.

4.3 Bijzondere persoonsgegevens

Artikel 9 van de Verordening ziet op verwerking van bijzondere categorieën persoonsgegevens. Deze regeling komt in de plaats van de regeling van Afdeling III van de richtlijn. Onder bijzondere persoonsgegevens worden gerekend:

1. Ras of etnische afkomst,
2. Politieke opvattingen,
3. Religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging,
4. Het lid maatschap van een vakbond,
5. Genetische gegevens
6. Biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon
7. Gegevens over gezondheid
8. Gegevens over seksueel gedrag of seksuele gerichtheid.

Nieuw ten opzichte van de richtlijn is het feit dat genetische en biometrische gegevens ook zijn aangemerkt als bijzondere persoonsgegevens. De verordening kent hiervoor rechtstreeks werkende definities. *Genetische gegevens* zijn gegevens die betrekking hebben op iemands genen. Hieronder wordt onder andere verstaan het DNA van een

persoon of materiaal waaruit informatie met betrekking tot het DNA kan worden afgeleid. *Biometrische gegevens* zijn exacte meetgegevens over personen, welk gegeven in meerdere of mindere mate de volgende eigenschappen bevat: universeel; uniek; en permanent. Hieronder wordt onder andere verstaan het netvlies, de iris, de vingerafdrukken, de geometrie van de handomtrek, gelaatskenmerken, de stem, het handschrift, de manier om zich voort te bewegen. Het seksuele leven is nader gedefinieerd vervangen door zowel seksueel gedrag als seksuele gerichtheid. In de uitvoeringswet zijn strafrechtelijke gegevens gelijkgesteld met bijzondere persoonsgegevens, zoals dit ook onder de Wbp gold.

De overwegingen 51 tot en met 56 geven een nadere toelichting bij de regeling in de verordening. Een belangrijke verheldering in de verordening is dat de verwerking van foto's niet systematisch mag worden beschouwd als verwerking van bijzondere persoonsgegevens. De context van de verwerking is in deze relevant. Alleen onder bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld wanneer zij worden verwerkt met behulp van bepaalde technische middelen die de unieke identificatie of authenticatie van een natuurlijke persoon mogelijk maken, kunnen foto's worden aangemerkt als biometrische gegevens.

Uitgangspunt van de verordening blijft hetzelfde als onder de richtlijn en de Wbp: in beginsel is verwerking van bijzondere persoonsgegevens verboden, tenzij een van de uitzonderingen zich voordoen. Ook de uitzonderingen in artikel 9, tweede lid van de verordening komen in hoge mate overeen met de uitzonderingen in de richtlijn.

Verwerking van bijzondere persoonsgegevens is toegestaan wanneer:

- a. Betrokkene toestemming heeft gegeven;
- b. Verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van verplichtingen en uitoefening van specifieke rechten op het gebied van het arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht en sociale beschermingsrecht;
- c. Verwerking noodzakelijk is ter bescherming van de vitale belangen van de betrokkene;
- d. De verwerking wordt verwerkt door een rechtspersoon zonder winstoogmerk die op politiek, levensbeschouwelijk, godsdienstig of vakbondsgebied werkzaam is;
- e. De gegevens openbaar zijn gemaakt;
- f. De verwerking noodzakelijk is voor de instelling, uitoefening of verdediging van een rechtsvordering;
- g. De verwerking noodzakelijk is om redenen van zwaarwegend algemeen belang, op grond van Uniewetgeving of nationale wetgeving, mits evenredigheid met het nagestreefde doel wordt gewaarborgd, de wezenlijke inhoud van het recht op bescherming van persoonsgegevens wordt geëerbiedigd en passende en specifieke maatregelen worden getroffen ter bescherming van de grondrechten en de fundamentele belangen van de betrokkene;
- h. De verwerking noodzakelijk is voor doelen van preventieve of arbeidsgeneeskunde, voor beoordeling van arbeidsgeschiktheid, medische diagnoses, verstrekken van gezondheidszorg of sociale diensten, op grond van

Uniewetgeving of nationale wetgeving en onder de voorwaarden van het vierde lid;

- i. de verwerking is noodzakelijk om redenen van algemeen belang op het gebied van de volksgezondheid op grond van Uniewetgeving of nationale wetgeving waarin passende en specifieke maatregelen zijn opgenomen ter bescherming van de rechten en vrijheden van de betrokkene, met name van het beroepsgeheim; of
- j. de verwerking is noodzakelijk met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doelen overeenkomstig artikel 83, lid 1, op grond van Uniewetgeving of nationale wetgeving, waarbij de evenredigheid met het nagestreefde doel wordt gewaarborgd, de wezenlijke inhoud van het recht op bescherming van persoonsgegevens wordt geëerbiedigd en passende en specifieke maatregelen worden getroffen ter bescherming van de grondrechten en de belangen van de betrokkene.

Het derde lid van artikel 9 vult de uitzondering van onderdeel h nader in. Persoonsgegevens mogen worden verwerkt door of onder verantwoordelijkheid van een beroepsbeoefenaar die aan beroepsgeheim gebonden is of tot geheimhouding verplicht is.

De uitzonderingen zijn uiteenlopend van rechtskarakter. Sommige uitzonderingen hebben rechtstreekse gelding op basis van de verordening. Het gaat hier om de onderdelen a, c, d, e en f. Deze behoeven geen omzetting in nationaal recht en kunnen direct de rechtsgrondslag vormen voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens door verwerkingsverantwoordelijken. Voor andere uitzonderingen is een lidstatelijke rechtsbasis noodzakelijk, wil de uitzondering gelding hebben. Het gaat hier om de onderdelen b, g, h, i en j.

Hier is bij uitstek sprake van een gelaagd systeem in de uitvoering van de verordening, dat hierboven reeds in zijn algemeenheid aan de orde is gekomen. De rechtsbasis in lidstatelijk recht kan gelegen zijn in een sectorspecifieke wet, of in een van de meer algemene regelingen voor afwijking van het verbod in de uitvoeringswet. Dit is vergelijkbaar met de huidige systematiek, waarbij in de Wbp een aantal zelfstandige gronden voor afwijking van het verbod op verwerking van bijzondere persoonsgegevens is opgenomen, maar ook een aantal bepalingen is opgenomen op grond waarvan bij wet mag worden afgeweken van dit verbod. Deze wettelijke bepalingen zijn vervolgens opgenomen in sectorspecifieke regelgeving.

Het uitgangspunt in de uitvoeringswet is, zoals hiervoor al aangegeven, een beleidsneutrale implementatie ten aanzien van de bestaande situatie. Vanuit dat oogpunt wordt ernaar gestreefd om de bestaande mogelijkheden voor verwerking van bijzondere persoonsgegevens in de Wbp zo veel mogelijk te behouden. Alle bestaande uitzonderingen op het verbod van verwerking van bijzondere persoonsgegevens zijn immers om zwaarwegende maatschappelijke belangen opgenomen in de Wbp. Er is geen reden om hierin een andere afweging te maken, tenzij de verordening hieraan in de weg staat. De voorgestelde regeling sluit dan ook nauw aan bij de bestaande uitzonderingen in de Wbp, met dien verstande dat de uitzonderingen die rechtstreeks worden ontleend aan de verordening uiteraard niet zijn opgenomen in de uitvoeringswet. De

artikelsgewijze toelichting gaat uitgebreider in op de verschillende artikelen en hun rechtsbasis in de verordening. Daarbij is vastgehouden aan het uitgangspunt van de Wbp, waarbij steeds uitzonderingen voor specifieke categorieën persoonsgegevens zijn gegeven. De verordening staat niet in de weg aan het op deze wijze beperken van de mogelijkheden voor verwerking van bijzondere persoonsgegevens.

Gelet op de uitbreiding van bijzondere persoonsgegevens met genetische gegevens en biometrische gegevens, is het ook wenselijk om de mogelijkheden voor uitzondering op dit verbod in het lidstatelijk recht uit te breiden. Genetische gegevens werden onder de Wbp impliciet aangemerkt als bijzondere gegevens over gezondheid, waaraan in artikel 21, vierde lid, nadere eisen werden gesteld voor de verwerking. In de uitvoeringswet zijn genetische gegevens expliciet opgenomen naast gegevens over gezondheid, en zijn de specifieke voorwaarden voor verwerking van genetische gegevens gecontinueerd. Het vierde lid van artikel 9 van de verordening biedt op dit punt ruimte voor het lidstatelijk recht.

Voor verwerking van biometrische gegevens is een specifieke bepaling opgenomen. Dit is noodzakelijk, nu verwerking van deze persoonsgegevens in de toekomst onder het verbod op verwerking van bijzondere persoonsgegevens zullen vallen. Deze bepaling is nader toegelicht in het artikelsgewijze deel van deze memorie.

4.4 Verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten

Artikel 10 van de verordening biedt ruimte om, binnen het domein van de verordening, strafrechtelijke gegevens te verwerken, mits dit geschiedt onder toezicht van de overheid of indien de verwerking is toegestaan bij Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepalingen, die passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen bieden. Anders dan onder de Wbp worden persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten niet aangemerkt als bijzondere persoonsgegevens.

De rechtstreeks werkende uitzonderingen op het verbod op verwerking van bijzondere persoonsgegevens van artikel 9 van de verordening hebben derhalve geen betrekking hebben op persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten. Het gaat hier bijvoorbeeld om verwerking van deze gegevens op basis van toestemming, of verwerking van gegevens die door betrokkene zelf kennelijk openbaar zijn gemaakt.

In de Wbp werden persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten gekwalificeerd als bijzondere persoonsgegevens en golden de algemene uitzonderingen van artikel 23 van de Wbp onverkort. Aldus was het onder de Wbp mogelijk om op basis van bijvoorbeeld toestemming dergelijke gegevens te verwerken. Er is geen aanleiding om hierin iets te wijzigen en de verordening biedt hier ruimte aan de nationale wetgever.

In artikel 31 van de uitvoeringswet wordt voorgesteld om aan deze ruimte invulling te geven door enerzijds het behouden van de algemene uitzonderingen van artikel 23 van de Wbp voor persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten, en anderzijds het bestaande artikel 22 van de Wbp te handhaven. In effect blijft hiermee de bestaande regelgeving gelden.

4.5 Geautomatiseerde individuele besluitvorming, waaronder profilering

De richtlijn en de Wbp kenden reeds een recht om niet te worden onderworpen aan een besluit waaraan voor hem rechtsgevolgen zijn verbonden of dat hem in aanmerkelijke mate treft en dat louter wordt genomen op grond van een geautomatiseerde gegevensverwerking die bestemd is om bepaalde aspecten van zijn persoonlijkheid, zoals beroepsprestatie, kredietwaardigheid, betrouwbaarheid, gedrag, enz. te evalueren.

De verordening kent een iets andere bepaling. Op grond van artikel 22 mag niemand worden onderworpen aan een besluit, uitsluitend gebaseerd op geautomatiseerde besluitvorming, waaronder profilering, dat rechtsgevolgen voor hem heeft, of hem in aanmerkelijke mate treft. Profilering en geautomatiseerde besluitvorming zijn op deze wijze in één artikel zijn opgenomen in de verordening. Geautomatiseerde individuele besluitvorming is alleen aan de orde wanneer er sprake is van een besluit, waaraan rechtsgevolgen zijn verbonden, of die betrokkene in aanmerkelijke mate treft. Het begrip 'besluit' in de zin van deze verordening dient hierbij ruimer te worden gelezen dan het besluitbegrip uit de Awb: ook private partijen vallen onder de reikwijdte van deze bepaling wanneer ze gebruik maken van geautomatiseerde besluitvorming.

Artikel 22 van de verordening bevat geen algemeen verbod op profilering, noch een verbod op het gebruiken van geautomatiseerde besluitvorming als een onderdeel van besluitvorming. Het bepalen van bijvoorbeeld een risicoprofiel van een klant in het kader van het verstrekken van krediet met behulp van geautomatiseerde processen is op zichzelf niet verboden, zolang er sprake is van menselijke tussenkomst op enig moment in het proces. Het is wel verboden om betrokkene te onderwerpen aan een *uitsluitend* op geautomatiseerde verwerking gebaseerd besluit. Anders dan de richtlijn en de Wbp spreekt de verordening van 'geautomatiseerde besluitvorming, waaronder profilering', in plaats van 'besluitvorming op basis van geautomatiseerde gegevensverwerking die bestemd is om bepaalde aspecten van de persoonlijkheid te evalueren'. De reikwijdte van artikel 22 van de verordening is hiermee ruimer dan de equivalente bepaling onder de richtlijn en de Wbp.

Overweging 71 van de verordening geeft een nadere duiding aan dit artikel. De kerngedachte achter het verbod in de verordening is dat niemand mag worden onderworpen aan de gevolgen van een besluit enkel en alleen op basis van kenmerken van een bepaalde groep waartoe hij of zij behoort. De ratio van deze bepaling is in dit licht dat het bijzonder kwetsbaar is om besluitvorming te baseren op enkele persoonskenmerken, zoals de automatische weigering van een online ingediende kredietaanvraag of van verwerking van sollicitaties via internet zonder menselijke tussenkomst. De negatieve kenmerken van een bepaalde groep worden op deze wijze immers tegengeworpen aan een individu, die deze kenmerken helemaal niet hoeft te hebben. In het bijzonder is geautomatiseerde besluitvorming, waaronder profilering op basis van bijzondere categorieën persoonsgegevens alleen toegestaan wanneer betrokkene toestemming heeft verleend of een zwaarwegend algemeen belang wordt gediend op basis van artikel 22, vierde lid, van de verordening.

Geautomatiseerde besluitvorming, waaronder profilering is niet absoluut verboden. De verordening zelf kent verschillende uitzonderingen op het recht om niet te worden onderworpen aan uitsluitend geautomatiseerde besluitvorming, die rechtstreeks werken in de nationale rechtsorde. Dit recht geldt niet indien het besluit noodzakelijk is voor de

totstandkoming of de uitvoering van een overeenkomst tussen de betrokkene en de verwerkingsverantwoordelijke, en ook niet indien dit berust op de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene.

In de kern gaat het bij geautomatiseerde besluitvorming in het kader van een overeenkomst of op basis van toestemming om transparantie naar de betrokkene over de mate waarin geautomatiseerde besluitvorming een rol speelt bij de uitvoering van de overeenkomst. Betrokkene dient zich bij het aangaan van de overeenkomst bewust te zijn van het eventuele gebruik van geautomatiseerde besluitvorming en profilering bij de uitvoering van de overeenkomst. Als er, opnieuw in het voorbeeld van kredietverstrekking, gebruik wordt gemaakt van geautomatiseerde besluitvorming in het kader van *behavioural scoring* voor de behandeling bij achterstallige betalingen, is dat op grond van de verordening toegestaan, mits de betrokkene hiermee heeft ingestemd bij het aangaan van de overeenkomst.

Daarnaast biedt de verordening de ruimte om af te wijken wanneer dit is toegestaan bij Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling. Het is wenselijk om hiervan gebruik te maken. In de artikelsgewijze toelichting is de voorgestelde bepaling in de uitvoeringswet nader toegelicht.

4.6 Beperkingen van de rechten van betrokkene, de meldplicht bij een inbreuk en de beginselen

Als hoofdregel zijn de rechten van betrokkene, de meldplicht bij een inbreuk in verband met persoonsgegevens en de beginselen inzake de verwerking van persoonsgegevens van toepassing in alle situaties. Op grond van artikel 23 van de verordening kunnen uitzonderingen worden gemaakt op de rechten van betrokkene, de meldplicht bij een inbreuk en de beginselen van de verordening in het lidstatelijk recht (korthedshalve: het beperken van de rechten van betrokkene).

Artikel 23 van de verordening is een complex artikel. In het eerste lid worden verschillende, vrij generieke belangen genoemd ter waarborging waarvan de rechten van betrokkene kunnen worden beperkt. Kenmerkend voor deze belangen is dat in hoge mate onvoorzienbaar is wanneer zij moeten leiden tot een beperking van de rechten van betrokkene. Hoewel voorzienbaar is dat deze belangen aan de orde kunnen zijn, waar ook onder het huidige artikel 43 van de Wbp gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om af te wijken van de in de Wbp gestelde bepalingen, is niet voorzienbaar in welke concrete gevallen deze belangen in de toekomst zullen spelen. Het tweede lid lijkt echter te indiceren dat op voorhand nauwkeurige grenzen te stellen zijn in wettelijke voorschriften over de situaties waarin deze belangen zich voordoen. Hiermee is een zekere spanning tussen beide artikelleden gegeven.

Dit heeft de vraag opgeworpen hoe deze bepaling het best uitgevoerd kan worden. Voorop staat dat het recht op bescherming van persoonsgegevens nimmer absoluut kan worden geformuleerd. Een samenleving kan niet functioneren wanneer niet onder bepaalde omstandigheden kan worden afgeweken van dit recht. Dit is een belangrijke achterliggende ratio van artikel 23 van de verordening. Tegelijkertijd zijn de in de verordening opgenomen beginselen, rechten van de betrokkene en verplichting tot melding van een inbreuk belangrijke waarborgen voor bescherming van de persoonlijke levenssfeer, waarvan niet dan indien dit noodzakelijk is mag worden afgeweken.

In de uitvoering van artikel 23 is opnieuw sprake van de gelaagdheid van regelgeving, die hierboven reeds is besproken: in sectorspecifieke regelingen kunnen specifieke voorschriften worden opgenomen waarin de rechten van betrokkene worden beperkt. Daarnaast is in de uitvoeringswet een algemene regeling opgenomen, op grond waarvan de verwerkingsverantwoordelijke zelf een belangenafweging kan maken inzake het afwijken van bepaalde rechten van de betrokkene indien dit noodzakelijk is met het oog op de daarin genoemde algemene belangen.

Een voorbeeld van een sectorspecifieke regeling is te vinden in de Wet BRP, die een eigen systematiek kent voor beperking van de rechten van betrokkene. Deze beperkingen worden dwingend voorgeschreven, waardoor de verwerkingsverantwoordelijke hierin zelf geen afweging hoeft te maken, of zelfs mag maken, voor ieder individueel geval. Deze beperkingen zijn hiermee voorzienbaar voor de betrokkene. Een ander voorbeeld van deze categorische afwijking is het huidige artikel 34a, negende en tiende lid, van de Wbp, waarin een aantal specifieke uitzonderingen voor de meldplicht bij een inbreuk op de beveiliging zijn opgenomen. Ook dit is een structurele, categorische afwijking van de hoofdregel, waarvoor het niet opportuun is om de verwerkingsverantwoordelijke telkens zelf een afweging te laten maken. In de artikelsgewijze toelichting wordt nader ingegaan op het continueren van deze bepalingen.

Sectorspecifieke bepalingen zijn alleen mogelijk in een situatie waarin voorzienbaar is in welke situatie afwijking noodzakelijk is. Vaak is echter in hoge mate onvoorzienbaar in welke gevallen, en ten aanzien van welke gegevens het noodzakelijk is om af te wijken van de rechten van betrokkene. Hierom is het noodzakelijk om een generieke regeling op te nemen in de uitvoeringswet, die ruimte biedt aan de praktijk om in de toekomst hierin een belangenafweging te maken.

In het huidige recht vervult artikel 43 van de Wbp deze belangrijke rol. Het artikel biedt in bijzondere omstandigheden, waarin de in artikel 23 van de verordening genoemde belangen in de weg staan aan een onverkorte uitoefening van de rechten van betrokkene, een verwerkingsverantwoordelijke de mogelijkheid om een belangenafweging te maken. Het artikel wordt in de praktijk op uiteenlopende terreinen toegepast. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om het geen gehoor geven aan het verzoek van een betrokkene om zijn gegevens te wissen of te wijzigen, teneinde te voorkomen dat betrokkene hiermee sporen van crimineel gedrag wist. Een ander voorbeeld is dat het verstrekken van gegevens aan bijvoorbeeld de AIVD of het OM, hoewel het een verwerking van persoonsgegevens is, doorgaans niet aan betrokkene zelf kan worden gemeld zonder het belang van de nationale veiligheid of het belang van opsporing en vervolging te schaden.

In de uitvoeringswet wordt hierom een algemene bepaling voorgesteld die voorziet in de mogelijkheid om uitzonderingen te maken op de rechten van betrokkene en de meldplicht bij een inbreuk, met het oog op de in artikel 23, eerste lid van de verordening genoemde belangen. Deze bepaling is tot op zekere hoogte een equivalent van artikel 43 van de Wbp.

De vraag of in het concrete geval een uitzondering gerechtvaardigd is, zal door de verwerkingsverantwoordelijke zelf moeten worden afgewogen op grond van artikel 37 van de uitvoeringswet. In dat opzicht wordt aangesloten bij artikel 43 van de Wbp. Het

tweede lid van de voorgestelde bepaling in de uitvoeringswet dwingt de verwerkingsverantwoordelijke ertoe om een zorgvuldige afweging te maken, door voor te schrijven met welke elementen van gegevensverwerkingen hij rekening moet houden. Hij zal van geval tot geval moeten bepalen op welke verplichting een uitzondering wordt gemaakt. Het is overigens niet zo dat alle elementen die worden genoemd in het tweede lid in alle gevallen, waarin deze belangenafweging gemaakt wordt aan de orde moeten komen. Het is primair aan de verwerkingsverantwoordelijke om te bepalen welke elementen in concrete gevallen relevant zijn om mee te wegen.

Gelet op het belang van de rechten van betrokkene, de meldplicht en de beginselen dienen verwerkingsverantwoordelijken alleen van de bevoegdheid om af te wijken gebruik te maken indien dit strikt noodzakelijk is en op proportionele wijze gebeurt. Net als onder artikel 43 Wbp geldt voor de toepasselijkheid van deze gronden dus een strikt noodzakelijkheids criterium (vgl. artikel 8, tweede lid, EVRM en artikel 52, eerste lid EU-grondrechtenhandvest). De bepaling biedt dus een mogelijkheid om in individuele zaken af te wijken van de rechten die gelden op grond van de verordening, indien dit strikt noodzakelijk is met het oog op de in artikel 23 van de verordening genoemde belangen.

Ook toezichthouders die persoonsgegevens verzamelen in het kader van bestuursrechtelijk toezicht zullen in concrete gevallen een afweging moeten maken of in voorkomende gevallen afgeweken zal moeten worden van de rechten van betrokkene bij verwerking van persoonsgegevens. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat bij de verwerking van persoonsgegevens in het kader van toezicht een belangrijk economisch belang wordt gediend, zoals omschreven in artikel 39, eerste lid, onderdeel e, van de uitvoeringswet. Een categorische beperking van de rechten van betrokkene kan, wanneer dit noodzakelijk en evenredig is in een democratische samenleving, eventueel in sectorspecifieke wetgeving worden opgenomen.

Het is allereerst aan de verwerkingsverantwoordelijke om deze belangenafweging te maken. In concrete gevallen kan de Autoriteit persoonsgegevens oordelen dat deze afweging onjuist is gemaakt, en de rechten van de betrokkene zijn geschonden. Uiteindelijk zal het, wanneer het oordeel van de Autoriteit persoonsgegevens wordt aangevochten, aan de rechter zijn om hier een finaal oordeel over te geven.

4.7 Vrijheid van meningsuiting en van informatie

Artikel 85 van de verordening bevat een specifieke bepaling met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens en de vrijheid van meningsuiting en van informatie. Op grond van het eerste lid zijn lidstaten verplicht om het recht op bescherming van persoonsgegevens in overeenstemming te brengen met de vrijheid van meningsuiting en van informatie. De vrijheid van meningsuiting is verankerd in artikel 10 EVRM, artikel 19 IVBPR en artikel 7 van de Grondwet. Uit de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens volgt dat de wetgever buitengewoon terughoudend dient te zijn met het stellen van beperkingen aan de vrijheid van meningsuiting, nu dit recht van wezenlijk belang is met het oog op het goed functioneren van een democratische samenleving.

Wanneer persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden of ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingsvormen worden verwerkt, kan er sprake zijn van een botsing tussen enerzijds het recht op bescherming van persoonsgegevens en anderzijds de vrijheid van meningsuiting en van informatie. Het is dan ook

onwenselijk om de verordening onverkort van toepassing te laten zijn op journalistieke, academische, artistieke of literaire activiteiten. Op basis van het tweede lid van artikel 85 zijn de lidstaten derhalve verplicht om te voorzien in uitzonderingen of afwijkingen van de verordening voor deze specifieke categorieën gegevensverwerkingen. Daarbij geldt het in de jurisprudentie bevestigde uitgangspunt dat er tussen grondrechten geen rangorde bestaat: in algemene zin heeft geen van beide rechten voorrang. Het is aan de nationale wetgever om af te wegen welke uitzonderingen moeten worden gecreëerd om de grondrechten met elkaar te verzoenen. In de artikelsgewijze toelichting is uitgebreid ingegaan op de wijze waarop aan deze bepaling invulling is gegeven.

4.8 Verwerkingen ten behoeve van wetenschappelijk of historisch onderzoek of met een statistisch oogmerk

Verwerkingen ten behoeve van wetenschappelijk of historisch onderzoek of met een statistisch oogmerk worden op meerdere plaatsen in de verordening geadresseerd.

Allereerst worden verdere verwerkingen ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek niet als onverenigbaar beschouwd met het vereiste van doelbinding. Ook mogen persoonsgegevens ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek langer worden opgeslagen, mits passende technische en organisatorische maatregelen worden getroffen om de rechten en vrijheden van de betrokkene te beschermen (artikel 5, eerste lid, onderdeel b respectievelijk onderdeel e). Deze bepalingen werken rechtstreeks in de Nederlandse rechtsorde, en behoeven geen omzetting naar Nederlands recht.

Voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens ten behoeve van wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden staan twee wegen open. In de eerste plaats is verwerking mogelijk op basis van uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene op grond van artikel 9, tweede lid, onder a, van de verordening. Ten aanzien van verwerkingen van (bijzondere) persoonsgegevens voor wetenschappelijk onderzoek geldt dat uitdrukkelijke toestemming van de betrokkenen een eigen, specifieke betekenis heeft. Overweging 33 geeft hierop een nadere toelichting. Het is vaak niet mogelijk op het ogenblik waarop de persoonsgegevens worden verzameld, het doel van de gegevensverwerking voor wetenschappelijke onderzoeksdoeleinden volledig te omschrijven. Daarom moet de betrokkene worden toegestaan toestemming te geven voor bepaalde terreinen van het wetenschappelijk onderzoek waarbij erkende ethische normen voor wetenschappelijk onderzoek in acht worden genomen. De betrokkene moet de gelegenheid krijgen om hun toestemming alleen te geven voor bepaalde onderzoeksterreinen of onderdelen van onderzoeksprojecten, voor zover het voorgenomen doel dit toelaat.

Indien de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene niet kan worden verkregen of een onevenredige inspanning kost, kan de verwerking alsnog plaatsvinden op grond van artikel 27 van de uitvoeringswet. In artikel 27 worden, naast het vereiste dat uitdrukkelijke toestemming onmogelijk kan worden verkregen, cumulatief nog een drietal nadere voorwaarden gesteld: de verwerking moet een algemeen belang dienen, de verwerking moet noodzakelijk zijn voor het wetenschappelijk of historisch onderzoek of het statistisch doel en tot slot moet bij de uitvoering worden voorzien in waarborgen die verzekeren dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad. Verder zal de verwerking vanzelfsprekend ook dienen te voldoen aan de

overige van toepassing zijnde voorwaarden die door de verordening en door de uitvoeringswet zijn gesteld.

Op grond van artikel 89, tweede lid van de verordening kan worden afgeweken van een aantal in de verordening opgenomen rechten, te weten de artikelen 15, 16, 18 en 21. Ook van deze mogelijkheid is geclausuleerd gebruik gemaakt, overeenkomstig de bestaande bepaling van artikel 44, eerste lid van de Wbp. Voor een verdere toelichting zij verwezen naar de artikelsgewijze toelichting.

Daarnaast zijn er, in de huidige wetgeving specifieke bepalingen inzake wetenschappelijk onderzoek in sectorspecifieke regelgeving neergelegd. Een voorbeeld hiervan is te vinden in artikel 7:458 van het BW inzake statistiek of wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de volksgezondheid. Deze bepaling kan ongewijzigd blijven bestaan.

In de consultatie is naar voren gekomen dat er enige onduidelijkheid is over de precieze afgrenzing van het begrip "verwerkingen ten behoeve van wetenschappelijk of historisch onderzoek of met een statistisch oogmerk". In overweging 159 is gesteld dat "voor de toepassing van deze verordening de verwerking van persoonsgegevens met het oog op wetenschappelijk onderzoek ruim moet worden opgevat en bijvoorbeeld technologische ontwikkeling en demonstratie, fundamenteel onderzoek, toegepast onderzoek en uit particuliere middelen gefinancierd onderzoek omvatten". Hiermee is in ieder geval uitgesloten dat het louter en alleen om publiek gefinancierd onderzoek zou gaan. Het begrip zal in de toekomst autonoom uitgelegd worden binnen de Europese rechtsorde, waardoor het niet aan de nationale wetgever is om hierin een definitief standpunt uit te dragen.

4.9 Archivering in het algemeen belang

De verordening kent een aantal specifieke uitzonderingen voor verwerking van persoonsgegevens met het oog op archivering in het algemeen belang. Een aantal uitzonderingen werkt rechtstreeks. Daarnaast bevat artikel 89, derde lid, een specifieke bepaling op grond waarvan bij lidstatelijk recht kan worden afgeweken van enkele voorschriften van de verordening. Het gaat hier om de mogelijkheid om af te wijken van de artikelen 15 (het recht op inzage), 16 (het recht op rectificatie), 18 (het recht op beperking van de verwerking), 19 (kennisgevingsplicht), 20 (het recht op overdraagbaarheid van de gegevens) en 21 (het recht van bezwaar).

Er is voor gekozen om op grond van artikel 89, derde lid, van de verordening een aantal uitzonderingen op te nemen in de uitvoeringswet voor verwerking van persoonsgegevens die deel uitmaken van archiefbescheiden die berusten in een archiefbewaarpplaats. Daarbij wordt aangesloten bij de begrippen zoals deze gedefinieerd zijn in de Archiefwet 1995. Voor een nadere toelichting bij deze bepaling zij verwezen naar de artikelsgewijze toelichting.

4.10 Verwerking van het nationaal identificatienummer

Artikel 87 van de verordening geeft een grondslag om bij lidstatelijk recht specifieke voorwaarden te stellen aan de verwerking van een nationaal identificatienummer. Artikel 42 van de uitvoeringswet regelt dat een nummer dat ter identificatie van een persoon bij wet is voorgeschreven, bij de verwerking van persoonsgegevens slechts gebruikt wordt

ter uitvoering van de betreffende wet dan wel voor doeleinden bij de wet bepaald. In feite is dit een kapstokbepaling, op basis waarvan in andere wetten invulling kan worden gegeven aan dergelijke nummers.

Voor de overheid is het gebruik van een uniek persoonsnummer, het burgerservicenummer (BSN), geregeld in artikel 10 Wet algemene bepalingen burgerservicenummer (Wabb). Overheidsorganen kunnen bij het verwerken van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van hun publieke taak gebruik maken van het burgerservicenummer, zonder dat daarvoor nadere regelgeving vereist is. Voor instellingen die geen beroep kunnen doen op artikel 10 Wabb dient het gebruik te zijn voorgeschreven in sectorale wetgeving. Zo geldt bijvoorbeeld voor de zorgsector de Wet gebruik burgerservicenummer in de Zorg, en moeten banken het BSN gebruiken voor uitwisseling van gegevens met de Belastingdienst. Daarnaast zijn er andere identificerende nummers in gebruik, bijvoorbeeld het onderwijsnummer, dat overeenkomt met het burgerservicenummer, tenzij de deelnemer geen burgerservicenummer heeft.

In de praktijk bestaat soms de wens het BSN ook voor andere doelen te gebruiken dan ter uitvoering van de wet waarin het voorschrift over het nummer is opgenomen. Dit is alleen gerechtvaardigd als aan twee vereisten is voldaan. Ten eerste geldt het algemene vereiste dat persoonsgegevens alleen verder mogen worden verwerkt als dat verenigbaar is met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen (zie ook par. 4.2.3). Ten tweede bepaalt artikel 42 van de Uitvoeringswet dat verwerking van persoonsnummers voor andere doeleinden dan de uitvoering van de betreffende wet alleen mogelijk is voor zover dat bij de wet is bepaald. Dit is een aanvullende eis op die van verenigbaarheid omdat het gebruik van persoonsnummers extra risico's met zich kan brengen voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Eventuele andere gebruiksdoelen dienen derhalve door de formele wetgever zelf te worden vastgesteld. Er komt ten aanzien van de verdere verwerking van het BSN geen eigen afweging toe aan de verwerkingsverantwoordelijke.

Het BSN, een persoonsidentificerend nummer, wordt onder de verordening en in de uitvoeringswet niet aangemerkt als bijzonder persoonsgegeven, anders dan wel werd aangenomen onder de Wbp, vanwege de plaatsing van artikel 24 Wbp in hoofdstuk 2, paragraaf 2, met het opschrift "De verwerking van bijzondere persoonsgegevens". Afgezien hiervan worden in de bepaling zoals deze was opgenomen in de Wbp, noch in sectorspecifieke voorschriften veranderingen voorzien ten aanzien van het verwerken van het burgerservicenummer.

4.11 Voorwaarden voor de toestemming van kinderen

Op basis van artikel 8 van de verordening geldt dat kinderen, jonger dan 16 jaar, toestemming moeten hebben om op het aanbod van diensten van de informatiemaatschappij in te gaan. Bij lidstatelijk recht kan worden voorzien in een lagere leeftijd, mits deze niet onder 13 jaar ligt. In de Wbp werd reeds de leeftijdsgrens van 16 jaar gehanteerd, en er is geen reden om hierin een andere afweging te maken. Hierom is in de uitvoeringswet geen afwijkende leeftijdsgrens opgenomen. Ten overvloede zij hierbij opgemerkt dat dit alleen betrekking heeft op verwerking van gegevens op basis van toestemming.

5. Uitvoeringsgevolgen van de verordening voor de rijksoverheid en decentrale overheden, financiële gevolgen, regeldruk, uitvoeringslasten en consultatie van het wetsvoorstel

De verordening heeft, behalve gevolgen voor de wet- en regelgeving, ook gevolgen voor de uitvoering van de gegevensverwerking die onder gezag van de rijksoverheid en decentrale overheden plaatsvindt. In het onderstaande wordt ingegaan op de belangrijkste van deze gevolgen. Hierbij zij opgemerkt dat de materiële rechten en verplichtingen van de verordening rechtstreeks zullen gelden en de interpretatie hiervan uiteindelijk aan de Autoriteit persoonsgegevens, andere Europese toezichthoudende autoriteiten en de rechterlijke macht zullen zijn. In het onderstaande wordt dan ook geen definitieve uitleg gegeven over de precieze betekenis van de normen van de verordening, maar wordt slechts een globale inleiding gegeven op de materie die de verordening regelt.

De uitvoeringswet bevat over deze rechtstreeks geldende Europese verplichtingen geen bepalingen. Waar wordt verwezen naar artikelen, wordt verwezen naar artikelen van de verordening zelf.

5.1 Algemeen, systematiek van de verordening

Evenals onder de richtlijn 95/46 en de Wbp is iedere verwerkingsverantwoordelijke zelf gehouden de materiële bepalingen van de verordening na te leven. Dit betekent dat voor wat betreft de naleving van de verordening ieder bestuursorgaan, dat verwerkingsverantwoordelijke is, zelf verantwoordelijk is voor de naleving van de verplichtingen van de verordening, zoals ook iedere private verwerkingsverantwoordelijke hiervoor verantwoordelijk is.⁷ Het is dan ook allereerst aan de verwerkingsverantwoordelijke zelf om een interpretatie te geven van de in de verordening opgenomen verplichtingen met het oog op de naleving daarvan. Door de rechtstreekse werking van de bepalingen in de verordening, is het niet aan de nationale wetgever om daar een eindoordeel over te geven.

In het onderstaande wordt niettemin, ter verheldering van de belangrijkste onderdelen van de verordening, een korte toelichting gegeven op de naar ons oordeel belangrijkste materiële verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke en de rechten van betrokkene.

5.2 De belangrijkste materiële verplichtingen voor de verwerkingsverantwoordelijken onder de verordening

Hoofdstuk IV van de verordening ziet op de verplichtingen van de verantwoordelijke en de verwerker. Afdeling 1 ziet op algemene verplichtingen van de verwerker. In artikel 24 is in algemene bewoordingen vastgelegd dat de verantwoordelijke, rekening houdend met onder andere de aard, context, omvang en doel van de verwerking, passende maatregelen treft om aan te tonen dat de verwerking van persoonsgegevens in overeenstemming met deze verordening wordt uitgevoerd. Deze verantwoordelijkheid omvat, indien dit in verhouding staat tot de verwerkingsactiviteiten, een passend

⁷ Zie Kamerstukken II 2015/16, 32 761, nr. 89.

gegevensbeschermingsbeleid. Het aansluiten bij goedgekeurde gedragscodes is een element dat als invulling van de verplichting van het eerste lid kan worden gezien.

Artikel 24 is te kwalificeren als een verplichting van de verantwoordelijke om passende maatregelen te treffen met het oog op het voldoen aan de vereisten van de verordening. Van organisaties wordt vereist dat ze de juiste technische en organisatorische maatregelen nemen om te voldoen aan de verplichtingen van de verordening en dit te kunnen aantonen. Bij die maatregelen moet rekening worden gehouden met de aard, de omvang, de context en het doel van de verwerking en het risico voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen. Het risico moet worden bepaald op basis van een objectieve beoordeling en vastgesteld moet worden of de verwerking gepaard gaat met een risico of een hoog risico. Er vindt geen nadere algemene normstelling plaats over wanneer de verantwoordelijke heeft voldaan aan deze concrete verplichting. Dit zou, gelet op de diversiteit van gegevensverwerking niet doenlijk zijn. Specifieke sectorale gedragscodes, zoals die er nu al op een heel aantal terreinen zijn, zullen wel deze concrete normstelling kunnen bevatten. Artikel 26 en 27 van de verordening zien op specifieke situaties, waarin er sprake is van meerdere verwerkingsverantwoordelijken.

5.2.1 Gegevensbescherming door ontwerp en door standaardinstelling

Artikel 25 van de verordening verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om gegevensbescherming door ontwerp en door standaardinstellingen (bekend onder het Engelse begrip: *privacy by design and by default*) te hanteren als uitgangspunt voor gegevensverwerking. Dit is een zeer algemene verplichting, waarbij de verwerkingsverantwoordelijke aan de hand van een veelheid van verschillende aspecten een belangenafweging moet maken ten aanzien van de technische en organisatorische aspecten van gegevensverwerking. *Privacy by design and by default* betekent feitelijk dat de verwerkingsverantwoordelijke van het begin af aan overwegingen met betrekking tot de privacy betreft bij het opstellen van nieuw beleid of het ontwerp van nieuwe systemen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens. Deze verplichting is het best te begrijpen als een zorgplicht van de verwerkingsverantwoordelijke om een zo klein mogelijke inbreuk op de persoonlijke levenssfeer te realiseren bij verwerking van persoonsgegevens. Deze zorgplicht zal in verschillende contexten geconcretiseerd moeten worden, maar verschillende elementen worden al expliciet in de tekst van de verordening genoemd: pseudonimiseren en het inbouwen van waarborgen. Certificeringsmechanismen zijn bij uitstek door de verordening beoogd als een manier om aan te tonen dat hieraan is voldaan. Overweging 78 van de verordening biedt een verdere illustratie van hetgeen hier voor ogen staat.

5.2.2 Verwerkersovereenkomsten

Artikel 28 ziet op de verhouding tussen de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker (voorheen: de bewerker). De verwerker is degene die ten behoeve van de verantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt. Het belangrijkste uitgangspunt is dat de verwerkingsverantwoordelijke enkel een beroep doet op verwerkers die voldoende waarborgen bieden dat de verwerking zal voldoen aan de vereisten van de verordening. Dit komt overeen met artikel 17, tweede lid van de richtlijn en artikel 14 van de Wbp. De uitvoering van de verwerkingen worden geregeld in een overeenkomst of in een wettelijke regeling. Het tweede lid bevat een aantal vereisten aan deze overeenkomst. De dwingend voorgeschreven invulling van deze overeenkomst is nieuw ten opzichte van

de richtlijn en de Wbp. Tegelijkertijd liggen veel van deze elementen voor de hand en zullen deze ook nu al onderdeel zijn van verwerkingscontracten. Het gaat hier om bijvoorbeeld de omgang met de data bij beëindiging van de verwerking.

In de praktijk wordt op grote schaal gewerkt met verwerkers, ook door de overheid. De verwerkingscontracten die hierbij in de regel worden opgesteld, zullen, vanaf het moment van het van kracht worden van de verordening, moeten voldoen aan de vereisten van het derde lid. Op grond van lid 7 kan de Commissie voor deze overeenkomsten modelcontractbepalingen opstellen op grond van de hieronder nog nader aan de orde te komen onderzoeksprocedure. Op grond van lid 8 kan de toezichthoudende autoriteit ook modelcontractbepalingen opstellen.

Artikel 29 bepaalt dat niemand die onder gezag van de verantwoordelijke of de verwerker toegang heeft tot de persoonsgegevens deze gegevens zal verwerken, behoudens instructie van de verantwoordelijke, tenzij dit is voorgeschreven door de wet. Dit artikel komt overeen met artikel 16 van de richtlijn en artikel 12, eerste lid, van de Wbp.

5.2.3 Register van verwerkingsactiviteiten

Artikel 30 bevat de verplichting voor alle verantwoordelijken om een register bij te houden van alle categorieën van verwerkingen van persoonsgegevens die onder hun verantwoordelijkheid plaatsvinden. Het eerste lid bevat nadere vereisten aan de inhoud van dit register. Lid 2 bevat de verplichting om een register bij te houden voor de verwerker. Op grond van het vierde lid zijn de verantwoordelijke, de vertegenwoordiger en de verwerker verplicht om het register desgevraagd ter beschikking te stellen aan de toezichthoudende autoriteit. Het vijfde lid bevat een uitzondering: de verplichtingen tot het bijhouden van een register gelden niet voor een onderneming of een orgaan met minder dan 250 werknemers, tenzij de verwerking waarschijnlijk een hoog risico inhoudt voor de rechten en vrijheden van betrokkene.

5.2.4 Beveiliging van de verwerking

Afdeling 2 van dit hoofdstuk ziet op gegevensbeveiliging. Artikel 32 bepaalt dat de verantwoordelijke en de verwerker passende technische en organisatorische maatregelen treffen om een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen. Hierbij houdt de verantwoordelijke rekening met de beschikbare technologie en de uitvoeringskosten en met de aard, context, omvang en doeleinden van de verwerking. De kernelementen van deze bepaling waren reeds onderwerp van artikel 17 van de richtlijn en artikel 13 van de Wbp. Er zijn echter ook nieuwe elementen. Lid 3 noemt in dit verband opnieuw de aansluiting bij goedgekeurde gedragscodes en – certificeringsmechanismen om aan te tonen dat deze vereisten worden nageleefd. Lid 4 bepaalt dat de verantwoordelijke en de verwerker maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat een ieder die handelt onder hun gezag en toegang heeft tot persoonsgegevens deze slechts verwerkt in opdracht van de verantwoordelijke, tenzij anders is voorgeschreven door de wet.

5.2.5 Meldplicht inbreuk in verband met persoonsgegevens

Artikel 33 en 34 bevatten de in het normale spraakgebruik bekend staande "meldplicht datalekken", de verplichting tot melding van een inbreuk in verband met

persoonsgegevens aan de toezichthoudende autoriteit en de betrokkene. Een algemene meldplicht geldt in Nederland vanaf 1 januari 2016 en is opgenomen in artikel 34a van de Wbp. Daarnaast kennen de Telecommunicatiewet en de Wet op het financieel toezicht specifieke meldingsplichten. De Autoriteit persoonsgegevens heeft beleidsregels opgesteld over deze meldplicht.⁸ Hier worden ook verschillende voorbeelden genoemd.⁹ In feite gaat het in de verordening, evenals onder de huidige Wbp, om twee verschillende meldplichten: er is een meldplicht aan de toezichthoudende autoriteit, en een meldplicht aan de betrokkene, op wiens persoonsgegevens een inbreuk is gemaakt.

Artikel 33 van de verordening ziet op de melding van de inbreuk in verband met persoonsgegevens aan de toezichthoudende autoriteit. Het eerste lid omschrijft de meldplicht nader. Een inbreuk in verband met persoonsgegevens moet altijd gemeld worden, tenzij het niet waarschijnlijk is dat de inbreuk een risico inhoudt voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen. De melding dient plaats te vinden uiterlijk 72 uur nadat de verwerkingsverantwoordelijke er kennis van heeft genomen. Het tweede, derde en vierde lid bevatten nadere vereisten aan de melding. Het vijfde lid bevat de verplichting tot documentatie van de inbreuken in verband met persoonsgegevens door de verwerkingsverantwoordelijke zelf.

Artikel 34 bevat de verplichting om inbreuken te melden aan de betrokkene zelf. Op grond van het eerste lid dient de melding onverwijld te geschieden. Het tweede lid stelt nadere inhoudelijke eisen aan de mededeling. Het derde lid bevat de uitzonderingen op het eerste lid. Een melding is niet vereist wanneer de gegevens versleuteld zijn of op een andere wijze onbegrijpelijk zijn gemaakt, de verantwoordelijke achteraf maatregelen heeft genomen om het hoge risico voor de rechten en vrijheden van betrokkenen zich waarschijnlijk niet meer zal voordoen, wanneer het groot aantal betrokken gevallen betreft, waardoor de melding onevenredig veel moeite zou kosten en waarbij een openbare mededeling kan volstaan, of wanneer melding afbreuk zou doen aan een zwaarwegend belang.

Een belangrijk verschil ten opzichte van de bestaande meldplichten datalekken in artikel 34a van de Wbp is dat onder de Wbp geen algemene uitzondering is opgenomen op de meldplicht aan de Autoriteit persoonsgegevens. De Wbp kent slechts, in artikel 34a, zesde lid, een algemene uitzondering op de meldplicht aan betrokkene. De verordening kent een uitzondering op de meldplicht aan de toezichthoudende autoriteit, wanneer het niet waarschijnlijk is dat de inbreuk een risico inhoudt voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen.

Daarnaast is van belang dat artikel 23 van de verordening voorziet in de mogelijkheid om de plicht om te melden aan betrokkene te beperken. Hierop is hierboven reeds ingegaan.

5.2.6 Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB)

Afdeling 3 ziet op de gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB, ook bekend onder de Engelse term privacy impact assessment, afgekort PIA) en voorafgaande raadpleging. Deze bepalingen zijn nieuw ten opzichte van de bestaande regelgeving, maar niet geheel onbekend: sinds 1 september 2013 is het uitvoeren van een GEB bij ontwikkeling van

⁸ https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/beleidsregels_meldplicht_datalekken.pdf

⁹ P. 25 van de beleidsregels.

nieuwe wetgeving en systemen die zien op de verwerking van persoonsgegevens verplicht voor de rijksoverheid. De GEB zal onder de verordening echter gelden als een verplichting die geldt voor zowel rijksoverheid, decentrale overheden als voor het bedrijfsleven.

Artikel 35, eerste lid, bepaalt wanneer een GEB noodzakelijk is, namelijk wanneer een verwerking, in het bijzonder als nieuwe technologieën worden gebruikt, gelet op de aard en de omvang, de context en de doeleinden daarvan waarschijnlijk een hoog risico inhoudt voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen. Het derde lid geeft een nadere specificatie van deze norm door een drietal situaties te benoemen waarin een GEB in elk geval is voorgeschreven:

- a) bij systematische en uitgebreide beoordeling van persoonlijke aspecten van natuurlijke personen met het oog op het nemen van besluiten gebaseerd op geautomatiseerde verwerkingen, waaronder profilering;
- b) bij grootschalige verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens of gegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen of strafrechtelijke feiten);
- c) bij grootschalige bewaking van openbaar toegankelijke ruimten.

Het blijft evenwel een abstracte normstelling, die in belangrijke mate door de verwerkingsverantwoordelijke zelf geïnterpreteerd zal moeten worden. De toezichthoudende autoriteit zal, op grond van het vierde lid, in ieder geval een lijst openbaar maken van het soort verwerkingen waarvoor een GEB noodzakelijk is. Op grond van het vijfde lid kan de toezichthoudende autoriteit ook een lijst opstellen van het soort verwerkingen waarvoor geen GEB vereist is. Voor de rijksoverheid zal voorts aandacht worden besteed aan de vraag wanneer een GEB is vereist in het aangepaste toetsmodel GEB rijksdienst, dat voor de zomer aan de Kamer zal worden gestuurd.¹⁰

Het zevende lid benoemt de inhoudelijke aspecten die in een GEB aan de orde moeten komen. Het gaat hier om zaken als een systematische beschrijving van de beoogde verwerkingen en verwerkingsdoeleinden, een inschatting van de risico's en beoogde maatregelen om het risico te reduceren. Op grond van het negende lid mogen ook betrokkenen of hun vertegenwoordigers worden gevraagd naar hun mening.

Een GEB kan, op grond van het tiende lid, achterwege blijven, wanneer er reeds een GEB heeft plaatsgevonden in het kader van het tot stand komen van de wettelijke regeling op grond waarvan de verwerking plaatsvindt. Met andere woorden: bij de uitvoering van een wetsvoorstel hoeft op grond van de verordening in de regel geen aparte GEB plaats te vinden, wanneer deze reeds heeft plaatsgevonden in het kader van het tot stand komen van de wettelijke regeling.

Artikel 36 ziet op de voorafgaande raadpleging van de toezichthoudende autoriteit. Wanneer de uitkomst van de GEB is dat er sprake is van een hoog risico wanneer de verantwoordelijke geen maatregelen neemt om het risico te beperken, raadpleegt de verantwoordelijke de toezichthoudende autoriteit voorafgaand aan de verwerking. Als de toezichthouder van oordeel is dat de voorgenomen verwerking niet aan de verordening

¹⁰ Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 16 maart 2017, *Kamerstukken II* 2016/17, 26 643, nr. 453.

zal voldoen, geeft zij een schriftelijk advies binnen zes weken na het verzoek om raadpleging. Op grond van het vierde lid wordt de toezichthoudende autoriteit geraadpleegd bij het opstellen van formele wetgeving en daarop gebaseerde regelgeving in verband met verwerking. Dit impliceert dat de Autoriteit Persoonsgegevens zal moeten worden geraadpleegd voor in ieder geval formele wetgeving, maar ook voor algemene maatregelen van bestuur en mogelijk ook ministeriële regelingen. Aan deze consultatieverplichting kan het best in overleg met de toezichthoudende autoriteit vorm worden gegeven. Het vijfde lid biedt de mogelijkheid om bij nationale wet meer gevallen aan te wijzen waarin de toezichthouder dient te worden geraadpleegd door verwerkingsverantwoordelijken.

5.2.7 Functionaris voor gegevensbescherming

Afdeling 4 ziet op de positie van de functionaris voor gegevensbescherming (FG). De functionaris gegevensbescherming is geen onbekend fenomeen onder de oorspronkelijke richtlijn en de Wbp: in de artikelen 62 tot en met 64 van de Wbp was reeds een regeling opgenomen voor de FG. Desalniettemin verandert er op dit punt het nodige.

Artikel 37 ziet op de aanwijzing van de FG. Het aanwijzen van een FG is op grond van het eerste lid een bevoegdheid van de verantwoordelijke zelf. Nieuw ten opzichte van de bestaande wetgeving is dat het aanwijzen van een FG verplicht is in een aantal gevallen:

- wanneer de verwerking wordt verricht door een overheidsinstantie of overheidsorgaan,
- wanneer de verwerkingsverantwoordelijk of de verwerker hoofdzakelijk is belast met verwerkingen die regelmatige en stelselmatige observatie van betrokkenen op grote schaal vergen, of
- de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker hoofdzakelijk belast is met grootschalige verwerking van bijzondere categorieën persoonsgegevens of gegevens met betrekking tot strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten bedoeld in artikel 10 van de verordening.

Iedere overheidsinstantie die persoonsgegevens verwerkt zal derhalve een FG moeten aanstellen. Een groep van ondernemingen kan één FG benoemen. Dit komt ook nu al voor in de praktijk. Ook bij de overheid kan één FG worden aangesteld bij verschillende instanties of organen. De overige leden van artikel 37 geven enkele specifieke regelingen omtrent aanwijzing en ontslag van de functionaris. Op grond van het vijfde lid wordt de FG aangewezen op grond van zijn professionele kwaliteiten, met name de deskundigheid op het gebied van wetgeving en praktijk. Het zevende lid bepaalt dat de contactgegevens van de FG worden meegedeeld aan de toezichthoudende autoriteit. De FG kan een personeelslid zijn van de verantwoordelijke of verwerker, of zijn taken op grond van een dienstverleningsovereenkomst verrichten (achtste lid).

Artikel 38 geeft enkele bijzonderheden over de positie van de FG. De verantwoordelijke en verwerker hebben een algemene zorgplicht om de FG tijdig en naar behoren te betrekken bij alle relevante aangelegenheden. Op grond van het tweede lid dienen de verantwoordelijke en de verwerker de FG te ondersteunen bij de uitvoering van zijn taken, en hem hiertoe ook, voor zover noodzakelijk, toegang tot de gegevens te verschaffen en de benodigde middelen ter beschikking te stellen voor het vervullen van deze taken. Het derde lid is in het bijzonder van belang voor de onafhankelijkheid van

de FG. De verantwoordelijke en de verwerker zorgen ervoor dat de FG de taken onafhankelijk kan vervullen en geen instructies ontvangt. Het zesde lid verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om te voorkomen dat de eventuele andere taken en plichten die een FG vervult tot een belangenconflict leiden.

Artikel 39 regelt de taken van de FG. Hieronder vallen onder andere de taak om verantwoordelijke en verwerker te adviseren over hun verplichtingen, toe te zien op de uitvoering daarvan, toe te zien op de naleving van de verordening en ook het optreden als contactpersoon met de toezichthoudende autoriteit.

Buiten de voorgeschreven bepalingen van de verordening is er een zekere mate van flexibiliteit ten aanzien van de keuze voor de FG. Het is geen vereiste dat de betrokkene in dienst is van de verwerkingsverantwoordelijke. Het is denkbaar dat meerdere verwerkingsverantwoordelijken gezamenlijk één FG aanwijzen. Zeker voor kleinere overheidsorganisaties, die slechts in beperkte mate persoonsgegevens verwerken, is dit een mogelijkheid. De FG kan ook in deeltijd worden aangesteld, als dat op basis van bijvoorbeeld de aard van de organisatie en de verwerkingen die worden uitgevoerd, verantwoord is. Wanneer de FG echter naast zijn werkzaamheden als FG nog andere werkzaamheden vervult, dan is het wel zaak om zijn onafhankelijkheid in de uitoefening van de FG-taken goed te borgen.

De FG is (in de regel) geen toezichthouder in de zin van de Awb. Aan de FG zijn op grond van de verordening wel taken toebedeeld, en een bijzondere positie ten opzichte van de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker, maar geen formele bevoegdheden op basis van de verordening of op basis van nationale wetgeving. Titel 5:2 van de Awb is nadrukkelijk geschreven voor externe toezichthouders, die onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werken, terwijl de FG een interne adviseur en toezichthouder is, die daarenboven niet noodzakelijkerwijs werkt onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan.*5.3 De rechten van betrokkene*

De rechten van betrokkene worden rechtstreeks ontleend aan de verordening. Hiervoor is geen nationale wetgeving vereist. De huidige nationale bepalingen met betrekking tot de rechten van betrokkene in de Wbp kunnen worden geschrapt. Inzake de uitzonderingen op de rechten van betrokkene heeft de Nederlandse wetgever ruimte voor enkele nationale keuzes. Deze zijn hierboven reeds aan de orde gekomen.

In Hoofdstuk III van de verordening staan de rechten van de betrokkene centraal. De rechten van betrokkene zijn op een aantal punten uitgebreid ten opzichte van de richtlijn.

5.3.1 Transparantie

Allereerst speelt transparantie van gegevensverwerking, hierboven al genoemd als een van de centrale beginselen, een belangrijke rol. In artikel 12, eerste lid is een algemene zorgplicht opgenomen om voor de verwerkingsverantwoordelijke om passende maatregelen te nemen opdat betrokkene de informatie ontvangt in begrijpelijke vorm. In het tweede lid is opgenomen dat betrokkene de door hem verzochte informatie zonder onredelijke vertraging ontvangt en uiterlijk binnen een maand. Het derde lid bevat een voorziening voor als de verwerkingsverantwoordelijke geen gevolg aan het verzoek geeft. Het vierde lid bepaalt dat de informatie kosteloos moet worden verstrekt.

De artikelen 13 en 14 bevatten verplichtingen tot het verstrekken van informatie aan betrokkene. Deze artikelen komen in grote lijnen overeen met de artikelen 10 en 11 van de richtlijn en de artikelen 33 en 34 van de Wbp.

5.3.2 Verstrekking van gegevens en rectificatie

In artikel 13 is de verplichting tot het verstrekken van gegevens aan de betrokkene opgenomen wanneer gegevens van de betrokkene worden verkregen. In ieder geval wordt informatie verstrekt over de identiteit en de contactgegevens van de voor de verwerking verantwoordelijke en de doeleinden van de verwerking waarvoor de persoonsgegevens zijn bestemd, alsmede de rechtsgrondslag van de verwerking. Het tweede lid bevat de verplichting aanvullende informatie te verstrekken die nodig is om een eerlijke en transparante verwerking te garanderen. Het verstrekken van deze informatie is een afweging van de verwerker zelf, maar betrokkene kan wel een klacht indienen over een gebrek aan transparantie. Een belangrijk verschil ten opzichte van artikel 33 van de Wbp is dat de rechtsgrondslag van de verwerking expliciet moet worden vermeld.

Artikel 14 bevat de verplichting tot het verstrekken van gegevens aan de betrokkene opgenomen wanneer gegevens niet van de betrokkene zijn verkregen. De inhoud van de informatieplicht is in grote mate gelijklopend. Een verschil ten opzichte van artikel 14 is dat de bron van de gegevens moet worden gemeld, wanneer dit nodig is om tegenover de betrokkene een eerlijke en transparante verwerking te waarborgen.

Artikel 15 van de Verordening voorziet in een recht van inzage van de betrokkene. Betrokkene heeft het recht om met redelijke tussenpozen kosteloos uitsluitend van de voor verwerking verantwoordelijke te verkrijgen over het al dan niet verwerken van hem betreffende gegevens en, wanneer zijn gegevens worden verwerkt, het recht op toegang tot de gegevens en specifieke, in de verordening opgenomen informatie. Deze bepaling komt in hoge mate overeen met artikel 12, onderdeel a van de oorspronkelijke richtlijn en artikel 35 van de Wbp.

Artikel 16 bevat het recht van rectificatie. Betrokkene heeft het recht op rectificatie van hem betreffende, onjuiste persoonsgegevens. Deze bepaling komt in hoge mate overeen met artikel 12, onderdeel b van de richtlijn en artikel 36 van de Wbp.

5.3.3 Het recht op vergetelheid, beperking van de verwerking en kennisgevingsplicht

Artikel 17 bevat het recht op het wissen van gegevens en het recht op vergetelheid. Het recht op het wissen van gegevens was reeds onderdeel van artikel 12, onderdeel b van de oorspronkelijke richtlijn en van artikel 36 van de Wbp. Het eerste lid van artikel 17 bevat de voorwaarden waaronder de verantwoordelijke gehouden is om de gegevens te wissen. Niet langer is hierbij een vereiste dat de gegevens feitelijk onjuist zijn, of onvolledig of niet ter zake dienend zijn. Voldoende is dat een van de in het eerste lid opgenomen gronden zich voordoet. Het kan hier simpelweg gaan om bezwaar van betrokkene tegen de verwerking van persoonsgegevens zonder dat er prevalerende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking zijn. Waar onder de richtlijn met name de 'objectieve' onjuistheid van de gegevens reden kunnen zijn voor rectificatie, uitwissing of afscherming, staat in de verordening de subjectieve wens van betrokkene centraal.

Het expliciete recht om vergeten te worden is, hoewel in lijn met doel en kernwaarden van de richtlijn, als zodanig een nieuw element in de verordening, dat ontleend is aan jurisprudentie van het HvJEU, uitspraak in het zogenaamde Costeja-arrest, de zaak C-131/12 Google Spain SL, Google Inc / Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González.

Artikel 18 bepaalt de voorwaarden voor het beperken van de verwerking van zijn persoonsgegevens. Wanneer de verwerking van persoonsgegevens is beperkt, kunnen deze gegevens slechts worden verwerkt met toestemming van de betrokkene.

Artikel 19 bevat de zogenaamde kennisgevingsplicht inzake rectificatie, wissen of beperking. De voor de verwerking verantwoordelijke stelt, voor zover mogelijk en niet onevenredig veel inspanning vergt, iedere ontvanger aan wie gegevens zijn verstrekt op de hoogte wanneer gegevens worden gerectificeerd of gewist of de verwerking wordt beperkt. Dit komt overeen met artikel 12, onderdeel c van de oorspronkelijke richtlijn.

5.3.4 Het recht op dataportabiliteit

Artikel 20 bevat het recht van betrokkene om de hem betreffende persoonsgegevens in een gestructureerd, algemeen gebruikt en machinaal leesbaar formaat te verkrijgen, en de voorwaarden waaronder dit recht kan worden uitgevoerd.

5.3.5 Het recht van bezwaar tegen de verwerking

Artikel 21 bevat het recht van bezwaar. Op grote lijnen komt deze regeling overeen met artikel 14 van de richtlijn, die overigens spreekt over een recht van verzet, en artikel 40 en 41 van de Wbp. Betrokkene heeft het recht om bezwaar te maken tegen de verwerking van hem of haar betreffende persoonsgegevens. De voor verwerking verantwoordelijke staakt de verwerking van de persoonsgegevens, tenzij de voor de verwerking verantwoordelijke dwingende wettige redenen voor de verwerking aanvoert die prevaleren op de belangen, rechten en vrijheden van de betrokkene.

Op artikel 22, dat ziet op geautomatiseerde individuele besluitvorming, waaronder profilering, is hierboven reeds uitgebreid ingegaan.

5.4 Financiële gevolgen, regeldruk en uitvoeringslasten

5.4.1 Financiële gevolgen voor de Autoriteit persoonsgegevens

In het Algemeen Overleg Privacy van 18 mei 2016¹¹ heeft de toenmalige Minister van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer toegezegd om, in goed onderling overleg en op objectieve wijze, de implicaties van de inwerkingtreding van de nieuwe Algemene verordening gegevensbescherming voor de capaciteit en het budget van de Autoriteit persoonsgegevens in kaart te brengen. Bij brief van 2 september 2016 heeft hij de Tweede Kamer nader geïnformeerd over de door de Autoriteit aan het adviesbureau Andersson Elffers Felix (AEF) verleende onderzoeksopdracht, waarmee onder andere de consequenties van de inwerkingtreding van de verordening op de benodigde capaciteit en het budget van de Autoriteit in kaart zouden worden gebracht¹². Het rapport wordt bij brief aan de Tweede Kamer aangeboden.

¹¹ Kamerstukken II 2015/16, 32 761, nr. 102.

¹² Kamerstukken II 2015/16, 32 761, nr. 104.

AEF heeft de consequenties van de verordening uitgewerkt in drie scenario's voor het verwachte extra budget - bovenop het huidige budget van € 7,7 mln. structureel - te weten: scenario laag € 12 mln., scenario midden € 16 mln. en scenario hoog € 22 mln.

Het rapport geeft een eerste inschatting van de financiële consequenties die gemoeid zijn met de implementatie van de verordening. Echter, voor het merendeel van de in kaart gebrachte werkprocessen/taken is een nadere uitwerking aan de hand van monitoringsafspraken noodzakelijk om de precieze gevolgen voor budget en capaciteit in kaart te brengen. Kwantificering van de toekomstige verandering in volumes en werklast is lastig in te schatten omdat een historie ontbreekt. Zo is het verwachte aantal klachten en de daaruit voortvloeiende bezwaar- en beroepsprocedures - een bepalende factor voor de benodigde capaciteit / het budget van de Autoriteit persoonsgegevens - door het ontbreken van historische gegevens onzeker. Daarnaast is de vormgeving van de samenwerking van de Europese toezichthouders onder de verordening nog volop in ontwikkeling en het daarmee gemoeide capaciteitsbeslag op de Autoriteit eveneens zeer lastig in te schatten. Ook het systeemtoezicht is nog in een pril stadium en zal de komende periode nader moeten worden uitgewerkt.

Vanwege het onzekere karakter van de in het AEF-rapport geschatte meerlasten heb ik ervoor gekozen de uitbreiding van de Autoriteit persoonsgegevens, zoals ik die nu voorzie, met € 7 mln. bovenop het huidige budget te financieren. Dit biedt de Autoriteit persoonsgegevens mijns inziens een solide basis voor de implementatie van de verordening. Afhankelijk van de realisatiecijfers van de Autoriteit persoonsgegevens is het mogelijk dat het benodigde bedrag lager of hoger dan € 7 mln. uitvalt. Deze ontwikkeling monitor ik samen met de Autoriteit zorgvuldig. Mocht er op basis van deze monitoring verdere uitbreiding noodzakelijk blijken dan zal ik hierover het gesprek met de Autoriteit voeren. Besluitvorming over eventuele meerkosten, waarbij mede zal worden gekeken naar de oorzaken van de benodigde uitbreiding, maakt vervolgens deel uit van het reguliere begrotingsproces conform regels budgetdiscipline.

Dit laat zich vertalen in onderstaande reeks voor de jaren 2018 – 2022:

Budget	2018	2019	2020	2021	2021
Huidig	7.7	7.7	7.7	7.7	7.7
Extra	5	7	7	7	7
Totaal	12,7	14,7	14,7	14,7	14,7

Daarnaast is in 2017 € 1 mln. beschikbaar ten behoeve van incidentele transitiekosten van de Autoriteit persoonsgegevens.

5.4.2 Regeldruk en nalevingslasten

Met de uitvoeringswet wordt uitvoering gegeven aan de Algemene verordening gegevensbescherming. Het uitgangspunt hierbij is beleidsneutraliteit ten aanzien van de bestaande wetgeving. Er worden geen zelfstandige, nationale beleidsdoelen nagestreefd. Voor zover de uitvoeringswet gevolgen heeft voor overheden, bedrijfsleven en burgers volgen deze uit de verordening zelf, of gaat het om verplichtingen die reeds bestaan op basis van de Wbp. Op de administratieve lasten en nalevingskosten die rechtstreeks uit

de verordening volgen heeft het wetsvoorstel geen invloed.¹³ De risicogerichte benadering, die de verordening doortrekt, maakt dat de concrete nalevingslasten sterk zullen verschillen van geval tot geval. Er zijn geen aanwijzingen dat met uitvoeringswet zelf de bestaande regeldruk en nalevingslasten worden verhoogd of verlaagd. Omdat de uitvoeringswet sterk is ingekaderd door enerzijds de grenzen die de verordening stelt aan het lidstatelijk recht, en anderzijds door het uitgangspunt van beleidsneutrale implementatie zijn er uit de uitvoeringswet derhalve geen zelfstandige effecten te verwachten op de regeldruk en nalevingslasten.

Veel zal ook afhangen van de concrete normstelling, die pas bij het opstellen van beleid van de Autoriteit persoonsgegevens aan de orde zal zijn. Bij het opstellen van beleid zal in alle gevallen het belang van een lastenluwe vormgeving moeten worden afgewogen tegen de andere belangen die met het concretiseren van de normstelling gediend zijn, zoals de belangen van burgers en consumenten.

Iedere verwerkingsverantwoordelijke is zelf verantwoordelijk voor de naleving van de verordening en de uitvoeringswet. Dit geldt zowel voor overheden als voor het bedrijfsleven. Eventuele kosten die hiervoor moeten worden gemaakt, zullen dus ook ten laste komen van de verwerkingsverantwoordelijken en, waar dit aan de orde is, de verwerkers.

5.5 Consultatie

Het wetsvoorstel is in internetconsultatie gegeven van 9 december 2016 tot 20 januari 2017. Daarna is het wetsvoorstel, na verwerking van de punten die in internetconsultatie zijn opgebracht, voorgelegd aan de Autoriteit persoonsgegevens.

5.5.1 Internetconsultatie

Hoewel het wetsvoorstel implementatie van dwingende Europese regelgeving betreft, is er voor gekozen om het wetsvoorstel ruim te consulteren via www.internetconsultatie.nl. Dit is niet gebruikelijk, enerzijds omdat bij implementatieregelgeving de termijn voor implementatie strikt is, anderzijds omdat nationale keuzes zo veel mogelijk worden vermeden en er in die zin weinig keuzes voor te leggen zijn aan belanghebbenden.

Een belangrijke overweging om voor deze Uitvoeringswet een uitzondering te maken is dat er in de samenleving voorafgaand aan het in consultatie brengen van de Uitvoeringswet grote onduidelijkheid bestond over wezenlijke elementen waarop lidstatelijk recht nog nadere invulling zou geven aan de verordening, zoals bijvoorbeeld de uitzonderingen op verwerking van bijzondere persoonsgegevens en de mogelijkheid voor afwijking van de rechten van betrokkene. Het was en is van groot belang om op dit punt zo veel mogelijk rechtszekerheid over de invulling van het Nederlandse recht te verschaffen voor verwerkingsverantwoordelijken, teneinde verrassingen te voorkomen en verwerkingsverantwoordelijken de kans te geven om zich optimaal voor te bereiden op het van kracht worden van de verordening op 25 mei 2018.

Er zijn in totaal 111 reacties gekomen op de uitvoeringswet in internetconsultatie. De Raad voor de rechtspraak heeft daarnaast een reactie nagezonden.

¹³ Gedurende de onderhandelingen zijn deze in kaart gebracht door Sira consulting. Sira consulting Toetsing Europese Dataproductieverordening, mei 2013. Nadien is de verordening nog gewijzigd, maar er heeft geen nieuwe berekening plaatsgevonden.

Er zijn reacties gekomen uit zeer uiteenlopende sectoren, vanuit bijvoorbeeld VNO-NCW en het FNV, maar ook van veel organisaties in de zorgsector, onderwijssector en organisaties in de financiële sector. Aldus is een breed beeld verkregen over wat leeft in de samenleving omtrent gegevensverwerking en gegevensbescherming. Het is verheugend dat er in zijn algemeenheid brede steun is voor de beleidsneutrale invulling van de uitvoering van de verordening en zo veel organisaties het belang van de verordening voor hun eigen organisatie onderkennen.

Naar aanleiding van de consultatie is het wetsvoorstel op een aantal technische onderdelen aangepast, maar in hoofdlijnen is het wetsvoorstel ongewijzigd gebleven. Daarnaast is de memorie van toelichting op een aantal onderdelen verhelderd. Tot slot is in internetconsultatie gebleken dat een groot deel van de opmerkingen betrekking had op enerzijds mogelijke onduidelijkheden in de rechtstreeks werkende bepalingen van de verordening, anderzijds betrekking hadden op mogelijke onduidelijkheden in het huidige recht. Deze Uitvoeringswet, noch de memorie van toelichting is de plaats om hier al te diep op in te gaan. Wel is de brede maatschappelijke behoefte aan voorlichting doorgegeven aan de Autoriteit persoonsgegevens.

5.5.2 Advisering van de Autoriteit persoonsgegevens

Het is verheugend dat de Autoriteit in zijn algemeenheid de keuze voor beleidsneutrale implementatie van de verordening onderschrijft. Daarnaast maakt de Autoriteit een aantal opmerkingen. In onderstaande paragraaf zal ik uitgaan van de indeling die door de Autoriteit zelf is gehanteerd in het advies.

1. Organisatie van de Autoriteit persoonsgegevens

De Autoriteit stelt voor de begroting van de Autoriteit in het vervolg een afzonderlijk onderdeel te laten zijn van de Rijksbegroting en niet langer een onderdeel van de departementale begroting van de Minister van Veiligheid en Justitie. Dit voorstel wordt niet gevolgd. De onafhankelijkheid van de toezichthoudende autoriteit, die wordt voorgeschreven in artikel 52 van de verordening, heeft betrekking op de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden. Voorts wordt voorgeschreven dat de Autoriteit beschikt over personele, technische en financiële middelen. Artikel 52, zesde lid bepaalt dat elke lidstaat ervoor zorgt dat op elke toezichthoudende autoriteit financieel toezicht wordt uitgeoefend zonder dat daarbij de onafhankelijkheid van de toezichthoudende autoriteit in het gedrang komt en dat het een afzonderlijke, publieke jaarbegroting heeft, die een onderdeel kan zijn van de algehele staats- of nationale begroting. De onafhankelijkheid van de Autoriteit is afdoende gewaarborgd in het wetsvoorstel. De verordening schrijft niet voor dat de begroting een zelfstandig onderdeel zou moeten zijn van de Rijksbegroting.

Voorts adviseert de Autoriteit dat de rechtspositie van de voorzitter, de andere leden en buitengewone leden dient te worden bepaald bij algemene maatregel van bestuur in plaats van bij ministeriele regeling, zoals ook het geval is voor het College voor de rechten van de mens. Dit punt wordt overgenomen. De Autoriteit persoonsgegevens stelt voorts voor om artikel 10, derde lid, van de uitvoeringswet te schrappen, omdat deze overbodig is geworden doordat een functiescheiding ten aanzien van boeteoplegging reeds is voorzien onder artikel 10:3, vierde lid, van de Awb. Ook dit punt wordt overgenomen.

Voorts vraagt de Autoriteit persoonsgegevens aandacht voor het opnemen van een regeling op basis waarvan de Autoriteit persoonsgegevens kan procederen. Hierin is voorzien in een ander afzonderlijk wetsvoorstel, waarin uitvoering is gegeven aan het Schrems-arrest. In dit wetsvoorstel zal ook een wijzigingsopdracht voor de Uitvoeringswet worden opgenomen.

2. Invulling van normen en bevoegdheden

De Autoriteit persoonsgegevens stelt dat passages in de memorie van toelichting die anticiperen op de wijze waarop de Autoriteit persoonsgegevens invulling zal geven aan de bevoegdheden en wat voor beleid ze gaat voeren moeten worden geschrapt, omdat de Autoriteit persoonsgegevens dit zelf zal bepalen en uiteindelijk ter toetsing zal voorliggen bij de rechter.

In de memorie van toelichting is in algemene zin reeds opgemerkt dat de verordening rechtstreeks zal gelden in de Nederlandse rechtsorde, en dat deze begrippen autonoom zullen worden uitgelegd. Het is niet aan de Nederlandse nationale wetgever om hierin een definitieve uitleg te geven. Tegelijkertijd dient een memorie van toelichting ook ter toelichting bij het voorliggende wetsvoorstel, en daarin kunnen de normen die op grond van de verordening zullen gaan gelden, niet geheel buiten beschouwing blijven. De memorie van toelichting is naar aanleiding van deze opmerking op enkele onderdelen aangepast.

3. Autoriteit persoonsgegevens als enig toezichthouder

De Autoriteit persoonsgegevens stelt dat zij enig toezichthouder is op de AVG in Nederland, en zij wenst in de memorie van toelichting bij de Uitvoeringswet tot uitdrukking te laten komen dat er geen andere sectorale toezichthouders kunnen worden aangewezen die naast de Autoriteit persoonsgegevens bevoegd kunnen zijn. De memorie van toelichting is op dit punt aangepast.

4. Openbaarmakingsverplichting

De Autoriteit persoonsgegevens stelt dat in een brief van de Minister van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer is toegezegd dat in de Uitvoeringswet een specifieke wettelijke grondslag voor actieve openbaarmaking van handhavingsbesluiten zou worden gecreëerd, en constateert dat een dergelijk artikel ontbreekt in de Uitvoeringswet.

In de aangehaalde brief heb ik gesteld dat ik zou bezien of deze rechtsgrondslag in de Uitvoeringswet zou moeten worden opgenomen, dan wel in een afzonderlijk voorstel van wet. Het ligt, gelet op het beleidsneutrale karakter van de Uitvoeringswet voor de hand om dit in een afzonderlijk wetsvoorstel te regelen. Hierom is in de Uitvoeringswet geen bepaling hierover opgenomen.

5. Concentratie van rechtspraak

De Autoriteit persoonsgegevens stelt dat de rechtsbescherming is gebaat bij centralisatie van rechtspraak, terwijl deze in beginsel bij alle rechtbanken in Nederland kunnen worden ingesteld. De verordening verplicht niet tot centralisatie van rechtspraak. Gelet op het beleidsneutrale karakter van implementatie van Europese regelgeving, zoals de Uitvoeringswet is centralisatie van rechtspraak dan ook niet aan de orde.

6. Voorlichting en wetgevingsadvisering

De Autoriteit persoonsgegevens stelt dat de uitbreiding van de wetgevingsadviestaak in artikel 15 van de Uitvoeringswet, de verplichting om advies te vragen aan de Autoriteit persoonsgegevens bij decentrale regelgeving, ontbreekt.

Anders dan de Autoriteit persoonsgegevens stelt verplicht de verordening niet tot een uitbreiding van de verplichte adviesvragen bij wetgeving. Artikel 57, eerste lid, onderdeel c, laat nadrukkelijk ruimte aan het lidstatelijk recht om de adviestaken van de Autoriteit persoonsgegevens nader te regelen. Het artikel verplicht niet tot een verplichting om te adviseren bij alle decentrale regelgeving. Naar mijn oordeel wordt met artikel 15 van de Uitvoeringswet, waarin de bestaande situatie wordt gehandhaafd, op een getrouwe wijze invulling gegeven aan artikel 57, eerste lid, onderdeel c.

7. Uitleg van rechtstreeks werkende normen in de toelichting bij de Uitvoeringswet

Voor een reactie op de uitleg van rechtstreeks werkende normen in de toelichting zij verwezen naar hiervoor, onder 2. Voor het overige zijn de aangehaalde passages naar mijn oordeel voldoende helder.

8. Overschrijf-/omzettingsverbod

In de verordening is in overweging 8 aangegeven dat lidstaten, indien nodig, elementen van deze verordening in hun recht opnemen om de samenhang te garanderen en om de nationale bepalingen begrijpbaar te maken voor degenen op wie zij van toepassing zijn. Het overschrijfverbod gaat derhalve bij deze verordening niet zo ver dat geen enkel element van de verordening terug mag komen in de nationale wet. Inzake de medische geheimhoudingsplicht (artikel 9, derde lid) is het strikt genomen zo dat de geheimhoudingsplicht rechtstreeks volgt uit de verordening voor zover er sprake is van verwerking van gegevens betreffende de gezondheid op basis van artikel 9, tweede lid, onderdeel h, terwijl de verwerking van gegevens betreffende de gezondheid op basis van de onderdelen b en g een nationale regeling inzake geheimhouding zouden behoeven. Om verwarring te voorkomen is gekozen voor een eenduidige formulering van de medische geheimhoudingsplicht bij alle verwerkingen van gegevens betreffende de gezondheid. Aldus lijkt het geen twijfel dat gegevens betreffende de gezondheid alleen mogen worden verwerkt door personen die uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift, dan wel krachtens een overeenkomst tot geheimhouding zijn verplicht.

a. Ten aanzien van het onder a opgemerkte merk ik op dat artikel 23 van de Uitvoeringswet ten aanzien van gegevens over gezondheid overeenkomt met de Wbp. Het artikel biedt een grondslag voor afwijking van het verbod op het verwerken van gegevens over gezondheid dat volgt uit de verordening. De verordening biedt hiervoor verschillende rechtsgrondslagen. Op basis van onderdelen b en h kan worden afgeweken voor een aantal specifieke doelen. Daarnaast biedt onderdeel g een grondslag om af te wijken wanneer de verwerking noodzakelijk is om redenen van zwaarwegend algemeen belang.

Niet alle onderdelen van het artikel inzake gezondheidsgegevens van de uitvoeringswet vallen onder de doelen van artikel 9, tweede lid, onderdeel h van de verordening. Het zou mogelijk zijn om artikel 23 te splitsen in drie verschillende artikelen over gegevens

betreffende de gezondheid. Dit zou naar mijn oordeel weinig verhelderend zijn, omdat hiermee de suggestie wordt gewekt dat hierin wijziging plaatsvindt ten opzichte van de bestaande normen. Dit is te meer bezwaarlijk omdat het voor de gelding van het recht niet van belang op welk onderdeel van artikel 9, tweede lid een nationale uitzondering is gebaseerd, zolang hier maar voldoende rechtsbasis voor is in de verordening. Dit laatste lijdt geen twijfel. De artikelsgewijze toelichting is op dit punt aangevuld.

Omdat in artikel 23 van de Uitvoeringswet niet alleen uitvoering wordt gegeven aan onderdeel h, maar ook aan de onderdelen b en g, is het wenselijk om het tweede lid, inzake het beroepsgeheim te handhaven. Omwille van de begrijpelijkheid is dit in de huidige vorm blijven staan.

b. Ten aanzien van artikel 36 (thans 37) van de Uitvoeringswet merkt de Autoriteit persoonsgegevens op dat artikel 22, eerste en vierde lid, reeds voorzien in hetgeen is opgenomen in artikel 36, derde lid. Het artikel is hierop aangepast.

9. Te ruime afwijking?

a. De Autoriteit persoonsgegevens maakt hier enkele opmerkingen over artikel 23 van de uitvoeringswet. Voor een reactie hierop zij verwezen naar de reactie onder onderdeel 8, subonderdeel a.

b. De Autoriteit persoonsgegevens merkt op dat artikel 23, onderdeel e, aanpassing behoeft, omdat het de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen niet onder de reikwijdte van de verordening valt, maar onder de reikwijdte van de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging. Dit is juist, en het onderdeel is hierop aangepast. De tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende maatregelen valt nog wel onder de reikwijdte van de verordening, en is gehandhaafd in de tekst.

c. De Autoriteit persoonsgegevens merkt ten aanzien van artikel 25 van de Uitvoeringswet, dat een nieuw artikel is ten opzichte van de Wbp, nadere motivering behoeft. Het artikel is naar aanleiding hiervan en voortschrijdend inzicht geschrapt.

d. De Autoriteit persoonsgegevens doet een redactionele suggestie voor artikel 26 van de Uitvoeringswet (thans artikel 25) omtrent de verwerking van biometrische gegevens. Deze is overgenomen.

e. De Autoriteit persoonsgegevens merkt op dat ten aanzien van artikel 36 van de Uitvoeringswet (thans artikel 37 van de Uitvoeringswet) onduidelijk zou zijn of profilering toegestaan zou zijn op basis van de wettekst en de toelichting.

Kennelijk heeft de toelichting hier tot enige onduidelijkheid geleid. De verordening biedt ruimte om af te wijken van het recht om niet te worden onderworpen aan geautomatiseerde besluitvorming, waaronder profilering. Een van deze afwijkingsgronden is wanneer dit noodzakelijk is voor de totstandkoming of uitvoering van een overeenkomst, of wanneer hiervoor toestemming is verleend. In dat kader is dus ook profilering mogelijk. Mogelijkheden voor het gebruik van deze afwijkingsgrond zijn in paragraaf 4.5 van het algemeen deel van de memorie van toelichting opgenomen. Wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst is geautomatiseerde besluitvorming, waaronder profilering rechtstreeks op basis van de verordening toegestaan.

In het artikelsgewijze deel van de memorie van toelichting is nader ingegaan op de nationaalwettelijke bepaling op basis waarvan kan worden afgeweken van het verbod. De nationaalwettelijke basis heeft slechts betrekking op geautomatiseerde besluitvorming, en niet op profilering. De toelichting is op dit punt verduidelijkt.

f. Ten aanzien van artikel 37 van de Uitvoeringswet merkt de Autoriteit persoonsgegevens op dat het artikel handhaafbaar en uitvoerbaar is. Wel adviseert ze om de toelichting aan te vullen ten aanzien van de 'nieuwe belangen' zoals openbare veiligheid, genoemd in onderdelen c en d. Juist omdat het om incidentele uitzonderingen zal gaan, is het niet altijd eenvoudig om in te schatten in welke situaties gebruik gemaakt zal worden van de ruimte die artikel 37 biedt om af te wijken van de rechten van betrokkene. Dit zal zich in de praktijk moeten wijzen.

g. De Autoriteit persoonsgegevens stelt voor om in artikel 38 van de Uitvoeringswet (thans artikel 39) een tweede lid in te voegen, dat ingaat op aspecten uit het tweede lid van artikel 23 van de verordening.

Artikel 23, tweede lid, stelt dat "de wettelijke maatregelen specifieke bepalingen bevatten met betrekking tot, *in voorkomend geval*, ten minste", en dan volgt een opsomming. De Engelse tekst luidt op dit punt "where relevant". Dit geeft aan dat er ruimte is voor de nationale wetgever om af te wijken of het zinvol is om specifieke bepalingen hierbij op te nemen. In artikel 38 zijn elementen van het tweede lid geïncorporeerd in de tekst. Zo geldt de beperking alleen ten aanzien van de verplichting van artikel 34 (conform onderdeel c van artikel 23, tweede lid) en alleen ten aanzien van financiële ondernemingen (conform onderdeel e van artikel 23, tweede lid). Op de overige onderdelen zie ik niet hoe hier in de wettekst zelf een beperking aan kan worden gesteld.

10. Te ruime aanvulling?

a) De Autoriteit persoonsgegevens verzoekt tot het aanpassen dan wel nader onderbouwen van artikel 14, vierde, vijfde en zesde lid, ten aanzien van het gelijkstellen van het geven van toestemming en het advies als een besluit aan te merken in de zin van de Awb.

Het geven van toestemming is gericht op rechtsgevolg. Derhalve ligt het voor de hand om dit expliciet aan te merken als een besluit in de zin van de Awb. Dat geldt niet voor het geven van advies. Dit is, naar aanleiding van deze opmerking van de Autoriteit persoonsgegevens, geschrapt uit artikel 14.

b) De Autoriteit persoonsgegevens merkt op dat artikel 35 van de Uitvoeringswet (voorheen artikel 48 van de Wbp) een dode letter is geworden en kan worden geschrapt. Dit advies is overgenomen.

11. Beleidsneutrale invulling van de ruimte die de verordening biedt

De Autoriteit persoonsgegevens stelt voor om op onderdelen de oorspronkelijke toelichting bij de Wbp op te nemen en, waar aan de orde, aan te vullen.

Het is een vaste wetgevingstraditie om de memorie van toelichting zo veel mogelijk toe te snijden op hetgeen onder het wetsvoorstel verandert. Zoals aanwijzing 212 van de Aanwijzingen voor de regelgeving het formuleert: de toelichting bevat een

verantwoording van de regeling. Het ligt niet voor de hand om oude toelichtingen op te nemen, omdat hiermee de suggestie wordt gewekt dat op deze onderdelen nieuwe beleidskeuzes worden gemaakt waar opnieuw verantwoording over wordt afgelegd, hetgeen niet het geval is. De oorspronkelijke memorie van toelichting is nog steeds raadpleegbaar voor wie hier belang bij heeft.¹⁴

a) De Autoriteit persoonsgegevens constateert dat een regeling als opgenomen in artikel 37, derde lid van de Wbp, inzake uitoefening van rechten van de betrokkene door wettelijk vertegenwoordigers, ontbreekt. Deze omissie is aangevuld, door deze bepaling over te nemen in artikel 5, vierde lid van de Uitvoeringswet.

b. De Autoriteit persoonsgegevens maakt twee opmerkingen over de last onder bestuursdwang en de last onder dwangsom. Allereerst stelt de Autoriteit persoonsgegevens dat uit de systematiek van de Awb reeds volgt dat een last onder bestuursdwang als herstelsanctie slechts kan worden opgelegd wegens een overtreding van een wettelijke bepaling en dat een verwijzing naar artikel 83 van de verordening onbedoeld nadere restricties impliceert. Deze redenering wordt niet gevolgd. Artikel 5:4, eerste lid, van de Awb bepaalt dat de bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie slechts bestaat voor zover ze bij of krachtens de wet is verleend. Het tweede lid bepaalt dat een bestuurlijke sanctie slechts wordt opgelegd indien de overtreding en de sanctie bij of krachtens een aan de gedraging voorafgaand wettelijk voorschrift zijn omschreven. Dit is een wezenlijk element van het legaliteitsbeginsel. Met het beperken van de bevoegdheid tot het opleggen van een last onder bestuursdwang tot overtredingen van hetgeen in artikel 83 van de verordening is bepaald, wordt aan het vereiste van legaliteit voldaan.

Voorts merkt de Autoriteit persoonsgegevens op dat het onjuist is dat onder de last onder dwangsom ook een bindende aanwijzing kan plaatsvinden en dat de verordening dit instrument al kent. De memorie van toelichting is op dit punt aangepast.

c. De Autoriteit persoonsgegevens merkt op dat de overtreding van artikel 5:20 van de Awb niet beboetbaar gesteld is. Artikel 14 van de Uitvoeringswet is in die zin aangevuld.

d. De Autoriteit persoonsgegevens constateert dat een soortgelijke bepaling als in artikel 71 van de Wbp, die de schorsende werking van bezwaar en beroep regelt, ontbreekt. Dit artikel is opgenomen in artikel 35 van de Uitvoeringswet.

e. De Autoriteit persoonsgegevens geeft enkele opmerkingen mee over de redactie van artikel 24 van de Uitvoeringswet. Naar aanleiding van deze opmerkingen is het artikel redactioneel aangepast.

f. De Autoriteit persoonsgegevens stelt voor om de voorwaarde van toestemming te schrappen uit artikel 34, eerste lid, onderdeel g, subonderdeel 3. Dit voorstel is overgenomen.

g. De Autoriteit persoonsgegevens merkt op dat bemiddeling, anders dan in de toelichting is opgenomen, geen geschilbeslechting is. Dit is een verschrijving, die is hersteld. Vervolgens constateert de Autoriteit persoonsgegevens dat een regeling als in

¹⁴ Kamerstukken II, vergaderjaar 1997/98, 25892, nr. 3.

artikel 47, tweede lid van de Wbp ontbreekt in de Uitvoeringswet. Dit artikellid is naar aanleiding hiervan opgenomen in de Uitvoeringswet.

h. De Autoriteit persoonsgegevens stelt dat artikel 50, tweede lid van de Wbp gecontinueerd kan worden in de Uitvoeringswet. Dit is overgenomen.

i. De Autoriteit persoonsgegevens adviseert om in de Uitvoeringswet te bepalen dat de uniforme voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Awb van toepassing zal zijn op de voorbereiding van een beslissing op een verzoek een ontwerpgedragscode goed te keuren. Artikel 40 van de verordening biedt geen ruimte voor de nationale wetgever om middels lidstatelijk recht nadere voorwaarden te stellen voor het goedkeuren van gedragscodes. In dat licht ligt het niet in de rede om de uniforme openbare voorbereidingsprocedure bij nationale wet voor te schrijven. Een dergelijke verplicht voorgeschreven procedure zou bovendien mijns inziens niet in lijn zijn met de opdracht van artikel 40, eerste lid, van de verordening om het opstellen van gedragscodes zo veel mogelijk te bevorderen, omdat hiermee een procedurele drempel wordt gecreëerd die het vaststellen van gedragscodes niet zou bevorderen.

12. Nog niet ingevulde ruimte voor lidstatelijk recht

a) De Autoriteit persoonsgegevens adviseert om te onderzoeken in welke gevallen er behoefte is aan een specifieke uitzondering voor verschillende verwerkingsverboden voor bijvoorbeeld lokale rekenkamers en mogelijk accountants en andere toezichthouders.

Gelet op het beleidsneutrale karakter van de uitvoeringswet ligt het niet in de rede om in dit kader over te gaan tot verruiming van de uitzonderingen op verwerkingsverboden.

b) De Autoriteit persoonsgegevens adviseert om enkele bepalingen over verwerking van persoonsgegevens, in het bijzonder gezondheidsgegevens, in het kader van de arbeidsverhouding op te nemen in de Uitvoeringswet naar aanleiding van een uitspraak van de Voorzieningenrechter Rb. Midden-Nederland van 15 december 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:6795.

De genoemde uitspraak betreft een uitspraak van de voorzieningenrechter, die de rechtbank in een bodembeding niet bindt. De voorzieningenrechter oordeelt slechts dat er op dit moment geen aanleiding bestaat voor het schorsen van het besluit. Het is nu niet aan de wetgever om over deze kwestie een standpunt in te nemen, hiervoor is de jurisprudentie onvoldoende uitgekristalliseerd. Voorts past het niet bij het beleidsneutrale karakter van de Uitvoeringswet om op deze jurisprudentie vooruit te lopen.

c) De Autoriteit persoonsgegevens adviseert om de regels inzake bepaalde rechten van betrokkene van overeenkomstige toepassing te verklaren op overleden personen dan wel te bepalen dat die rechten gedurende een bepaalde periode na overlijden door de nabestaanden kunnen worden ingeroepen, in verband met onder meer het gebruik van dergelijke gegevens op social media.

Het is niet toegestaan om bij nationaal recht het materiële toepassingsbereik van de verordening te verruimen naar overleden personen. Dit zou een nationale kop betekenen op het implementatiewetsvoorstel. Gelet hierop wordt dit advies niet gevolgd.

13. Andere punten die nog moeten worden uitgevoerd

a. De Autoriteit persoonsgegevens adviseert om te voorzien in toezichthoudende bevoegdheden in het kader van bijvoorbeeld het bieden van bijstand bij informatieverzoeken en toezichtsonderzoeken in Nederland. Het wetsvoorstel is op dit punt aangepast.

b. De Autoriteit persoonsgegevens adviseert te verduidelijken dat onder de toezichtsbevoegdheid van artikel 5:18 van de Awb ook valt het onderzoek aan software.

Onder de Uitvoeringswet is de verplichting tot het verlenen van medewerking aan de toezichthouder gesanctioneerd met een geldboete van de zesde categorie van artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht. Aldus kan ook in geval van onderzoek aan software gevorderd worden dat de verwerkingsverantwoordelijke alle medewerking verleent die redelijkerwijs van hem gevergd kan worden.

c. De Autoriteit persoonsgegevens verwijst naar het advies inzake de uitvoering van het bepaalde in het arrest Schrems.

Dit wetsvoorstel wordt afzonderlijk in procedure gebracht en vormt geen onderdeel van de Uitvoeringswet. Voor een reactie op de punten van de Autoriteit persoonsgegevens zij verwezen naar de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel.

d. De Autoriteit persoonsgegevens maakt enkele opmerkingen over geautomatiseerde besluitvorming en profilering. Zij stelt dat de beperkingen ten aanzien van bijzondere persoonsgegevens en de beperkingen ten aanzien van kinderen niet zijn verwerkt in artikel 36.

De genoemde elementen gelden rechtstreeks op grond van de verordening, en behoeven derhalve geen regeling in de Uitvoeringswet.

e. De Autoriteit persoonsgegevens stelt dat artikel 38, vijfde lid, inzake de geheimhoudingsplicht van de functionaris voor gegevensbescherming, nog uitvoering behoeft in de Uitvoeringswet.

Dit advies kan worden overgenomen. Het wetsvoorstel en de memorie van toelichting zijn hierop aangepast.

f. De Autoriteit persoonsgegevens adviseert om de Uitvoeringswet periodiek te evalueren en hiertoe een evaluatiebepaling op te nemen.

Dit advies wordt niet overgenomen. Artikel 97 van de verordening bevat een evaluatiebepaling over de verordening zelf. In de Uitvoeringswet worden geen zelfstandige beleidsdoelen nagestreefd, in dat licht ligt een evaluatie niet voor de hand.

14. Rechtsbescherming

De Autoriteit persoonsgegevens stelt dat het overbodig is om in de Uitvoeringswet een fictieve weigering te regelen voor het niet behandelen van of niet tijdig beslissen op klachten van een betrokkene, omdat dit reeds zou volgen uit de systematiek van artikel 6:2, in samenhang gelezen met hoofdstuk 8 respectievelijk artikel 4:13, eerste lid, in

samenhang gelezen met artikel 6:12 en afdeling 8.2.4a (beroep bij niet tijdig handelen) van de Awb.

Op dit punt wordt de lezing van de Autoriteit persoonsgegevens niet gevolgd. Naar mijn oordeel vergt artikel 78, tweede lid, het expliciet openstellen van een rechtsvoorziening, drie maanden nadat een klacht is ingediend bij de Autoriteit persoonsgegevens. Uit artikel 6:2 van de Awb volgt weliswaar dat een niet tijdig genomen besluit gelijk gesteld wordt met een besluit, maar het niet tijdig nemen van een besluit is in artikel 4:13 gesteld op acht weken, in plaats van de onder de verordening vereiste drie maanden. Daarenboven is het, omwille van het voorkomen van onduidelijkheden over het rechtskarakter van het niet behandelen van de klacht, wenselijk om het niet-tijdig behandelen van een klacht expliciet aan te merken als een besluit.

15. Overgangsrecht

De Autoriteit persoonsgegevens adviseert ten aanzien van de samenwerkingsprotocollen met andere toezichthouders overgangsrecht op te nemen. Daarnaast adviseert de Autoriteit persoonsgegevens om op te nemen dat ten aanzien van lopende procedures het recht van toepassing is zoals dit gold voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Uitvoeringswet.

Beide punten zijn overgenomen in het overgangsrecht.

De redactionele opmerkingen van de Autoriteit persoonsgegevens zijn, waar passend, overgenomen.

6. Implementatietabel

6.1 Implementatietabel van de verordening

Een verordening werkt in beginsel rechtstreeks en behoeft geen omzetting naar nationaal recht. In de verordening wordt echter op een aantal punten ruimte gelaten voor lidstatelijk recht, hetzij voor een nadere concretisering van de verordening, hetzij voor afwijkingen van en uitzonderingen op specifieke bepalingen van de verordening. In de onderstaande tabel zijn alle artikelen opgenomen die ruimte bieden voor regelingen in het lidstatelijk recht. Wanneer geen behoefte is aan de ruimte die de bepaling van de verordening biedt, wordt volstaan met het vermelden hiervan.

Artikel in de AVG	Uitvoering in Nederlands recht
Artikel 6, tweede lid	Er is geen behoefte om gebruik te maken van de ruimte die deze bepaling aan het lidstatelijk recht biedt.
Artikel 6, derde lid	De rechtsgrondslagen worden vastgesteld in sectorspecifieke regelgeving.
Artikel 8, eerste lid	De lidstaten kunnen dienaangaande bij wet voorzien in een lagere leeftijd dan de v, op voorwaarde dat die leeftijd niet onder 13 jaar ligt. In Nederland geldt reeds de in verordening voorgeschreven leeftijd van 16 jaar en is er geen aanleiding om deze leeftijd te verlagen.
Artikel 9, tweede lid, onderdeel a	Er is geen behoefte om gebruik te maken van de ruimte die deze bepaling aan het lidstatelijk recht biedt om toestemming als grondslag

	voor verwerking van bijzondere persoonsgegevens uit te sluiten.
Artikel 9, tweede lid, onderdeel b	Artikel 23, eerste lid, onderdeel f
Artikel 9, tweede lid, onderdeel g	Artikelen 22, 23 eerste lid, onderdelen c, d en e, 24, 25, 26, 27, 29, 30
Artikel 9, tweede lid, onderdeel h	Artikel 23, eerste lid, onderdelen a en b
Artikel 9, tweede lid, onderdeel i	Er is geen behoefte om gebruik te maken van de ruimte die deze bepaling aan het lidstatelijk recht biedt.
Artikel 9, tweede lid, onderdeel j	Artikel 29
Artikel 9, vierde lid	Artikel 24
Artikel 10	Artikel 28
Artikel 14, vijfde lid, onderdelen c en d	Waar dit aan de orde is, sectorale wetgeving
Artikel 17, eerste lid, onderdeel e en derde lid, onderdeel b	Waar dit aan de orde is, sectorale wetgeving
Artikel 22, tweede lid, onderdeel b	Artikel 39
Artikel 23	Artikel 40
Artikel 28, derde en vierde lid	Waar dit aan de orde is, sectorale wetgeving
Artikel 35, tiende lid	Waar dit aan de orde is, sectorale wetgeving
Artikel 36, vierde lid	Artikel 15
Artikel 36, vijfde lid	Er is geen behoefte om gebruik te maken van de ruimte die deze bepaling aan het lidstatelijk recht biedt.
Artikel 37, vierde lid	Er is geen behoefte om gebruik te maken van de ruimte die deze bepaling aan het lidstatelijk recht biedt.
Artikel 37, vijfde lid	Artikel 36
Artikel 38, vijfde lid	Waar dit aan de orde is, sectorale wetgeving
Artikel 49, eerste lid, onderdeel g	Waar dit aan de orde is, sectorale wetgeving
Artikel 49, vierde lid	Het in artikel 49, eerste lid, onder d, van de verordening, bedoelde openbaar belang zal in sectorspecifieke regelgeving moeten worden vastgesteld, wanneer daaraan behoefte is.
Artikel 49, vijfde lid	Er is geen behoefte om gebruik te maken van de ruimte die deze bepaling aan het lidstatelijk recht biedt.
Artikel 51, eerste lid	Artikel 6, eerste en tweede lid.
Artikel 51, derde lid	Deze bepaling is niet relevant voor de Nederlandse situatie.
Artikel 52, vierde en vijfde lid	Artikel 10
Artikel 52, zesde lid	Artikel 6, derde lid en artikel 14
Artikel 53, eerste lid	Artikel 7, derde lid
Artikel 54, eerste lid,	Artikel 6

onderdeel a	
Artikel 54, eerste lid, onderdeel b	Artikel 7, tweede lid
Artikel 54, eerste lid, onderdeel c	Artikel 7, derde lid
Artikel 54, eerste lid, onderdeel d	Artikel 7, vierde lid
Artikel 54, eerste lid, onderdeel e	Artikel 7, vijfde lid
Artikel 54, eerste lid, onderdeel f	Artikel 8
Artikel 54, tweede lid	Artikel 125a, derde lid van de Ambtenarenwet
Artikel 58, vijfde lid	Dit artikel wordt, als uitvoering van het Schrems-arrest, voorzien in een afzonderlijk wetsvoorstel
Artikel 58, zesde lid	In artikel 16, 17 en 33 is invulling gegeven aan de ruimte die de verordening biedt om andere bevoegdheden toe te kennen aan de toezichthoudende autoriteit
Artikel 61, vierde lid, onderdeel b	Het betreft hier een verwijzing naar het complete lidstatelijk recht dat van toepassing is op de toezichthoudende autoriteit
Artikel 62, derde lid	Het betreft hier een algemene verwijzing naar het lidstatelijk recht dat voorziet in bevoegdheden voor de toezichthoudende autoriteit.
Artikel 78, eerste en derde lid	Hierin is voorzien via de algemene bestuursrechtelijke rechtsbescherming op grond van de Awb.
Artikel 78, tweede lid	Artikel 20
Artikel 79	Artikel 33 respectievelijk hoofdstuk 8 van de Awb of het wetboek van burgerlijke rechtsvordering
Artikel 80, tweede lid	Er is geen behoefte aan de ruimte die dit artikel laat voor lidstatelijk recht.
Artikel 82	Titel 8:4 van de Awb, dan wel via de burgerlijke rechter
Artikel 83, zevende lid	Artikel 19
Artikel 83, achtste lid	Titel 5.4 van de Awb
Artikel 84, eerste lid	Artikel 18, tweede lid
Artikel 85, eerste en tweede lid	Artikel 7, eerste lid van de Grondwet, artikel 40 van de Uitvoeringswet
Artikel 86	Artikel 10, eerste lid, onder d van de Wob
Artikel 87	Artikel 44
Artikel 88, eerste en tweede lid	Er is geen behoefte om gebruik te maken van de ruimte die deze bepaling aan het lidstatelijk recht biedt.
Artikel 89, tweede lid	Artikel 41
Artikel 89, derde lid	Artikel 42
Artikel 90, eerste lid	Artikel 16, vijfde lid
Artikel 91, eerste lid	Er is geen behoefte om gebruik te maken van de ruimte die deze bepaling aan het lidstatelijk recht biedt.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

In dit artikel zijn enkele definities opgenomen, die voor de wet van belang zijn.

Artikel 2

Dit artikel bepaalt het materiële toepassingsbereik van de wet. De wet is, als hoofdregel, van toepassing in alle gevallen, waarin de verordening ook van toepassing is. Uitzondering op deze hoofdregel is dat de uitvoeringswet niet van toepassing is op verwerking van persoonsgegevens die geregeld is bij of krachtens de Wet basisregistratie personen, de Kieswet en de Wet raadgevend referendum. In deze wetten zal een zelfstandige uitvoering worden gegeven aan de verordening gelet op de bijzondere context waarin de verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt. Deze wetten blijven een zelfstandige uitvoeringswet van de verordening, net als nu onder de Wbp geldt voor de Wet BRP en de Kieswet. De verordening kent in artikel 2 een definitie van het materieel toepassingsbereik. In het eerste lid wordt het toepassingsbereik gedefinieerd. Het tweede lid bevat een limitatief aantal uitzonderingen op de werkingssfeer van de verordening.

Onderdeel a bepaalt dat de verordening niet van toepassing is op de verwerking van persoonsgegevens in het kader van "activiteiten die buiten de werkingssfeer van het Unierecht vallen". Deze bepaling is terug te voeren op artikel 16 VWEU, dat de rechtsgrondslag voor de verordening vormt. Op grond van die bepaling heeft eenieder recht op bescherming van zijn persoonsgegevens en stellen EP en Raad voorschriften vast omtrent de verwerking van die gegevens door instellingen van de EU en door lidstaten. Artikel 16 VWEU beperkt de reikwijdte tot "de uitoefening van activiteiten die binnen het toepassingsgebied van het recht van de Unie vallen". Blijkens overweging 16 bij de verordening kan worden gedacht aan activiteiten betreffende de nationale veiligheid.

Onderdeel b sluit de uitvoering van activiteiten die binnen de werkingssfeer van titel V, hoofdstuk 2 van het VEU vallen. Het betreft hier specifieke bepalingen betreffende het gemeenschappelijk buitenlands beleid en het veiligheidsbeleid.

Onderdeel c verklaart de verordening niet van toepassing op gegevensverwerking van een natuurlijk persoon bij de uitoefening van een zuiver persoonlijke of huishoudelijke activiteit. Dit is ook nu reeds uitgezonderd onder de Wbp.

Onderdeel d sluit toepassing uit op de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van bedreigingen voor de openbare veiligheid. Op deze materie is de Richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging van toepassing. De beide reikwijdtes sluiten elkaar uit: waar de richtlijn van toepassing is de verordening dit niet en omgekeerd.

Hiermee wordt alle gegevensverwerking onder de reikwijdte van het verordening gerekend, behoudens een heel specifiek terrein van activiteiten betreffende de nationale

veiligheid en het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid van de Unie, zuiver persoonlijke activiteiten en verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van bedreigingen voor de openbare veiligheid.

Artikel 3

Dit artikel bepaalt de territoriale reikwijdte van de uitvoeringswet. De verordening voorziet zelf voor een belangrijk deel in het bepalen van de territoriale reikwijdte in artikel 3 van de verordening. Het eerste lid verklaart de verordening van toepassing op verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers die gevestigd zijn in de Unie. Dit is in overeenkomst met de richtlijn 95/46/EG en de Wbp. Een substantieel verschil ten opzichte van richtlijn 95/46/EG en de Wbp is, ingevolge het tweede lid, dat de verordening ook van toepassing is op verwerkingsverantwoordelijken die goederen of diensten aanbieden aan betrokkenen binnen de Unie of hun gedrag binnen de Unie monitoren. Hiermee kan de verordening ook van toepassing op verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers die buiten de Unie zijn gevestigd. Het derde lid bepaalt ten slotte dat de verordening van toepassing is bij verwerkingen op een plaats waar krachtens internationaal publiekrecht het lidstatelijk recht van toepassing is. Op zichzelf volgt het territoriaal toepassingsbereik rechtstreeks uit de verordening, en behoeft dit geen omzetting in het Nederlandse recht.

De verordening bevat logischerwijs geen definiëring van de territoriale reikwijdte van het lidstatelijk recht. Hierom is hiervoor in de uitvoeringswet een bepaling opgenomen die hierin voorziet. Dit is met name van belang, nu de lidstaten op een aantal terreinen bevoegdheden hebben om in de nationale wet uitzonderingen op de verordening of specifieke onderdelen van de verordening te maken. Men denke hierbij aan bijvoorbeeld de specifiek nationale regelgeving met betrekking tot genetische gegevens, specifieke uitzonderingen voor wetenschappelijk onderzoek, of de beperkingen op grond van artikel 23 van de verordening. In de invulling van deze nationale ruimte kunnen verschillen ontstaan tussen verschillende lidstaten, waardoor het van belang is om te weten welk recht van toepassing is.

De huidige Wbp kent alleen de vestigingsplaats van de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker als aanknopingspunt voor territoriale toepassing. Het ligt voor de hand om dit te continueren voor de uitvoeringswet. Dit sluit ook aan bij de hoofdregel inzake de competentie van de toezichthoudende autoriteit in artikel 55. De hoofdregel in deze is dat de toezichthoudende autoriteit competentie heeft op het grondgebied van haar lidstaat. In de onderstaande tabel wordt het territoriale toepassingsbereik overzichtelijk weergegeven voor de verschillende casusposities.

Vestigingsplaats verwerker/verantwoordelijke	Plaats gedragingen van betrokkene	Toepasselijk recht zoals volgend uit de verordening en de uitvoeringswet
Buiten de Unie	Buiten Nederland, buiten de Unie	Verordening niet van toepassing
Buiten de Unie	Buiten Nederland,	Verordening van

	binnen een andere lidstaat dan Nederland	toepassing, nationale beperkingen en uitzonderingen andere lidstaat van toepassing
Buiten de Unie	Binnen Nederland	Verordening van toepassing, nationale beperkingen en uitzonderingen Nederlands recht van toepassing
Binnen de Unie, in een andere lidstaat dan Nederland	Binnen de Unie, in deze andere lidstaat dan Nederland	Verordening van toepassing, nationale beperkingen en uitzonderingen van de andere nationale lidstaat van toepassing
Binnen de Unie, in een andere lidstaat dan Nederland	Binnen Nederland	Verordening van toepassing, nationale beperkingen en uitzonderingen van de andere nationale lidstaat van toepassing
Binnen Nederland	Binnen Nederland	Verordening van toepassing, nationale beperkingen en uitzonderingen Nederlands recht van toepassing
Binnen Nederland	In een andere lidstaat dan Nederland	Verordening van toepassing, nationale beperkingen en uitzonderingen Nederlands recht van toepassing

Artikel 4

In artikel 4, eerste lid, wordt voorzien in het van overeenkomstige toepassing verklaren van de verordening op de verwerking van persoonsgegevens door de krijgsmacht. Ingevolge het tweede lid zijn de verordening en deze wet, in afwijking van het eerste lid, niet van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens door de krijgsmacht voor zover Onze Minister van Defensie daartoe beslist met het oog op de inzet of het ter beschikking stellen van de krijgsmacht ter uitvoering van de in artikel 97 omschreven taken.

De inzet van de krijgsmacht is op basis van artikel 2 van de verordening uitgesloten van de reikwijdte van de verordening. Het is desalniettemin wenselijk om de verordening van overeenkomstige toepassing te verklaren, om zo de huidige in de Wbp vervatte lijn voort te zetten dat ook in geval van inzet of het ter beschikking stellen van de krijgsmacht

waar mogelijk de algemene beginselen voor de verwerking van persoonsgegevens in acht worden genomen.

Er moet evenwel een mogelijkheid zijn om af te kunnen wijken, omdat bij inzet in internationale militaire operaties niet altijd kan worden gevegd dat alle bepalingen onverkort wordt toegepast. De omstandigheden waarin de krijgsmacht soms moet functioneren laten dat niet toe. Hierom is het wenselijk om de minister van Defensie de bevoegdheid te geven om hierop een uitzondering te maken.

Artikel 5

In dit artikel wordt voorzien in een regeling voor vervangende toestemming indien betrokkene onder curatele is gesteld, dan wel ten behoeve van de betrokkene een mentorschap is ingesteld. De bepaling uit de Wbp over minderjarigen is verdwenen. Nederland volgt op dit punt artikel 8 van de verordening, dat evenals de Wbp voorheen, de leeftijdsgrens van 16 jaar geeft. Daarnaast volgt reeds uit de verordening dat de betrokkene te allen tijde bevoegd is om zijn toestemming in te trekken. Hierom is dit niet langer in het tweede lid opgenomen.

Daarnaast is in dit artikel een lid opgenomen voor toestemming in andere gevallen dan waar artikel 8 van de verordening op ziet. Artikel 8 van de verordening ziet slechts op toestemming van kinderen met betrekking tot diensten van de informatiemaatschappij. Ook hiervoor geldt dat is vastgehouden aan de bestaande regeling onder de Wbp met een leeftijdsgrens van 16 jaar.

In consultatie is een duidelijk signaal naar voren gekomen van verschillende partijen dat de bestaande leeftijdsgrens van 16 jaar niet in alle gevallen meer overeenkomt met de maatschappelijke opvattingen over het verlenen van toestemming voor kinderen. Gelet op het beleidsneutrale karakter van deze implementatiewet past een door nationale argumenten ingegeven beleidswijziging op dit punt echter niet bij de uitvoeringswet.

Artikel 6

Dit artikel voorziet in de oprichting van de autoriteit persoonsgegevens als bedoeld in artikel 51 van de verordening. De autoriteit persoonsgegevens wordt tevens aangewezen als de toezichthoudende autoriteit bedoeld in artikel 46 van de richtlijn gegevensbescherming politie en justitie. Nederland maakt geen gebruik van de mogelijkheden die de verordening biedt om daarnaast nog andere autoriteiten op te richten, die toezicht houden op de uitvoering van (een deel)terrein van de verordening.

De Kaderwet zelfstandige bestuursorganen is van toepassing op de autoriteit persoonsgegevens, behoudens de in deze wet genoemde uitzonderingen. Op dit punt wordt de bestaande situatie onder de Wbp voor wat betreft de formele inbedding van de Autoriteit persoonsgegevens in het stelsel van zelfstandige bestuursorganen gecontinueerd.

De algemene voorziening van artikel 6, vierde lid biedt een wettelijke grondslag om ter uitvoering van een bindende EU-rechtshandeling andere taken aan de Autoriteit Persoonsgegevens op te dragen. Te denken valt aan adequaatheidsbesluiten van de Europese Commissie of aan EU-verordeningen waarvan de uitvoeringswetgeving niet binnen de daarvoor gestelde termijn gerealiseerd zal kunnen worden, waardoor het

noodzakelijk kan zijn om alvast een interimvoorziening te treffen. Voor een voorbeeld van de eerste categorie wijs ik op het besluit van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie van 3 november 2016, Stcrt. 2016, nr. 60236, waarbij voor Nederland de Autoriteit is aangewezen als bevoegde autoriteit voor het toezicht op de verwerking van persoonsgegevens door overheidsdiensten in de zin van in de zin van Bijlage III, Bijlage A, § 3, onder a, van uitvoeringsverordening (EU) 2016/1250 van de Commissie van 12 juli 2016 overeenkomstig Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de gepastheid van de door het EU-VS-privacyschild geboden bescherming (PbEU L 207).

Een voorbeeld van de tweede categorie betreft het besluit van de Minister van Economische Zaken van 29 juni 2016, Stcrt. 2016, nr. 34156, tot tijdelijke aanwijzing van een toezichthoudend orgaan, een nationaal orgaan voor informatieveiligheid en een gegevensbeschermingsautoriteit in de zin van verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG (PbEU 2014, L 257). Het wetsvoorstel ter implementatie van de genoemde verordening is op dit moment nog bij de Eerste Kamer in behandeling.

Artikel 7

In artikel 7 is de samenstelling van de autoriteit geregeld. Daarnaast zijn enkele zaken met betrekking tot de benoeming van de voorzitter en de leden geregeld. Voor een toelichting hierop zij verwezen naar paragraaf 3.1 van het algemeen deel van de memorie van toelichting.

Artikel 8

Dit artikel bevat enkele bepalingen inzake de rechtspositie van de leden en ambtenaren van de autoriteit. Het artikel komt inhoudelijk overeen met artikel 54 van de Wbp.

Artikel 9

Dit artikel komt overeen met artikel 55 van de Wbp.

Artikel 10

Dit artikel komt overeen met artikel 56 van de Wbp, met dien verstande dat het artikel redactioneel is aangepast aan artikel 18 van de Wet College rechten van de mens. Te zijner tijd zal deze bepaling nog worden aangepast aan de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren.

Artikel 11

Dit artikel komt overeen met artikel 57 van de Wbp.

Artikel 12

Dit artikel komt overeen met artikel 59 van de Wbp.

Artikel 13

Dit artikel komt overeen met artikel 59a van de Wbp.

Artikel 14

In dit artikel wordt in het eerste lid bepaald dat de Autoriteit persoonsgegevens bevoegd is om de taken uit te voeren die bij of krachtens de verordening zijn toegekend aan de toezichthoudende autoriteit. In het tweede lid wordt de administratieve geldboete als bedoeld in de verordening gelijkgesteld aan de bestuurlijke boete, een term die in het Nederlandse bestuursrecht gehanteerd wordt. In het derde lid wordt de autoriteit persoonsgegevens expliciet bevoegd gemaakt tot het opleggen van de bestuurlijke boete. Voor een nadere toelichting hierop zij verwezen naar het algemeen deel van deze memorie.

In het vierde lid zijn de corrigerende maatregelen, die de Autoriteit op kan leggen op grond van artikel 58, tweede lid van de verordening, gelijkgesteld aan een besluit in de zin van de Awb. Tevens zijn de bepalingen uit de Awb die betrekking hebben op bestuurlijke sancties van overeenkomstige toepassing verklaard. Op deze wijze wordt rechtszekerheid gecreëerd inzake het formele karakter van het optreden van de Autoriteit op grond van deze bevoegdheid uit de verordening.

In het zevende lid is artikel 66, tweede lid, van de Wbp, inzake het overtreden van artikel 5:20 van de Awb, overgenomen.

Artikel 15

Dit artikel bepaalt dat over voorstellen van wet en ontwerpen van algemene maatregelen van bestuur die geheel of voor een belangrijk deel betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens advies wordt gevraagd aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

Artikel 16

In het eerste lid wordt aangegeven wie belast zijn met het toezicht op de naleving van de verordening. Het artikel komt materieel overeen met artikel 61 van de Wbp. De verordening spreekt in artikel 51, eerste lid, van "toezicht op de toepassing". Teneinde aan te sluiten bij de vaste terminologie en te verzekeren dat de bevoegdheden inzake het toezicht in de Awb van toepassing zijn, wordt in dit artikel gesproken van "toezicht op de naleving".

Artikel 17

Artikel 59, zesde lid van de verordening biedt de ruimte om, naast de bevoegdheden waarin de verordening voorziet, bij lidstatelijk recht aanvullende bevoegdheden te geven, mits deze geen afbreuk doen aan de doeltreffende werking van hoofdstuk VII.

In de praktijk blijken de last onder bestuursdwang en de last onder dwangsom effectieve middelen te zijn om overtredingen op de regels inzake bescherming van persoonsgegevens snel te beëindigen. Een administratieve boete is in dat geval niet noodzakelijk.

De last onder bestuursdwang kan worden opgelegd in dezelfde gevallen als waarin een administratieve boete kan worden opgelegd op basis van artikel 83 van de verordening.

Artikel 18

Artikel 84 van de verordening verplicht lidstaten ertoe regels vast te stellen inzake andere sancties die van toepassing zijn op inbreuken op deze verordening, in het bijzonder op inbreuken die niet aan administratieve geldboeten onderworpen zijn overeenkomstig artikel 83. Artikel 83 biedt reeds een zeer uitgebreide catalogus van artikelen die bij overtreding kunnen leiden tot een bestuurlijke boete. In feite zijn hiermee overtredingen op vrijwel alle artikelen die enige materiële normstelling voor de verwerkingsverantwoordelijke inhouden in de verordening reeds beboetbaar op grond van de verordening. Een artikel is in de opsommingen evenwel afwezig: artikel 10 van de verordening, dat voorziet in de mogelijkheid om bij lidstatelijk recht verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten toe te staan. Hierom is dit artikel in deze uitvoeringswet afzonderlijk gesanctioneerd.

Bij de hoogte van de administratieve boete is aangesloten bij artikel 83, vijfde lid. In dit artikel is ook het sterk vergelijkbare artikel 9, dat ziet op de verwerking van bijzondere persoonsgegevens, gesanctioneerd.

Artikel 19

In dit artikel wordt invulling gegeven aan artikel 83, zevende lid, dat aan lidstaten de mogelijkheid laat om de boetebevoegdheden van artikel 83, eerste tot en met zesde lid, ook van toepassing te verklaren op in de lidstaat gevestigde overheidsinstanties en overheidsorganen. Onder de Wbp was de mogelijkheid tot het opleggen van boetes voor bijvoorbeeld datalekken ook van toepassing op datalekken bij overheidsorganen. Hoewel het niet waarschijnlijk is dat het opleggen van een bestuurlijke boete aan een bestuursorgaan noodzakelijk en proportioneel zal zijn om een overtreding van de voorschriften van de verordening te beëindigen, is dit ook niet ondenkbaar. Bovendien is het bieden van de mogelijkheid tot het opleggen van boetes bij een inbreuk door een bestuursorgaan een belangrijk signaal dat ook de overheid zelf zich heeft te houden aan de materiele verplichtingen van de verordening en hierin niet anders wordt behandeld dan het bedrijfsleven.

Artikel 20

In dit artikel is invulling gegeven aan artikel 78, tweede lid, van de verordening. Door het niet handelen op een klacht gelijk te stellen met een besluit wordt toegang geboden tot bestuursrechtelijke rechtsbescherming.

Artikel 21

Dit artikel komt overeen met het huidige artikel 51a van de Wbp.

Artikel 22

Dit artikel is van gelijke strekking als artikel 18 van de Wbp, en voorziet in de mogelijkheid om af te wijken van het verbod om bijzondere persoonsgegevens betreffende iemands ras te verwerken. De verordening biedt hiertoe ruimte om redenen van zwaarwegend algemeen belang. Voor een uitgebreide toelichting op de verwerking van bijzondere persoonsgegevens zij verwezen naar het algemeen deel van deze memorie.

Artikel 23

In dit artikel wordt invulling gegeven aan de ruimte die artikel 9, tweede lid, onderdelen b, g en h, laat voor het opnemen van een uitzondering op het verbod om bijzondere persoonsgegevens te verwerken indien dit noodzakelijk is op het terrein van arbeidsrecht en het socialezekerheids- en socialebeschermingsrecht, om redenen van zwaarwegend algemeen belang en voor doeleinden van preventieve of arbeidsgeneeskunde, voor de beoordeling van de arbeidsgeschiktheid van de werknemer, medische diagnoses, het verstrekken van gezondheidszorg of sociale diensten of behandelingen dan wel het beheren van gezondheidszorgstelsels en -diensten of sociale stelsels en diensten. Het artikel is materieel van gelijke strekking als artikel 21 van de Wbp. In de onderstaande tabel is zo precies mogelijk aangegeven wat de meest voor de hand liggende grondslag is voor onderdelen van het artikel in de uitvoeringswet.

Onderdeel uit artikel 9, tweede lid van de verordening	Onderdeel uit artikel 23 van de uitvoeringswet
Onderdeel b	Eerste lid, onderdeel f
Onderdeel g	Eerste lid, onderdelen c, d en e
Onderdeel h	Eerste lid, onderdelen a en b

In de consultatie is opgemerkt dat er mogelijk behoefte is aan een ruimere grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens voor zorgverzekeraars ter bestrijding van fraude. Het afwegen van deze belangen is een louter nationale aangelegenheid en past derhalve niet in deze uitvoeringswet.

In onderdeel e is het toepassingsbereik beperkt tot vrijheidsbenemende maatregelen door het schrappen van vrijheidsstraffen. De reden hiervoor is dat de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen onder de reikwijdte van de richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging en derhalve niet in de Uitvoeringwet thuishoort, maar in de implementatiewetgeving voor deze richtlijn. In de praktijk zal dit geen betekenis hebben.

Naast de algemene bepalingen die in de Wbp stonden gelden ook bepalingen in bijzondere wetten over de verwerking van gezondheidsgegevens door werkgevers in verband met het tot stand komen van dienstbetrekkingen. Deze bepalingen blijven van kracht, zoals de Wet op de medische keuringen en Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte. Daarnaast geldt op grond van de Ziektewet de keuze vrijheid van de werknemer om zijn werkgever op verzoek te informeren over bepaalde beperkingen niet direct bij aanvang van de dienstbetrekking (artikel 38b Ziektewet).

In het eerste lid, onderdeel b, subonderdeel 2 is een redactionele verheldering toegevoegd, waardoor tot uitdrukking komt dat verwerking van gegevens betreffende de gezondheid ook noodzakelijk kunnen zijn bij het assisteren bij het beheer en de uitvoering van de verzekering.

Artikel 24

In dit artikel wordt invulling gegeven aan de ruimte die artikel 9, vierde lid, van de verordening laat voor het handhaven van bijkomende voorwaarden met betrekking tot de verwerking van genetische gegevens. Het artikel is ontleend aan artikel 21, vierde lid van de Wbp. Materieel wordt geen wijziging beoogd van de voorwaarden waaronder deze gegevens verwerkt kunnen worden.

Genetische gegevens hebben de unieke eigenschap dat ze niet alleen persoonlijke informatie kunnen bevatten met betrekking tot de persoon in kwestie, maar ook over familieleden van de betreffende persoon. In het eerste lid komt tot uitdrukking, zoals in de eerste volzin van artikel 21, vierde lid van de Wbp was opgenomen, dat genetische gegevens slechts mogen worden verwerkt voor zover deze verwerking plaatsvindt met betrekking tot de betrokkene bij wie de gegevens zijn verkregen.

Het tweede lid geeft een uitzondering op deze regel. Genetische gegevens mogen buiten het eerste lid worden verwerkt wanneer:

1. een zwaarwegend geneeskundig belang prevaleert; of
2. de verwerking noodzakelijk is ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of statistiek en:
 - betrokkene hiervoor toestemming heeft gegeven;
 - het onderzoek een algemeen belang dient; en
 - bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

Het derde lid bepaalt dat toestemming achterwege kan blijven voor zover het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning vergt. Deze voorwaarden golden ook onder de Wbp via het toepassing verklaren van artikel 23, eerste lid, onder a, en het tweede lid.

Het woord 'uitsluitend' in de aanhef van het tweede lid brengt tot uitdrukking dat de uitzonderingsgronden van artikel 9, tweede lid, van de verordening, niet van toepassing zijn op de verwerking van genetische gegevens met betrekking tot anderen dan degene bij wie de gegevens oorspronkelijk zijn verkregen. Artikel 9, vierde lid, van de verordening, laat op dit punt ruimte voor bijkomende voorwaarden in het lidstatelijk recht.

Artikel 25

In dit artikel wordt invulling gegeven aan de ruimte die artikel 9, tweede lid, onderdeel g, laat voor het opnemen van een uitzondering op een verbod om biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon te verwerken. De technische mogelijkheden om met behulp van biometrische kenmerken van een persoon iemand te identificeren zijn sterk in ontwikkeling. Bij biometrische gegevens kan het gaan om bijvoorbeeld vingerafdrukken, gezichtsherkenning of irisscans.

Biometrische gegevens werden onder de richtlijn niet aangemerkt als een bijzonder persoonsgegeven. In de afgelopen jaren is het belang van biometrische gegevens voor de identificatie van personen sterk toegenomen. In sommige gevallen, zoals bijvoorbeeld in het vreemdelingenrecht, gebeurt dit op basis van een specifieke Europeesrechtelijke grondslag in de Eurodac-verordening en op basis van een specifieke grondslag in de Vreemdelingenwet 2000. Ook voor andere identiteitsdocumenten (reisdocumenten en

rijbewijzen) geldt dat de verwerking van biometrie is geregeld in Europese verordeningen en nationale specifieke wetgeving.

In de publieke en private sector zijn biometrische systemen sterk in opkomst voor bijvoorbeeld het reguleren van de toegang tot bepaalde plaatsen en gebouwen, maar ook toegang tot informatiesystemen. Veel voorkomend is de situatie waarin bijvoorbeeld klanten of werknemers zich identificeren met behulp van biometrie. De huidige grondslag hiervoor is het gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke, opgenomen in artikel 8, onderdeel f. Hoewel deze grondslag ook is opgenomen in artikel 6, onderdeel f van de verordening zal deze zonder nadere lidstatelijke regeling geen basis kunnen zijn voor verwerking van biometrische gegevens, omdat deze gegevens onder het verbod van artikel 9, eerste lid zullen vallen.

Het is onder omstandigheden mogelijk om de toestemming van de betrokkene als grondslag te hanteren voor het verwerken van biometrische gegevens, maar hiervoor is wel vereist dat betrokkene de toestemming in vrijheid kan geven. Of deze toestemming in vrijheid wordt gegeven, hangt af van de omstandigheden van het geval. In de relatie tussen klant en aanbieder zal in sommige gevallen wel kunnen worden uitgegaan van de vrije toestemming. Juist in de relatie tussen werknemer en werkgever zal de werknemer in de praktijk in redelijkheid echter nauwelijks toestemming kunnen weigeren, zeker wanneer de toegang tot bepaalde plaatsen noodzakelijk is voor de uitoefening van de werkzaamheden, in het bijzonder de toegang tot specifieke plaatsen, gebouwen, apparatuur en informatiesystemen.

Het afzien van een nationale uitzondering voor biometrische gegevens zou betekenen dat de bestaande ontwikkelingen in het gebruik van biometrie als identificatiemiddel sterk gehinderd zou worden. Bestaande verwerkingen van biometrische gegevens, zoals bijvoorbeeld die in de relatie tussen werkgever en werknemer zouden hun rechtsgrondslag verliezen. Dit is niet wenselijk.

Er dient wel een afweging te worden gemaakt of identificatie met biometrische gegevens noodzakelijk is voor authenticatie en beveiligingsdoeleinden. De werkgever zal dan moeten afwegen of de gebouwen en informatiesystemen zodanig beveiligd moeten zijn dat dit met biometrie dient plaats te vinden. Dit zal het geval zijn als de toegang beperkt dient te zijn tot bepaalde personen die daartoe geautoriseerd zijn, zoals bij een kerncentrale. Het verwerken van biometrische gegevens dient ook proportioneel te zijn. Als het om de toegang tot een garage van een reparatiebedrijf gaat zal de noodzaak van de beveiliging niet zodanig zijn dat werknemers zich alleen met biometrie toegang kunnen krijgen en daartoe deze gegevens worden vastgelegd om de toegangscontrole uit te oefenen. Aan de andere kant kan biometrie soms juist een belangrijke vorm van beveiliging zijn voor bijvoorbeeld informatiesystemen, die zelf veel persoonsgegevens bevatten, waarbij onrechtmatige toegang ook van werknemers moet worden voorkomen.

Om deze afweging mogelijk te maken in omstandigheden dat toestemming niet in vrijheid kan worden gegeven, is in het wetsvoorstel een bepaling opgenomen die een uitzondering op het verbod voor verwerking van biometrische gegevens mogelijk maakt met het oog op de identificatie van de betrokkene, , indien dit noodzakelijk is voor authenticatie en beveiligingsdoeleinden.

Uit de verordening vloeit reeds voort dat passende technische en organisatorische maatregelen moeten worden getroffen ter beveiliging van deze gegevens.

Artikel 26

De verordening voorziet in artikel 9, tweede lid, onderdeel d in een rechtstreeks in de Nederlandse rechtsorde werkende uitzondering op het verbod op verwerking van bijzondere persoonsgegevens indien de verwerking wordt verricht door een stichting, een vereniging of een andere instantie zonder winstoogmerk die op politiek, levensbeschouwelijk, godsdienstig of vakbondsgebied werkzaam is, in het kader van haar gerechtvaardigde activiteiten en met passende waarborgen, mits de verwerking uitsluitend betrekking heeft op de leden of de voormalige leden van de instantie of op personen die in verband met haar doeleinden regelmatig contact met haar onderhouden, en de persoonsgegevens niet zonder de toestemming van de betrokkenen buiten die instantie worden verstrekt. Kort gezegd gaat het hier om verwerking van specifieke bijzondere persoonsgegevens van leden door organisaties waarvoor de verwerking van de bijzondere persoonsgegevens onlosmakelijk verbonden is met hun doelstellingen.

Hiermee worden de bepalingen van artikel 17, eerste lid, onderdelen a en b, en het tweede lid, en artikel 19, eerste lid, onderdeel a van de Wbp overbodig.

Voor het continueren van artikel 17, eerste lid, onderdeel c en artikel 19, eerste lid, onderdeel b, is het evenwel noodzakelijk om een nationale wettelijke basis te creëren. In dit artikel wordt voorzien in continuering van artikel 17, eerste lid, onderdeel c en het derde lid.

Artikel 27

In dit artikel wordt voorzien in continuering van artikel 19, eerste lid, onderdeel b, van de Wbp. Voor het overige wordt deze artikel 19 van de Wbp overbodig, door artikel 9, tweede lid, onderdeel d van de verordening.

Artikel 28

Artikel 10 biedt een specifieke grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten. In dit wetsartikel wordt invulling gegeven aan de ruimte die dit artikel biedt. Anders dan artikel 9 van de verordening kent artikel 10 geen rechtstreeks werkende uitzonderingen op dit verbod. Deze bestonden wel onder de Wbp en worden beleidsneutraal overgenomen in de uitvoeringswet.

Voor het overige wordt inhoudelijk nauw aangesloten bij artikel 22 van de Wbp. De bevoegdheid tot het opstellen van lagere regelgeving in dit kader is evenwel, omdat deze ook thans niet gebruikt wordt, vervallen. Tevens is, vanwege het vervallen van het voorafgaand onderzoek, artikel 22, vierde lid, onderdeel c niet overgenomen uit de Wbp.

Artikel 29

In dit artikel wordt invulling gegeven aan de ruimte die artikel 9, tweede lid, onderdeel j, van de verordening biedt om bijzondere persoonsgegevens ten behoeve van wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doelen te verwerken. Het artikel is van gelijke strekking als artikel 23, tweede lid, van de Wbp.

Artikel 30

In dit artikel wordt invulling gegeven aan de ruimte die artikel 9, tweede lid, onderdeel g, van de verordening laat voor het opnemen van een uitzondering op het verbod om bijzondere persoonsgegevens te verwerken wanneer deze noodzakelijk is om redenen van zwaarwegend algemeen belang. Het artikel is ontleend aan artikel 23, eerste lid, onderdelen e, f en g van de Wbp. Materieel wordt geen verandering beoogd. De uiteindelijke ontheffing, dan wel de weigering hiervan is een besluit in de zin van de Awb, waartegen langs de gebruikelijke bestuursrechtelijke weg rechtsbescherming open staat.

Artikel 31

In dit artikel worden beslissingen die genomen zijn inzake de rechten van betrokkene door bestuursorganen gelijkgesteld aan een besluit in de zin van de Awb. Hiermee wordt onduidelijkheid inzake het rechtskarakter van deze beslissingen voorkomen en wordt daarenboven gegarandeerd dat er een met passende waarborgen omklede rechtsgang openstaat voor de betrokkene om tegen een eventueel afwijzend besluit op te komen in rechte.

Artikel 32

In dit artikel is voorzien in een rechtsgang indien beslissingen die genomen zijn inzake de rechten van betrokkene genomen zijn door een verwerkingsverantwoordelijke, die geen bestuursorgaan is in de zin van de Awb. Het artikel sluit nauw aan bij artikel 46 van de Wbp.

Artikel 33

In dit artikel is voorzien in een geschilbemiddelingsregeling, die materieel overeenkomt met artikel 47 van de Wbp.

Artikel 34

Dit artikel komt overeen met artikel 50, tweede lid van de Wbp.

Artikel 35

Dit artikel komt overeen met artikel 71 van de Wbp.

Artikel 36

In dit artikel wordt invulling gegeven aan artikel 38, vijfde lid, van de verordening. In de formulering van de geheimhoudingsplicht is aangesloten bij artikel 63, vierde lid van de Wbp.

Artikel 37

De richtlijn en de Wbp kenden een recht om niet te worden onderworpen aan een besluit waaraan voor hem rechtsgevolgen zijn verbonden of dat hem in aanmerkelijke mate treft en dat louter wordt genomen op grond van een geautomatiseerde gegevensverwerking die bestemd is om bepaalde aspecten van zijn persoonlijkheid, zoals beroepsprestatie, kredietwaardigheid, betrouwbaarheid, gedrag, enz. te evalueren. De ratio van deze bepaling is dat het kwetsbaar is om besluitvorming te baseren op enkele persoonskenmerken, zoals de automatische weigering van een online ingediende kredietaanvraag of van verwerking van sollicitaties via internet zonder menselijke tussenkomst. De negatieve kenmerken van een bepaalde groep worden op deze wijze immers tegengeworpen aan een individu, die deze kenmerken helemaal niet hoeft te hebben.

Geautomatiseerde individuele besluitvorming is alleen aan de orde wanneer er sprake is van een besluit in de zin van de verordening. Dit begrip is niet slechts beperkt tot besluiten in de zin van de Awb, maar kan ook privaatrechtelijke rechtshandelingen betreffen. Kenmerkend is dat er ofwel rechtsgevolgen zijn verbonden, ofwel de betrokkene in aanmerkelijke mate raakt.

Artikel 22, eerste lid van de verordening bevat derhalve geen verbod op profilering, noch een verbod op het gebruiken van geautomatiseerde processen als een onderdeel van besluitvorming. In velerlei contexten heeft het gebruik maken van geautomatiseerde processen toegevoegde waarde, en de verordening laat dit, als onderdeel van besluitvorming, ongemoeid. De reikwijdte van het eerste lid is verruimd naar alle geautomatiseerde besluitvorming.

Artikel 22, tweede lid, van de verordening biedt drie gronden om af te wijken van het verbod van het eerste lid, ter uitvoering van een overeenkomst (onder a), wanneer betrokkene toestemming heeft gegeven (onder c) of op basis van lidstatelijk recht (onder b). In dit artikel in de uitvoeringswet wordt invulling gegeven aan deze ruimte voor lidstatelijk recht. Deze afwijkmogelijkheden lijken sterk op de bestaande afwijkmogelijkheden van artikel 42 van de Wbp.

Niet in alle gevallen van geautomatiseerde besluitvorming is er sprake van het tegenwerpen van generieke kenmerken aan een persoon, of van verwerkingen van persoonsgegevens die risicovol zijn in het licht van potentiële discriminatie. Er kan ook sprake zijn van geautomatiseerde individuele besluitvorming op basis van strikt individuele kenmerken, bijvoorbeeld bij gebonden besluitvorming in het kader van het toekennen van bepaalde toeslagen. Er is geen reden om bij dergelijke besluitvorming menselijke tussenkomst te vergen, omdat dit geen enkele toegevoegde waarde heeft. Daarenboven geldt voor alle overheidsbesluiten, ook voor overheidsbesluiten op basis van geautomatiseerde besluitvorming, dat de gebruikelijke bestuursrechtelijke rechtsbescherming open staat.

Gelet hierop is ook verruiming van de mogelijkheden voor afwijking wenselijk. Voor de uitvoering van de publieke taak, en voor het vervullen van wettelijke verplichtingen is

het niet wenselijk om geautomatiseerde besluitvorming geheel te verbinden aan een specifieke wettelijke grondslag. Dit zou een vergaande verstarring van de ontwikkelingen in de uitvoering van de publieke taak betekenen. Wanneer er sprake is van uitoefening van gebonden bevoegdheden, waarbij er daarenboven zeer geringe beoordelingsruimte is, heeft menselijke tussenkomst bij besluitvorming weinig meerwaarde. Men denke hierbij bijvoorbeeld aan het toekennen van kinderbijslag, het opleggen van een boete in het kader van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wahv), het bijstellen van de hoogte van het recht op studiefinanciering op basis van veranderingen in het inkomen van een van de ouders of het zonder menselijke tussenkomst vaststellen van een overtreding van de maximumsnelheid. Dit zijn allemaal besluiten die genomen worden zonder menselijke tussenkomst. Er is geen reden vanuit het belang van bescherming van persoonsgegevens om geautomatiseerde besluitvorming in dit kader onmogelijk te maken. De risico's die de verordening, blijkens de overweging 71, beoogt in te dammen met dit artikel, doen zich hier feitelijk niet voor.

Er is hierom in de uitvoeringswet een uitzondering opgenomen in geval er de geautomatiseerde individuele besluitvorming, anders dan op basis van profilering, noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust of ter uitvoering van een taak van algemeen belang. Deze uitzondering is van belang, teneinde op effectieve en efficiënte wijze uitvoering te geven aan taken van algemeen belang. Het biedt ook aan de private sector ruimte om, bij de vervulling van wettelijke verplichtingen, gebruik te maken van geautomatiseerde besluitvorming zonder menselijke tussenkomst. Bij deze wettelijke verplichtingen kan het ook gaan om zorgplichten. Het is daarbij echter wel van belang dat de verwerkingsverantwoordelijke kan uitleggen dat de geautomatiseerde besluitvorming daadwerkelijk noodzakelijk is voor het vervullen van de zorgplicht.

Ter bescherming van de belangen van betrokkene is in dit kader vereist dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen treft die strekken tot bescherming van het gerechtvaardigd belang van de betrokkene. Voor zover het gaat om besluitvorming door een bestuursorgaan gelden uiteraard de gebruikelijke bestuursrechtelijke waarborgen, waaronder het zorgvuldigheids- en evenredigheidsbeginsel, en kan ex post tegen een besluit worden opgekomen. Ook is vereist dat de verantwoordelijke de betrokkene de nuttige informatie over de onderliggende logica mee die ten grondslag ligt aan de geautomatiseerde verwerking van hem betreffende gegevens. Deze waarborgen sluiten aan bij de bestaande waarborgen onder de Wbp.

Ook met betrekking tot de geautomatiseerde individuele besluitvorming, bedoeld in artikel 36, geldt dat de besluiten niet mogen worden gebaseerd op bijzondere persoonsgegevens, tenzij dit geschiedt met uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene of noodzakelijk is om redenen van zwaarwegend algemeen belang, en er passende maatregelen ter bescherming van de gerechtvaardigde belangen van de betrokkene zijn getroffen (artikel 22, vierde lid, van de verordening).

Voor verwerkingsverantwoordelijken kan deze bepaling geen grondslag zijn voor profilering in het kader van de uitvoering van een wettelijke verplichting of in het kader van een taak van algemeen belang. Voor geautomatiseerde besluitvorming waarbij gebruik gemaakt wordt van profilering in het kader van een wettelijke verplichting of in

het kader van een taak van algemeen belang geldt dat hiervoor een specifieke wettelijke grondslag noodzakelijk is. Dit is wenselijk, omdat zich hierbij juist wel de risico's kunnen voordoen, die in rechtsoverweging 71 zijn benoemd. Deze specifieke wettelijke bepaling geldt dan als lidstatelijke bepaling op grond waarvan een uitzondering mogelijk is op het recht om niet te worden onderworpen aan een uitsluitend op geautomatiseerde verwerking gebaseerd besluit, waarbij gebruik wordt gemaakt van profilering.

Op grond van artikel 13, tweede lid, onderdeel f, respectievelijk artikel 14, eerste lid, onderdeel f, van de verordening, verstrekt de verwerkingsverantwoordelijke aan de betrokkene e nuttige informatie over de onderliggende logica alsmede het belang en de verwachte gevolgen van de verwerking voor de betrokkene.

Artikel 38

In dit artikel wordt invulling gegeven aan de ruimte die artikel 23 van de verordening biedt om onder andere de rechten van betrokkene te beperken. In het algemeen deel van deze memorie is op deze bepaling uitgebreid op ingegaan.

Artikel 39

Artikel 34a van de Wbp bevatte in het negende en tiende lid een tweetal uitzonderingen op de meldplicht datalekken. Allereerst was, in het negende lid, de meldplicht, zowel jegens de Autoriteit als jegens de betrokkene niet van toepassing indien de verantwoordelijke in zijn hoedanigheid als aanbieder van een openbare elektronische communicatiedienst een kennisgeving heeft gedaan bedoeld in artikel 11.3a, eerste en tweede lid, van de Telecommunicatiewet. Deze meldplicht heeft een basis in artikel 4, derde lid van de herziene richtlijn 2002/58/EG. De reden voor de uitzondering in de Wbp het voorkomen van dubbelingen in de meldplicht aan de betrokkene respectievelijk aan verschillende toezichthouders.

In artikel 95 van de verordening is reeds voorzien in een bepaling die voorkomt dat er sprake is van dubbele meldplichten voor aanbieders van een openbare elektronische communicatiedienst. Hierdoor is artikel 34a, negende lid, van de Wbp overbodig geworden.

In het tiende lid werd de meldplicht aan betrokkene uitgesloten op financiële ondernemingen bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Deze uitzondering kan worden gecontinueerd in de uitvoeringswet. Conform artikel 23, tweede lid, is de toepassing beperkt tot een specifieke beperking voor een specifieke categorie van verwerkingsverantwoordelijken.

Artikel 40

Artikel 85, tweede lid van de verordening verplicht staten ertoe om uitzonderingen of afwijkingen van de belangrijkste materieelrechtelijke bepalingen van de verordening vast te stellen voor verwerking voor journalistieke doeleinden of ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingsvormen. In artikel 9 van de richtlijn was een vergelijkbare verplichting opgenomen voor de lidstaten om een uitzonderingsregeling te treffen voor de journalistiek. Aan deze verplichting werd

uitvoering gegeven in artikel 3 van de Wbp. De betreffende bepalingen uit de richtlijn en de verordening lijken op elkaar, maar er zijn ook enkele verschillen.

Ten eerste wordt in de verordening, naast gegevensverwerkingen ten behoeve van artistieke en literaire doeleinden, ook gegevensverwerking in het kader van academische uitdrukkingvormen expliciet genoemd. Voor het overige is de reikwijdte van de beide bepalingen gelijk. Hoewel de verordening hiertoe niet verplicht, is ervoor gekozen om deze verbreding mee te nemen in deze wet. Grondrechtelijke bescherming van de persvrijheid omvat in Europees verband namelijk de uitingsvrijheid in brede zin, blijkens artikel 10 EVRM, waaronder de vrijheid om inlichtingen te ontvangen of te verstrekken.

In de verordening worden gegevensverwerkingen voor academische en artistieke doeleinden, zoals gegevensverwerkingen die plaatsvinden bij universiteiten, bibliotheken en musea, op één lijn geplaatst met journalistieke gegevensverwerkingen. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan verwerkingen die de Koninklijke Bibliotheek uitvoert ten behoeve van haar wettelijke taken op grond van onder meer artikel 1.5 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (Whw) en de artikelen 4, 5 en 9 van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Het past in de geest van deze ruime bescherming om gegevensverwerking ten behoeve van academische uitdrukkingvormen tevens expliciet in deze wet te noemen. Daarnaast ligt het ook in het licht van harmonisatie van terminologie voor de hand om dit element in de Nederlandse wetgeving op te nemen. In consultatie is steun uitgesproken door de FOBID en de Koninklijke Bibliotheek voor deze benadering.

Een tweede verschil is dat de ruimte die de verordening voor afwijkingen laat niet geheel overeenkomt met de ruimte die de richtlijn biedt. Op een aantal punten laat de verordening meer ruimte. Om beide grondrechten met elkaar in balans te brengen, heeft de Nederlandse wetgever in artikel 3 Wbp invulling gegeven aan de ruimte voor afwijkingen van de richtlijn voor de journalistieke praktijk. Op grond van dit artikel zijn de volgende onderdelen van de Wbp van toepassing op verwerking van persoonsgegevens voor uitsluitend journalistieke, artistieke of literaire doeleinden:

- De algemene bepalingen en definities;
- De beginselen en grondslagen voor verwerking;
- Verplichtingen inzake zorg voor de gegevens, zoals technische en organisatorische maatregelen;
- De mogelijkheid om gedragscodes voor te leggen aan de Autoriteit Persoonsgegevens;
- Het recht op schadevergoeding wanneer een betrokkene schade lijdt;
- Het verbod om bijzondere persoonsgegevens te verwerken geldt niet voor zover dit noodzakelijk is voor het journalistieke, artistieke of literaire doel.

Artikel 85, tweede lid, van de verordening verplicht lidstaten ertoe voor verwerking voor journalistieke doeleinden of ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingvormen uitzonderingen of afwijkingen vast te stellen van de hoofdstukken II t/m VII en van hoofdstuk IX, indien deze noodzakelijk zijn om het recht op bescherming van persoonsgegevens in overeenstemming te brengen met de vrijheid van

meningsuiting en van informatie. Vanuit het oogpunt van beleidsneutrale implementatie is ervoor gekozen om het huidige regime voor journalistieke gegevensverwerkingen grotendeels te handhaven. Dit betekent dat de algemene bepalingen en definities (artikelen 1 t/m 4), de beginselen en grondslagen voor gegevensverwerking (artikelen 5 t/m 8), de plichten van de verwerkingsverantwoordelijke en verwerker (artikelen 24, 25, 28 en 29), de verplichting persoonsgegevens op een passende wijze te beveiligen (artikel 32) en bepalingen rond specifieke situaties op het gebied van gegevensverwerking (hoofdstuk IX) niet uitgezonderd worden voor journalistieke gegevensverwerking. Dit zijn onderwerpen die ook in de Wbp geregeld zijn en die onder het huidige regime niet zijn uitgezonderd voor de journalistiek.

Uitsluitend daar waar de ontwikkelingen in de jurisprudentie of de huidige praktijk daartoe noodzaak geven, worden de afwijkingmogelijkheden verbreed. Om te beginnen wordt de mogelijkheid voor betrokkene om zijn of haar toestemming voor het verwerken van persoonsgegevens te allen tijde in te kunnen trekken (artikel 7, derde lid, van de verordening) uitgezonderd. Een eenmaal verkregen toestemming, bijvoorbeeld voor het publiceren of uitzenden van een gegeven interview, kan in beginsel niet worden ingetrokken. Dit is in lijn met de vaste jurisprudentie. Daarnaast zijn er bepalingen in de verordening die nieuw zijn of een andere formulering kennen ten opzichte van de richtlijn en de Wbp. Zo is in de verordening ook het toezicht op gedragscodes en certificering geregeld; de verordening kent, in tegenstelling tot artikel 25 van de Wbp, bijvoorbeeld een verplichting om een gedragscode voor te leggen aan de bevoegde toezichthoudende autoriteit. Dit verhoudt zich niet goed tot het feit dat de Autoriteit Persoonsgegevens niet bevoegd is om toezicht te houden op gegevensverwerkingen ten behoeve van journalistieke, artistieke of literaire doeleinden. Daarom worden de bepalingen over certificering en gedragscodes (artikelen 41 t/m 43) uitgezonderd. Dit laat onverlet dat het de partijen in het veld vrij staat om op vrijwillige basis gebruik te maken van gedragscodes en certificering. Deze instrumenten kunnen immers behulpzaam zijn, onder meer bij het voldoen aan de verplichtingen omtrent de beveiliging van persoonsgegevens. Ten slotte is ervoor gekozen om artikel 10 van de verordening, waarin geregeld is dat persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten enkel onder strenge voorwaarden mogen worden verwerkt, buiten toepassing te laten, indien dit noodzakelijk is voor journalistieke doeleinden. Deze categorie persoonsgegevens betrof onder de Wbp geen afzonderlijke categorie, maar werd onder de bijzondere persoonsgegevens geschaard. Aangezien het verbod op verwerking van bijzondere persoonsgegevens onder het huidige regime niet van toepassing is als dit noodzakelijk is voor het journalistieke doel, betekent het creëren van een vergelijkbare afwijkingmogelijkheid van artikel 9 en 10 van de verordening feitelijk een continuering van het huidige regime onder de Wbp.

De bepalingen van de verordening die wel van toepassing zijn op gegevensverwerking voor journalistieke, academische, artistieke of literaire doeleinden, kunnen in deze specifieke context een eigen betekenis krijgen, die recht doet aan de praktijk waarbinnen de verwerking plaatsvindt. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de betekenis van artikel 25 van de verordening, die voorschriften bevat omtrent gegevensbescherming door ontwerp- en door standaardinstellingen. In het tweede lid is bepaald dat maatregelen worden getroffen om ervoor te zorgen dat persoonsgegevens in beginsel niet zonder menselijke tussenkomst voor een onbeperkt aantal natuurlijke personen toegankelijk worden gemaakt. Er zijn in de journalistieke praktijk echter situaties denkbaar waarin zonder menselijke tussenkomst informatie toegankelijk wordt

gemaakt die tevens persoonsgegevens bevat, zoals bij een journalistiek platform waarbij de reacties van bezoekers niet vooraf gemodereerd worden of het automatisch in een live-app weergegeven wie er gescoord heeft tijdens een sportwedstrijd. Hoe meer de technologie doordringt in de journalistieke praktijk, hoe sneller dergelijke situaties kunnen ontstaan. Gelet op de formulering van de bepaling, namelijk dat persoonsgegevens *in beginsel* niet op deze wijze toegankelijk worden gemaakt, is er voldoende ruimte voor uitzonderingen binnen de journalistieke context.

Artikel 41

Dit artikel bevat een specifieke regeling inzake de verwerking van persoonsgegevens met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden, die zijn grondslag vindt in artikel 89 van de verordening. Op grond van artikel 89 van de verordening kan bij lidstatelijk recht worden voorzien in afwijkingen van bepaalde rechten van de verordening, te weten de rechten van de artikelen 15, 16, 18 en 21, bij verwerking van persoonsgegevens met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden. Bij de artikelen 15 en 16 van de verordening gaat het om het recht van inzage van de betrokkene en het recht op rectificatie. Artikel 18 van de verordening ziet op de beperking van de verwerking. Artikel 21 van de verordening betreft het recht van bezwaar, voorheen het recht van verzet.

Artikel 44 van de Wbp kende een specifieke regeling voor instellingen of diensten voor wetenschappelijk onderzoek of statistiek, die konden weigeren om aan een verzoek om inzage te voldoen. Het recht op rectificatie, dat in het verlengde ligt van het recht op inzage, kon hiermee ook worden geweigerd. Deze bepaling implementeerde artikel 13, tweede lid van de richtlijn. Hoewel de bepaling van de verordening verschilt in de formulering, is de strekking gelijkblijvend. Op het eerste gezicht lijkt het zelfs of artikel 89 van de verordening meer ruimte biedt voor afwijking, nu artikel 13, tweede lid van de richtlijn bepaalde dat mocht afgeweken van de opgenomen rechten wanneer de verwerking 'uitsluitend met het oog op wetenschappelijk onderzoek' geschiedt. Het begrip 'uitsluitend' is niet teruggekeerd in de tekst van de verordening. Tegelijkertijd staat de verordening afwijking slechts toe wanneer de afwijkingen noodzakelijk zijn. Ook wetssystematisch is het juist om, gelet op het belang van de rechten van betrokkene, eventuele wettelijke uitzonderingen op deze rechten, zo precies mogelijk te formuleren. Het continueren van de bestaande bepaling van artikel 44, eerste lid, ligt hiermee voor de hand.

In de voorgestelde regeling wordt ook de mogelijkheid geboden om de artikelen 15 en 16 van de verordening uit te sluiten. Ook artikel 18, het recht op beperking van de verwerking, is in de voorgestelde regeling uitgesloten. Artikel 21, het recht van bezwaar, is daarentegen niet uitgesloten, hoewel de verordening hier ruimte voor biedt. Dit recht was ook onder de Wbp niet uitgesloten bij wetenschappelijk onderzoek, en er is geen aanleiding om dit in deze uitvoeringswet wel te doen. De formulering van artikel 44 is, behoudens een taalkundige correctie, ongewijzigd gehandhaafd. Materieel is hiermee ook op dit punt sprake van beleidsneutrale implementatie.

Het artikel biedt een grondslag voor afwijking van de rechten van betrokkene. Het is aan de verwerkingsverantwoordelijke om in concrete gevallen af te wegen of en in hoeverre van deze mogelijkheid gebruik zal worden gemaakt. Er is dus geen verplichting voor de verwerkingsverantwoordelijke om van de genoemde rechten af te wijken.

Artikel 42

Dit artikel bevat een specifieke regeling inzake de verwerking van persoonsgegevens met het oog op archivering in het algemeen belang. De oorspronkelijk richtlijn kende geen specifieke bepalingen inzake archivering. Wel bevatte de memorie van toelichting bij de Wbp een specifieke uitleg van de artikelen 35 en 36 van de Wbp (het recht op inzage en het recht op rectificatie) voor archiefbescheiden. Die uitleg hield verband met de eigen aard van archiefwerkzaamheden:

“De artikelen 35 e.v. van het wetsvoorstel zijn in beginsel wel op archiefbescheiden van toepassing. Voor zover het gaat om de toepassing van artikel 35 geldt in het algemeen dat verzoeken om kennisneming niet ongericht mogen zijn. Onder omstandigheden kan dit neerkomen op misbruik van recht. Zie in dit verband ook hetgeen hierover wordt opgemerkt in de toelichting bij artikel 1, onder d. Voor archiefbescheiden die naar een archiefbewaarplaats zijn overgebracht, geldt overigens dat zij in beginsel openbaar zijn. Van dergelijke bescheiden kan dus een ieder op grond van de Archiefwet 1995 kennisnemen. Hoewel het archiefwezen er volledig op ingericht is om aan dergelijke verzoeken tot kennisneming te voldoen, geldt ook hier dat die dienstverlening niet onbegrensd is. Dat geldt zowel voor verzoeken die op de Archiefwet 1995 zijn gebaseerd als voor verzoeken die hun basis vinden in artikel 35 van het onderhavige wetsvoorstel.

De betrokkene heeft voorts op grond van artikel 36 van dit wetsvoorstel recht op correctie in geval van onrechtmatige verwerking. Ondanks het ontbreken van een wettelijke plicht daartoe zijn dergelijke verzoeken door het archiefwezen tot op heden altijd in behandeling genomen, zij het dat in geval van honorering van het verzoek, gegevens niet worden verwijderd of vernietigd, maar dat de mogelijkheid wordt geboden aan de betrokkene zijn eigen lezing aan de desbetreffende stukken toe te voegen. Deze praktijk zal onder artikel 36 van dit wetsvoorstel kunnen worden voortgezet.”¹⁵

In dit wetsvoorstel wordt de ruimte die de verordening biedt, gebruikt om de lijn uit de memorie van toelichting bij de Wbp door te trekken. Het recht op inzage heeft in een archiefbewaarplaats de vorm van inzage in de archiefstukken. Omdat het recht op inzage in de verordening een aantal nadere vereisten kent dat voor inzage in archiefstukken niet aan de orde is, is er in het voorgestelde artikel 34 voor gekozen om af te wijken van artikel 15 van de verordening, en tegelijkertijd een specifiek recht op inzage in archiefstukken in een archiefbewaarplaats op te nemen.

Ook voor het recht op rectificatie en het – nieuwe - recht op beperking van de verwerking geldt dat deze in de context van archiefbescheiden in een archiefbewaarplaats een specifieke betekenis hebben. Omwille van de integriteit van het archief kunnen gegevens in de oorspronkelijke archiefbescheiden niet worden gewijzigd, zelfs niet wanneer de stukken onjuiste gegevens zouden bevatten. Om deze reden worden de artikelen 16 en 18, eerste lid, onderdeel a, van de verordening niet van toepassing verklaard, maar wordt wel de mogelijkheid geboden om een eigen lezing aan de desbetreffende archiefbescheiden toe te voegen. Dit is wat betreft het recht op rectificatie in overeenstemming met de bestaande praktijk.

¹⁵ Kamerstukken II 1997/98, 25 892, nr. 3, blz. 44.

Het recht op gegevensoverdraagbaarheid is in strijd met het wezen van de bewaring van archiefbescheiden in een archiefbewaarplaats, omdat het meenemen van archiefbescheiden zou afdoen aan de integriteit van het archief. Artikel 20 van de verordening wordt daarom voor die archiefbescheiden buiten toepassing gesteld.

Ten slotte is in Nederland geen behoefte gebleken aan de mogelijkheid om in het kader van artikel 89, derde lid, van de verordening af te wijken van de kennisgevingsplicht van artikel 19 of het recht van bezwaar van artikel 21.

De weging ten behoeve van de uitzondering op het verbod van verwerking van bijzondere persoonsgegevens voor archivering in het algemeen belang, zoals voorgeschreven in artikel 9, tweede lid, onder j, van de verordening, zal worden geconcretiseerd in een bepaling in de Archiefwet 1995. Voor een aantal specifieke archiefwettelijke verwerkingen zal het verbod buiten toepassing worden gesteld. Daarnaast is het wenselijk om ook in het kader van de verwerking van strafrechtelijke gegevens ruimte voor archiefwettelijke handelingen te behouden. Vanuit beleidsneutraal perspectief is het wenselijk om voor strafrechtelijke gegevens bij verwerking voor specifieke archiefwettelijke verwerkingen hetzelfde regime te gebruiken als voor de bijzondere persoonsgegevens. Een en ander betekent dat het huidige artikel 2a van de Archiefwet 1995 zal worden geactualiseerd. Dit zal in de aanpassingswet worden meegenomen.

Voor het archiefwezen is voorts van belang dat artikel 44, tweede lid, Wbp komt te vervallen. Die bepaling bevat een uitzondering op de informatieplicht van de verantwoordelijke jegens de betrokkene bij verwerking van persoonsgegevens die deel uitmaken van archiefbescheiden in archiefbewaarplaatsen. In de plaats hiervan treedt artikel 14 van de verordening, dat rechtstreeks geldt. Op basis van dit artikel wordt in beginsel mededeling gedaan aan betrokkene door de verwerkingsverantwoordelijke wanneer de persoonsgegevens niet van de betrokkene zijn verkregen, tenzij een van de uitzonderingen van het vijfde lid zich voor doet. Het vijfde lid, onderdeel b, bevat een uitzondering voor archivering in het algemeen belang. Daaronder vallen in ieder geval de verwerkingen die nu worden genoemd in artikel 44, tweede lid, Wbp.

Artikel 43

Dit artikel voorziet in een algemene regeling voor gebruik van identificatienummers, waaronder als belangrijkste het burgerservicenummer (BSN). Het artikel komt materieel overeen met artikel 24 van de Wbp.

Artikel 44

In dit artikel wordt een uitzondering gecreëerd op enkele rechten voor betrokkene voor bij wet ingestelde openbare registers. Deze rechten zijn ook uitgezonderd onder artikel 36 en 40 van de Wbp en kunnen worden gehandhaafd op basis van de ruimte die artikel 23 van de verordening biedt voor afwijking van de rechten van betrokkene. Overweging 73 van de verordening expliciteert dat het houden van openbare registers die nodig zijn om redenen van algemeen belang, een reden kan zijn om beperkingen te stellen aan specifieke rechten van betrokkenen.

In het artikel is een uitzondering opgenomen op het recht van inzage van betrokkene, het recht op rectificatie, het recht op beperking van de verwerking, de kennisgevingsplicht inzake rectificatie of wissing van persoonsgegevens of verwerkingsbeperking en het recht op bezwaar. Overigens is ook het recht op wissing van gegevens van artikel 17 van de verordening niet van toepassing indien de verwerking nodig is voor het nakomen van een wettelijke verplichting of een wettelijke taak. Dit is aan de orde bij openbare registers die bij wet zijn ingesteld.

Openbare registers vervullen een specifieke functie. De registers bevatten kwalitatief hoogwaardige gegevens over bijvoorbeeld personen of zaken, verrichtingen of gebeurtenissen. De registers zijn bij wet erkend als de enig officieel erkende registratie voor de desbetreffende gegevens. Gelet daarop is het van het grootste belang dat de gegevens accuraat en volledig zijn. De taak die openbare registers ten behoeve van het algemeen belang vervullen, rechtvaardigen een uitzondering op de algemene rechten van betrokkenen, zoals bijvoorbeeld ten aanzien van het recht op wissing van gegevens. Teneinde hierover geen onduidelijkheid te laten bestaan, is dit expliciet opgenomen in de uitvoeringswet.

Overigens kennen de openbare registers die bij wet zijn ingesteld, een eigen regime ten aanzien van inzage en wijzigen van gegevens. Een voorbeeld is titel 1 van hoofdstuk 7 van de Kadasterwet, waarin de inzageprocedure is geregeld. Hoofdstuk 6 van de Handelsregisterwet is een voorbeeld van een eigen regime ten aanzien van het wijzigen van gegevens.

De uitzondering op het recht van bezwaar is reeds opgenomen in artikel 40, vierde lid, van de Wet bescherming persoonsgegevens en is vanwege een beleidsneutrale invulling ook overgenomen in de uitvoeringswet.

Artikel 45

In deze bepaling is voorzien in overgangsrecht met betrekking tot de benoeming van de voorzitter, de leden en de ambtenaren in het secretariaat van het College bescherming persoonsgegevens. Gelet op de rechtszekerheid van diegenen die thans in het College zijn benoemd, ligt het in de rede eerbiedigende werking te verlenen aan de bestaande mogelijkheid tot meer dan eenmalige herbenoeming, zoals deze is vastgelegd in het artikel 53, derde lid, derde volzin, van de Wet bescherming persoonsgegevens, zoals dit gold voor 1 januari 2014.

Daarnaast is voorzien in een overgangsbepaling ten aanzien van besluiten die het College bescherming persoonsgegevens heeft genomen, en een overgangsbepaling ten aanzien van wettelijke procedures en rechtsgedingen.

De verordening kent geen eigen overgangsregeling. De verordening laat ook geen ruimte voor nationaal overgangsrecht ten aanzien van de materiele verplichtingen van de verordening. Wel is in overweging 171 opgenomen: "Om de verwerkingsverantwoordelijke in staat te stellen na de datum van toepassing van deze verordening de verwerking voort te zetten, hoeft de betrokkene voor een verwerking waarmee hij krachtens Richtlijn 95/46/EG heft ingestemd op een manier die aan de

voorwaarden van deze verordening voldoet, niet nog eens toestemming te geven". De voorwaarden zijn opgesomd in artikel 7 van de verordening. Het is hiermee primair aan de verwerkingsverantwoordelijke zelf om af te wegen of is voldaan aan deze voorwaarden bij de gegeven toestemming. De verwerkingsverantwoordelijke zal vanaf 25 mei 2018 moeten voldoen aan deze voorwaarden voor toestemming.

Artikel 46

In dit artikel wordt de Wet bescherming persoonsgegevens ingetrokken. Waar bepalingen van de Wet bescherming persoonsgegevens zijn overgenomen in de uitvoeringswet, is dit in de artikelsgewijze toelichting vermeldt.

Artikel 47

In deze bepaling is, omwille van het vergemakkelijken van verwijzing naar bepalingen van de verordening in andere wetgeving, een citeertitel voor de verordening opgenomen.

Artikel 48

Dit artikel voorziet in de inwerkingtreding. Daarbij wordt gestreefd naar inwerkingtreding op 25 mei 2018, de datum waarop de verordening van toepassing wordt.

Artikel 49

Dit artikel bepaalt de citeertitel van deze wet.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

K.H.D.M. Dijkhoff

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Dr. R.H.A. Plasterk

